EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 19.6.2024
SWD(2024) 603 final

PRACOVNÍ DOKUMENT ÚTVARŮ KOMISE

Zpráva o Česku 2024

Průvodní dokument k

doporučení pro DOPORUČENÍ RADY

k hospodářské a sociální politice, politice zaměstnanosti a strukturální a rozpočtové politice Česka

{COM(2024) 603 final} - {SWD(2024) 600 final}

European Commission

Czechia

2024 Country Report



STRUČNÝ PŘEHLED HOSPODÁŘSTVÍ A ZAMĚSTNANOSTI

Český hospodářský model čelí výzvám spojeným s dekarbonizací a nedostatkem pracovníků

Hospodářský růst v Česku brzdí jedna z nejvyšších měr inflace v EU ([1]). V letech před pandemií byla domácí poptávka hlavní hnací silou hospodářského růstu, avšak omezení volného pohybu osob během pandemie a v poslední době i vysoká míra inflace zaznamenaná v letech 2022 (14,8 %) a 2023 (12,0 %) měly nepříznivý dopad na tempo růstu v Česku a v roce 2023 vedly k poklesu reálného HDP o 0,3 %. Pokles spotřebitelských výdajů v letech 2022 a 2023 byl vyvolán poklesem kupní síly a zvýšením preventivních úspor. S tím, jak centrální banka v rámci boje proti inflaci zpřísnila měnovou politiku, zpomalila se i stavební činnost, a zejména bytová výstavba. Společnosti se potýkaly s vyššími vstupními náklady, nahromaděné úspory jim však umožnily pokračovat v investicích do zařízení. S pomocí veřejných investic podporovaných i z fondů EU se celkové investice do ekonomiky v roce 2023 ještě zvýšily o 4,0 %.

Růst se obnovuje, objevují se však rizika a nové výzvy související s konkurenceschopností a produktivitou. V důsledku poklesu inflace, uvolnění podmínek financování a zvýšení reálného disponibilního příjmu se předpokládá postupné obnovení hospodářského růstu. Očekává se, že v roce 2024 vzroste HDP Česka o 1,2 % a v roce 2025 o 2,8 % (viz podrobné údaje v příloze 20). Střednědobý růst však bude pravděpodobně čelit problémům. Růst produktivity práce se od roku 2017 zpomaluje a v roce 2022 se dokonce obrátil. Z hlediska podílu na vývozním trhu (měřeno objemem) se Česku od roku 2018 daří hůře než průměru EU a jeho podíl na vývozním trhu se snížil o 4,1 %, v roce 2022 se však trend mírně obrátil a podíl Česka na vývozním trhu vzrostl o 2,0 %. Kromě cyklických vlivů přetrvávají strukturální problémy, včetně nutnosti postupně ukončit využívání fosilních paliv a přejít na čistší technologie, nedostatku pracovníků a rizik plynoucích z dalších šoků v cenách energií a surovin.

Vývoz se začíná zvyšovat a stále mu dominuje průmysl. Trend růstu vývozu se v letech po pandemii obnovil. Hlavní hnací silou tohoto růstu zůstává průmyslové zboží, na něž v roce 2023 připadalo 81 % vývozu. Průmysl se na HDP podílel 25 %, zatímco v EU to bylo 19 %. Místní výrobci jsou dobře integrováni do globálního hodnotového řetězce a v uplynulém desetiletí byli hlavním motorem hospodářského růstu. V roce 2023 tvořily více než 30 % vývozu zboží zejména motorová vozidla a dopravní prostředky a objemy vyvezených automobilů stále rostou, třebaže zůstávají nižší než v letech před pandemií. V posledních pěti letech však mnohem rychleji než vývoz zboží rostl vývoz služeb, a to v čele s telekomunikačními službami a službami v oblasti informačních technologií, které také dosáhly vyššího podílu na hrubé přidané hodnotě.

Vyšší podíl průmyslu na místním HDP vytváří nejen rizika, ale také příležitosti pro zlepšení konkurenceschopnosti. Vyšší podíl průmyslu na českém HDP znamená také vyšší energetickou náročnost hospodářství (viz příloha 5). Energetika je stále silně závislá na fosilních palivech (viz příloha 7). Ekonomika je tak vystavena dalším šokům způsobeným cenami energií, kterým by se dalo čelit pokračujícím přechodem na čisté zdroje. Zelená transformace nabízí příležitosti i pro český

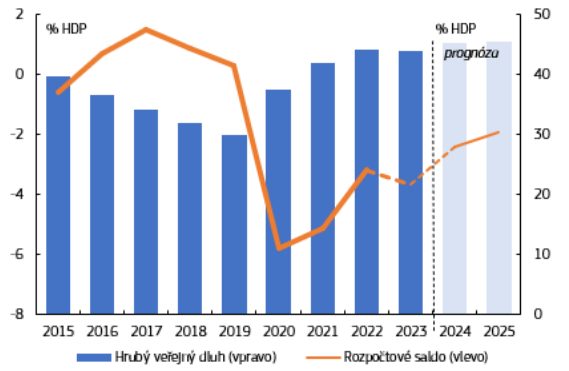
([1]) Datem uzávěrky pro údaje použité při přípravě 27 zpráv o jednotlivých zemích byl 15. květen 2024.

průmysl, který by mohl více těžit z výroby zelených technologií, což je oblast, v níž místní výrobci stále zaostávají. Zlepšení inovačního prostředí a přístupu podniků k nebankovnímu financování – včetně soukromého kapitálu – a snížení regulační zátěže by mohlo pomoci řešit vznikající problémy v oblasti konkurenceschopnosti.

Nižší příjmy a stárnutí obyvatelstva oslabuje veřejné finance

Schodek veřejných financí by měl klesnout pod 3 % a dluh zůstat pod 60 % HDP. Vláda v roce 2024 snížila výdaje a zvýšila některé příjmy. Na straně výdajů Česko zrušilo opatření proti dopadům vysokých cen energií a snížilo státní dotace na obnovitelné zdroje energie. Na straně příjmů země zvýšila daň z příjmu právnických osob a příspěvky na sociální zabezpečení. Předpokládá se, že poměr dluhu k HDP se stabilizuje pod hranicí 60 %, a to především díky zápornému celkovému saldu, které bude částečně vyrovnáno růstem HDP.

Graf 1.1: **Hlavní fiskální ukazatele**



Zdroj: Eurostat, Evropská komise

Daňové příjmy Česka jsou relativně nízké, což je odrazem neoptimální daňové skladby. Daňové příjmy Česka jsou v poměru k HDP relativně nízké a dále klesly v důsledku velkého snížení daně z příjmu fyzických osob, jež bylo zavedeno v roce 2021. Většina příjmů pochází ze zdanění práce, a to především díky relativně vysokým příspěvkům na sociální zabezpečení. Daňové zatížení osob s nízkými příjmy zůstává nad průměrem EU. Daňové zatížení druhých výdělečně činných osob v rodinách s dětmi, které je vyšší než průměr v EU, snižuje motivaci k (opětovnému) vstupu na trh práce. Příjmy z environmentálního zdanění jsou pod průměrem EU a zdanění majetku je i nadále velmi nízké (viz příloha 19).

Fiskální problémy se budou ve střednědobém a dlouhodobém horizontu zvyšovat. Podle zprávy Komise o stárnutí obyvatelstva z roku 2024 by předpokládané zvýšení indexu závislosti starých osob, zastropování věku odchodu do důchodu v Česku a stále vysoký počet lidí, kteří odcházejí do předčasného důchodu, vedly k nárůstu celkových nákladů na stárnutí obyvatelstva do roku 2070 přibližně o 4 procentní body, přičemž tyto náklady by byly rozděleny mezi výdaje na důchody, zdravotní péči a dlouhodobou péči. Nebude-li předpokládaný nárůst výdajů souvisejících se stárnutím obyvatelstva financován odpovídajícím růstem příjmů, mohl by ve střednědobém a dlouhodobém horizontu zvýšit rizika fiskální udržitelnosti (viz příloha 21).

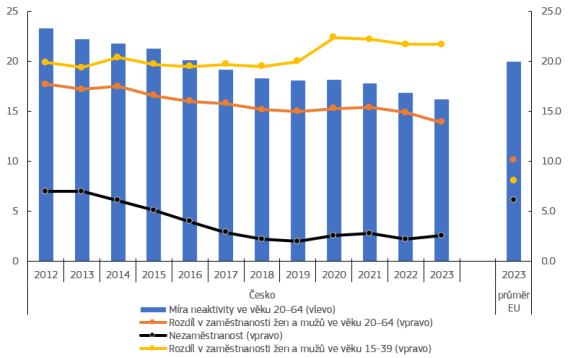
Trvalý nedostatek pracovníků brání hospodářskému růstu a konkurenceschopnosti

Dalšímu hospodářskému růstu brání také vážný nedostatek pracovníků. S mírou nezaměstnanosti ve výši 2,6 % v roce 2023 (oproti průměru EU, který činil 6,1 %) a s mírou zaměstnanosti 81,7 % ([2]) (oproti průměru EU ve výši 75,3 % a méně než 1 procentní bod pod národním cílem 82,2 % pro rok 2030) se Česko nadále potýká s vážným nedostatkem pracovníků. To ztěžuje hospodářský růst, přičemž podniky jako jednu z hlavních překážek investic uvádějí nedostatek kvalifikovaných pracovníků. Navzdory tomu, že nominální jednotkové náklady práce v reálném vyjádření klesají a že rostou méně než v

([2]) U obyvatelstva ve věku 20 až 64 let.

ostatních zemích střední a východní Evropy, jejich tříletý kumulativní růst v roce 2023 dosáhl 15,8 % oproti průměru EU ve výši 10 %, což dále zvyšuje tlak na konkurenceschopnost. I když je celková míra zaměstnanosti vysoká, je možné přijmout další opatření ke zvýšení nabídky pracovníků. Patří mezi ně: i) motivování žen k práci nebo hledání zaměstnání prostřednictvím většího poskytování služeb péče o děti a dlouhodobé péče; ii) motivování starších lidí, aby pracovali nebo si hledali práci; iii) zapojení ukrajinských uprchlíků do pracovního procesu a iv) přilákání pracovníků ze zahraničí.

Graf 1.2: **Ukazatele trhu práce**



Zdroj: Eurostat

Ačkoli má Česko nízký podíl osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením, nedávná vysoká inflace vedla v letech 2022 a 2023 k poklesu reálných mezd o více než 9 %. Lidé, kteří v Česku pobírají minimální mzdu, zaznamenali jeden z nejprudších poklesů kupní síly v EU. Ve srovnání s průměrem EU má Česko nízký podíl osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením (11,8 % oproti průměru EU ve výši 21,6 %). Některé skupiny se potýkají s problémy při hledání práce – patří mezi ně například ženy s malými dětmi, ukrajinští uprchlíci a starší pracovníci. Problémem zůstává zadluženost – 660 000 lidí je postiženo více než 4 miliony exekucí, což lidi uvrhuje do chudoby a šedé ekonomiky. Nezaměstnanost a chudoba přetrvává také v sociálně vyloučených lokalitách, často mezi romskou menšinou. Tyto problémy zhoršuje nedostatek sociálního bydlení; problém se řeší připravovanými právními předpisy o dostupném bydlení a stavebními projekty financovanými z Nástroje pro oživení a odolnost. Problémem je také energetická chudoba, neboť tři nejnižší příjmové decily obyvatelstva utratily v roce 2023 za energie v průměru 15,7 % svého disponibilního příjmu, což je výrazně nad průměrem EU, který činí 10,0 %.

Česko se dlouhodobě potýká s velkými problémy v oblasti sociální péče a zdravotnictví, které se v důsledku stárnutí populace pravděpodobně zhoršovat. V současné době chybí podle odhadů v zařízeních dlouhodobé péče 15 000–30 000 míst (přičemž k dispozici jich je v současnosti 75 000), existuje přílišná závislost na pobytových službách a klesá kapacita služeb komunitní péče, přestože průzkumy ukazují, že uživatelé tuto péči upřednostňují. Zlepšení navíc brání roztříštěné a nestabilní finanční prostředí, regulační překážky integrované sociální a zdravotní péče a celkový nedostatek údajů ([3]).

([3]) https://www.apsscr.cz/media/a4-financovani-terenni-sluzby-2023-final.pdf

Rámeček 1:

Konkurenceschopnost Česka ve zkratce

Po pandemii a energetické krizi se konkurenceschopnost české ekonomiky obnovuje. Obchodní integrace Česka je nad průměrem EU a české podniky zůstávají základním článkem hodnotového řetězce evropského zpracovatelského průmyslu. Na významu nabývají i další odvětví, například IT. Český plán pro oživení a odolnost má za cíl řešit komplexně řadu problémů v oblasti konkurenceschopnosti zlepšením podnikatelského prostředí, mimo jiné zjednodušením a zefektivněním stavebních povolení a připojením obnovitelných zdrojů energie k síti nebo zavedením protikorupčních opatření. V poslední době se navíc zmírnil tlak na nákladovou konkurenceschopnost.

V oblasti konkurenceschopnosti však stále přetrvávají problémy:

- **nedostatky ve veřejné správě**, které zpomalují reakci na problémy, snižují kvalitu služeb poskytovaných lidem a podnikům, brání efektivitě, ztěžují dosažení úspor a narušují soudržnost a provádění různých politik,
- **nedostatky v podnikatelském prostředí a na trhu s bydlením**, které brzdí produktivitu, konkurenceschopnost, inovace a mobilitu pracovníků,
- **pomalá průmyslová transformace a přechod na čistou energii**, což představuje riziko pro konkurenceschopnost, bezpečnost a stabilitu hospodářství a pro předcházení energetické chudobě, a
- **problémy na trhu práce a ve vzdělávání**, které ztěžují motivaci lidí k práci nebo hledání zaměstnání, další zlepšování poskytování zařízení péče o děti, řešení nesouladu mezi nabízenými a požadovanými pracovními dovednostmi, zajištění kvalitního vzdělávání, zlepšení inkluzivity vzdělávání a zvýšení účasti na vysokoškolském vzdělávání.

Rámeček 2:

Cíle udržitelného rozvoje OSN

Česko dělá pokroky v plnění cílů udržitelného rozvoje č. 8 (důstojná práce a ekonomický růst) a č. 9 (průmysl, inovace a infrastruktura), zatímco v plnění cíle udržitelného rozvoje č. 4 (kvalitní vzdělávání) žádného pokroku nedosáhlo. Česko musí zintenzivnit své úsilí, aby dosáhlo průměru EU, zejména pokud jde o cíle udržitelného rozvoje č. 5 (rovnost žen a mužů) a č. 13 (opatření v oblasti klimatu). Plnění cíle udržitelného rozvoje č. 5, který se týká rovnosti žen a mužů, zaostává za průměrem EU. Důvodem jsou zejména rozdíly v zaměstnanosti a odměňování žen a mužů a také nižší podíl žen ve vedoucích pozicích. Česko také zaostává za průměrem EU, pokud jde o cíl udržitelného rozvoje č. 13, který se týká opatření v oblasti klimatu. Důvodem jsou zejména vyšší čisté emise skleníkových plynů a nižší podíl energie z obnovitelných zdrojů na hrubé konečné spotřebě energie.

Z celkem sedmnácti ukazatelů zůstává pod průměrem EU osm z nich. Jedná se o ukazatele týkající se environmentální stability (cíle udržitelného rozvoje č. 6, 7, 12, 13), spravedlnosti (cíle udržitelného rozvoje č. 3, 4, 5) a produktivity (cíl udržitelného rozvoje č. 9).

PROVÁDĚNÍ KLÍČOVÝCH REFOREM A INVESTIC S VYUŽITÍM NÁSTROJŮ EU

Financování z Nástroje pro oživení a odolnost a politiky soudržnosti vzájemně posiluje úsilí Česka o zvýšení konkurenceschopnosti a posílení udržitelného růstu. Kromě financování ve výši 9,2 miliardy EUR z Nástroje pro oživení a odolnost popsaného v příloze 3 poskytuje politika soudržnosti Česku na období 2021–2027 částku ve výši 21,1 miliardy EUR. Podpora z těchto dvou nástrojů společně představuje téměř 10 % HDP země, zatímco průměr EU činí 4,1 % HDP (viz příloha 4).

V rámci svého plánu pro oživení a odolnost zahájilo Česko důležitá politická opatření, která by měla zlepšit jeho konkurenceschopnost. Plán pro oživení a odolnost předpokládá zejména zásadní reformy v oblasti digitalizace veřejné správy, vzdělávání, trhu práce, dlouhodobé péče, zdravotní péče a obnovitelných zdrojů energie, včetně procesů udělování povolení. Česko rovněž významně investuje do zelené transformace, digitalizace veřejných služeb a podnikání, vzdělávání, zdravotní péče, účasti na trhu práce a sociálních služeb a do podpory malých a středních podniků.

V roce 2023 Česko svůj plán pro oživení a odolnost revidovalo a přidalo několik nových reforem a investic, které zvýšily celkové ambice plánu. Nová komplexní kapitola REPowerEU obsahuje patnáct reforem a devět investic, jejichž cílem je zlepšit energetickou účinnost budov, urychlit zavádění obnovitelných zdrojů energie, posílit elektrizační soustavu, podpořit udržitelnou dopravu a zefektivnit povolovací postupy. Mimoto byla zařazena nová opatření na podporu poskytování a reformy dostupného bydlení, zlepšení služeb péče o děti a zvýšení kybernetické bezpečnosti.

Český plán pro oživení a odolnost se sice realizuje, jeho včasné dokončení však vyžaduje větší úsilí. Česko předložilo dvě žádosti o platbu, které odpovídají 65 milníkům a cílům plánu a vedly k vyplacení celkové částky ve výši 2,69 miliardy EUR dne 2. dubna 2024 (viz příloha 3). Rozsah a složitost plánu a problémy spojené s absorpční kapacitou vyžadují urychlení investic a řešení vznikajících zpoždění a zároveň posílení administrativních kapacit, aby bylo zajištěno, že reformy a investice budou dokončeny včas. Investice jsou zejména vysoce koncentrované ke konci realizace plánu pro oživení a odolnost a zasluhují si zvláštní pozornost.

Financování v rámci politiky soudržnosti pomáhá řešit problémy Česka v oblasti růstu a konkurenceschopnosti a snižovat územní a sociální rozdíly v zemi. V rámci programového období politiky soudržnosti 2014–2020 se podpora zaměřila na výzkum a inovace, snižování environmentálních rizik, sociální soudržnost a dopravu. V současném programovém období 2021–2027 je financování zaměřeno na podporu zelené transformace a sociální soudržnosti a na zlepšení životních a pracovních podmínek lidí.

Uvolnění zelené a digitální transformace

Nástroj pro oživení a odolnost a fondy politiky soudržnosti podpořily opatření k uvolnění zelené a digitální transformace a ke zvýšení konkurenceschopnosti. Opatření v rámci plánu pro oživení a odolnost pomohla modernizovat a zvýšit bezpečnost železnic a podpořila přípravu projektů elektrifikace, čímž podpořila udržitelné druhy dopravy. Opatření plánu pro oživení a odolnost také zvýšila protipovodňovou ochranu a zadržování vody v krajině a v obcích, aby se zlepšila schopnost přizpůsobit se

environmentálním rizikům. Nástroj pro oživení a odolnost nyní navíc podporuje projekty českých podniků, které se zaměřují na snižování spotřeby vody a aplikaci oběhových řešení pro podniky. Plán pro oživení a odolnost přináší také významné reformy, včetně zjednodušeného jednotného environmentálního stanoviska a legislativních změn týkajících se postupů pro povolení a připojení obnovitelných zdrojů energie (Lex OZE I a II). Ty umožňují investice do zelené transformace z fondů EU ve všech oblastech. Z fondů politiky soudržnosti se kromě toho investovalo mimo jiné do elektrifikace železničních tratí, vodního hospodářství a protipovodňové ochrany, zavádění obnovitelných zdrojů energie a renovací v oblasti energetické účinnosti.

Česko pokračovalo ve zvyšování své konkurenceschopnosti nejen ekologizací, ale také digitalizací své ekonomiky. S pomocí fondů politiky soudržnosti a Nástroje pro oživení a odolnost již Česko zvýšilo kybernetickou bezpečnost veřejných informačních systémů a investovalo do využití technologie 5G pro obce. Pokračující digitalizace veřejných služeb a reformy podporující účinné zavádění infrastruktury pro konektivitu představují další impuls k digitální ekonomice, kterou podporuje Nástroj pro oživení a odolnost.

Budování odolné společnosti a ekonomiky, která funguje pro lidi

Nástroj pro oživení a odolnost a fondy politiky soudržnosti investovaly do lidí v zájmu hospodářského růstu a sociální odolnosti, **které jsou klíčové pro dlouhodobou konkurenceschopnost**. V rámci plánu pro oživení a odolnost byla zahájena výstavba simulačního centra intenzivní medicíny, jehož cílem je modernizace infrastruktury pro celoživotní vzdělávání zdravotníků. Česko také zlepšilo svou odolnost v oblasti zdraví provedením reforem, jako je přijetí nového Národního onkologického programu na období 2022–2030. Nástroj pro oživení a odolnost podporuje také výstavbu Českého onkologického institutu v Praze.

Česko investuje s využitím prostředků EU do vzdělávání budoucích generací. Česko s pomocí plánu pro oživení a odolnost revidovalo své rámcové vzdělávací programy na podporu digitální gramotnosti a dovedností v oblasti IT. Tato reforma nejenže přikládá větší význam výuce informačních technologií ve vzdělávání, ale také rozšiřuje její rozsah na oblasti, jako je modelování dat, kódování a robotika. Česko také zavedlo doučování pro žáky se znevýhodněným socioekonomickým zázemím, včetně uprchlíků z Ukrajiny. Nástroj Komise pro technickou podporu posiluje dopad těchto opatření a pomáhá vytvořit rámec pro monitorování a hodnocení vzdělávání a péče v raném dětství. Z Evropského sociálního fondu plus bude mimoto investována částka ve výši 366 milionů EUR na zlepšení přístupu k zaměstnání pro 92 000 osob, včetně mladých lidí.

Podpora podniků při zvyšování jejich ekonomického potenciálu

Doplňková opatření fondů EU zvyšují konkurenceschopnost českých podniků,

Rámeček 3:

Společná opatření pro větší dopad finančních prostředků EU

S cílem podpořit hospodářský růst a maximalizovat dopad financování EU zahrnuje český plán pro oživení a odolnost reformy, které podporují investice v rámci jiných nástrojů EU a mezi jednotlivými fondy vytvářejí významné synergie a doplňkovost. Například z kapitoly REPowerEU bude financována komplexní reforma poradenských služeb v oblasti energetické účinnosti, školení odborníků na renovace a osvětové kampaně. Tato opatření usnadní realizaci investic podporujících renovace v oblasti energetické účinnosti, vytváření energetických komunit a instalaci obnovitelných zdrojů energie ve veřejných a obytných budovách v Česku, které jsou financovány z Modernizačního fondu (další příklad viz příloha 4).

třebaže přetrvávají problémy v oblasti inovací a přístupu k financování. Přesto Nástroj pro oživení a odolnost již podporuje konkurenceschopnost podniků zaváděním nových digitálních veřejných služeb. Mimoto podporuje přípravu nových finančních nástrojů Národní rozvojové banky a Evropského investičního fondu. Nástroj pro oživení a odolnost již také financuje patnáct nových výzkumných projektů v oblasti životního prostředí a zapojení 60 podniků do výzkumné spolupráce, zatímco Fond pro spravedlivou transformaci má za cíl vytvořit 455 nových pracovních míst ve výzkumu a podpořit více než 200 malých a středních podniků v jejich zelené transformaci.

DALŠÍ PRIORITY DO BUDOUCNA

Česko čelí dalším výzvám souvisejícím s dlouhodobou udržitelností veřejných financí, administrativní kapacitou, inovacemi a podnikatelským prostředím, zelenou transformací, trhem práce a vzděláváním. Řešení těchto problémů pomůže zvýšit dlouhodobou konkurenceschopnost Česka a zajistit odolnost jeho hospodářství. Pomůže také dosáhnout dalšího pokroku při plnění cílů udržitelného rozvoje OSN.

Je důležité, aby se zjištěné problémy řešily na celostátní i regionální úrovni. To pomůže snížit regionální rozdíly a v celé zemi vyváženým způsobem zlepšit administrativní a investiční kapacity.

Zajištění udržitelných veřejných financí v souvislosti se stárnutím populace

Úroveň veřejného dluhu je sice nízká, avšak strukturální schodek a dlouhodobá rizika přetrvávají. Česko má srovnání s ostatními zeměmi EU stále nízký poměr veřejného dluhu k HDP (44,0 % HDP v roce 2023 oproti průměru EU ve výši 81,7 %). Strukturální rozpočtový schodek se však zvýšil v důsledku trvalých opatření, jako je snížení daně z příjmů fyzických osob, které nebylo kompenzováno jinými příjmy, a zvýšení dávek sociálního zabezpečení, jež nebylo financováno odpovídajícím růstem příjmů. Očekává se, že problémy s udržitelností dluhu budou z dlouhodobého hlediska významnější kvůli stárnutí populace a souvisejícímu růstu výdajů na důchody, zdravotní péči a dlouhodobou péči. Podle zprávy Komise o stárnutí obyvatelstva z roku 2024 ([4]) se očekává zvýšení indexu závislosti starých osob (poměr počtu osob starších 65 let a počtu osob v produktivním věku 20–64 let), a to z 34,9 % v roce 2022 až na 55,8 % do roku 2059. To by mohlo omezit výdaje na podporu konkurenceschopnosti a růstu české ekonomiky.

Očekává se, že výdaje na důchody porostou zejména po roce 2030. Česko snížilo schodek důchodového systému, mimo jiné snížením valorizace důchodů a zavedením přísnějších pravidel pro předčasný odchod do důchodu. Úspory dosažené prostřednictvím těchto opatření by v krátkodobém horizontu snížily výdaje na důchody a v dlouhodobém horizontu omezily očekávaný nárůst výdajů. Podle zprávy o stárnutí obyvatelstva z roku 2024 se však očekává, že bez dalších změn vzrostou veřejné výdaje na důchody z 8,0 % HDP v roce 2030 až na 11,1 % v roce 2058.

Provádějí se další opatření k řešení fiskální udržitelnosti. Česká vláda připravila návrh na propojení zákonem stanoveného věku odchodu do důchodu se střední délkou života a na zpomalení růstu nově přiznávaných důchodů. Budou-li tyto změny zavedeny, zlepší fiskální udržitelnost důchodového systému. Zásadní význam mají také opatření na podporu nabídky pracovníků (viz níže uvedený oddíl o řešení nedostatku pracovníků, nesouladu mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi a zhoršujících se výsledků vzdělávání). Česko navíc v roce 2024 zvýšilo daně z nemovitostí. Další opatření k rozšíření daňové základny zvětšením podílu daní méně poškozujících růst jsou možností, jak podpořit hospodářský růst a fiskální udržitelnost. Pokud by byl zaveden

([4]) Zpráva o stárnutí obyvatelstva z roku 2024, https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/2024-ageing-report-economic-and-budgetary-projections-eu-member-states-2022-2070_en

systém oceňování nemovitostí, který základ daně určuje podle hodnot nemovitostí, uvádí do souladu hodnoty nemovitostí s tržními hodnotami a umožňuje pravidelné aktualizace hodnot nemovitostí, zvýšila by se tím účinnost daně jako nástroje ke zmírnění nárůstu cen nemovitostí a k využívání stávajícího bytového fondu co nejproduktivnějším způsobem. Zlepšila by se cenová dostupnost bydlení a vzrostla ochota lidí stěhovat se za prací, čímž by se podpořil hospodářský růst a zvýšila fiskální udržitelnost. Komise také nabízí české vládě technickou podporu při rozvoji metodik a kapacit pro sestavování rozpočtu podle výkonnosti a přezkumy výdajů ([5]). Tyto rozpočtové nástroje by mohly být použity k určení neefektivních veřejných výdajů a k zahrnutí potenciálních úspor do rozpočtu.

K řešení fiskálních problémů by Česko mohlo přijmout opatření pro posílení střednědobého rozpočtového rámce. Střednědobý rozpočtový rámec Česka je pod průměrem EU (viz příloha 13). Národní rozpočtová rada Česka je pověřena sledováním dodržování fiskálních pravidel a posuzováním dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí. Ačkoli vyvíjí aktivní osvětovou činnost, existuje prostor pro zlepšení, pokud jde o přístup k informacím, následné vyhodnocení prognóz a externí přezkumy.

Posílení administrativní kapacity pro účinnou regulaci a investice

Veřejná správa v Česku má zásadní význam pro konkurenceschopnost hospodářství, neboť utváří regulační prostředí a veřejné investice, zejména v souvislosti se souběžnou zelenou a digitální transformací. Celkově byla výkonnost českého veřejného sektoru a efektivita vlády v roce 2022 nadále stabilní a blížila se průměru EU. Přetrvávají však problémy v oblasti získávání a udržení talentů, tvorby politik založené na důkazech, strategického řízení a zadávání veřejných zakázek. Pozitivní je, že se Česko zavázalo modernizovat veřejnou správu prostřednictvím strategie nazvané „Klientsky orientovaná veřejná správa 2030“. Udržení tempa, které je dáno Nástrojem pro oživení a odolnost a fondy politiky soudržnosti, pokud jde o investice do digitalizace veřejné správy a veřejných služeb, bude mít i nadále zásadní význam pro vytvoření konkurenceschopného regulačního prostředí příznivého pro růst.

Atraktivita veřejné správy jako zaměstnavatele a udržení talentů ve státní správě jsou pod tlakem. To platí zejména pro odborné a vedoucí funkce. V roce 2023 vstoupily v platnost změny zákona o státní službě, které zavádějí pevně stanovené funkční období pro vyšší státní úředníky, rychlejší přijímací řízení a širší možnosti přilákání externích uchazečů. Roztříštěnost řízení lidských zdrojů však brání systémovějšímu přístupu k řízení talentů. Velikost české veřejné správy je pod průměrem EU jak z hlediska výdajů, tak počtu zaměstnanců (viz příloha 13). Přesto jsou mzdy nižší než v soukromém sektoru při srovnatelné úrovni vzdělání a oproti roku 2004 se reálně snížily o více než 10 %, což dále snižuje atraktivitu státní služby ([6]).

Česko má i nadále problémy s tvorbou fakticky podložené politiky, a to i přes kroky správným směrem. V rámci plánu pro oživení a odolnost byly vypracovány nové požadavky na předběžné posouzení dopadů regulace, které zohledňují udržitelnost a budou uplatňovány od roku 2025. Nově vytvořené analytické útvary v ústřední státní správě by měly pomoci zvýšit analytické schopnosti. Stále však existují velké problémy související s využíváním dat, koordinací celé vlády, koordinací obcí a řízením na politické úrovni.

([5]) Podpora reforem prostřednictvím Nástroje pro technickou podporu v roce 2023, https://reform-support.ec.europa.eu/our-projects/country-factsheets/czechia_en

([6]) https://idea.cerge-ei.cz/files/IDEA_Studie_2_2022_Statni_zamestnanci_a_urednici/files/extfile/IDEA_Studie_2_2022_Statni_zamestnanci_a_urednici.pdf

Roztříštěná místní administrativní kapacita ([7]) představuje významný faktor, který mimo jiné brání efektivnímu čerpání prostředků EU malými příjemci v Česku. Aby se zvýšilo čerpání ze strany malých obcí, malých a středních podniků a místních nevládních organizací, musí vnitrostátní orgány podporovat žadatele, například jmenováním společných vedoucích projektů a poskytováním komplexních informací o podávání žádostí o finanční prostředky EU na jednom místě. Prioritou v tomto ohledu je rozvoj cílené podpory pro budování místní administrativní kapacity ve strukturálně postižených regionech, jako je Severozápad a Moravskoslezsko. Dobrý příklad Fondu pro spravedlivou transformaci ukazuje, že by se regiony aktivizovaly, kdyby hrály silnější úlohu při určování svých specifických potřeb.

Zadávání veřejných zakázek nadále vykazuje různé problémy, například nezájem podniků. V roce 2023 zůstala míra řízení s jedinou nabídkou vysoká (40 % oproti průměru EU ve výši 29 %). Aby se situace zlepšila, přijalo Česko strategii zadávání veřejných zakázek financovanou z Nástroje pro oživení a odolnost a její akční plán, což je významný krok k posílení efektivity, plnění udržitelných cílů, podpoře inovací a profesionalizaci zadavatelů. Aby však strategie přinesla výsledky v praxi, je třeba ji realizovat. S tím souvisí i širší otázka přilákání talentů do státní správy a jejich rozvoje (viz příloha 12).

Posílení inovací a podnikatelského prostředí

Konkurenceschopnost a produktivitu brzdí neoptimální inovační ekosystém, nedostatek pracovníků a dovedností a nadměrná administrativní zátěž. Přestože má systém solidní průmyslovou a výzkumnou základnu, jeho vědecké a technologické výstupy neodrážejí jeho plný potenciál. Jak již bylo uvedeno dříve, výkonnost Česka v oblasti výzkumu, vývoje a inovací by měla prospěch z lepší koordinace a řízení politik v oblasti výzkumu a inovací. Inovační a podnikatelská výkonnost trpí stagnující úrovní investic do výzkumu a vývoje, nízkou patentovou činností a omezeními při získávání a zaměstnávání zahraničních kvalifikovaných pracovníků. Také počet osob s postsekundárním vzděláním v oblasti přírodních věd nebo inženýrství je omezený, což hraje roli v nesouladu mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi a poukazuje na nedostatky ve vzdělávacím systému.

Navzdory výraznému zlepšení v posledních letech Česko v inovacích zaostává. Česko je mírným inovátorem s výkonností těsně pod 95 % průměru EU ([8]). Přestože je odstup od vedoucích inovátorů stále značný, od roku 2016 dochází k neustálému růstu. Další zlepšení inovační výkonnosti Česka stále brzdí neefektivita přenosu technologií a znalostí. Zlepšení inovační výkonnosti země vyžaduje stabilní financování na podporu podnikání, pracovišť pro přenos technologií, univerzitních spin-offů a zakládání začínajících podniků. Ke zlepšení kvality inovačního ekosystému a ekosystému začínajících podniků jsou zapotřebí regulační opatření, jako jsou účinné daňové úlevy, zaměstnanecké opce na akcie a regulační pískoviště (viz příloha 11).

Přetrvávají problémy s kvalitou podnikatelského prostředí a přístupem k nebankovnímu financování. Je třeba účinně uplatňovat zásadu „zelenou malým a středním podnikům“ a zásadu „upřednostňování digitálních řešení“, aby se snížila nadměrná administrativní a regulační zátěž podniků (viz příloha 12). Zrychlením práce na digitalizaci veřejných služeb by Česko mohlo snížit byrokracii, a tím zvýšit schopnost podniků uskutečnit zelenou transformaci (viz přílohy 6, 10 a 12). Provedením legislativních změn pro jednoduché a efektivní zaměstnávání pracovníků ze zahraničí by Česko mohlo zajistit

([7]) Česko má nejvyšší počet obcí na obyvatele v EU (viz https://www.oecd.org/regional/EU-Local-government-key-data.pdf).

([8]) Evropský srovnávací přehled inovací 2023, profil země: Česko, https://ec.europa.eu/assets/rtd/eis/2023/ec_rtd_eis-country-profile-cz.pdf.

udržitelný trh práce. Česko zaostává za průměrem EU v přístupu k financování rizikovým kapitálem a ve využívání finančních nástrojů podporovaných z fondů EU (viz přílohy 10, 11 a 17). Využití soukromého financování s podporou Národní rozvojové banky spolu se širším využitím finančních nástrojů EU by mohlo zlepšit přístup podniků k nebankovnímu financování, včetně kapitálového a kvazikapitálového financování, což by pomohlo rovněž zvýšit konkurenceschopnost českých malých a středních podniků a začínajících podniků. Mohla by být také přijata širší opatření na podporu a stimulaci tržního financování prostřednictvím kapitálových trhů.

Jednou z největších překážek české ekonomiky je stále pomalý proces povolování staveb. To omezuje investiční rozhodování zahraničních i českých společností, zpomaluje výstavbu energetické a dopravní infrastruktury a brzdí potřebné zvýšení nabídky bydlení. V současné době jsou prováděny reformy financované z plánu pro oživení a odolnost, jejich dopad však zatím není v praxi patrný. Česko má navíc jednu z nejnižších sazeb daně z nemovitostí v EU ([9]), která nezohledňuje tržní hodnotu pozemků a nemovitostí. V důsledku toho jsou pobídky k co nejproduktivnějšímu využití nemovitostí omezené, a to i přes zvýšení daně v roce 2024. Dokladem toho je téměř 600 000 trvale nevyužívaných domů a bytů v Česku ([10]). Vysoké ceny nemovitostí také snižují dostupnost bydlení, což zase omezuje mobilitu pracovníků.

Udržení pokroku na cestě k zelené transformaci

Pokračující vysoké ceny energií a komodit vyvolávají obavy o konkurenceschopnost hospodářství. Navzdory poklesu cen energií v roce 2023 jsou ceny plynu a elektřiny stále nad průměrem EU a nad úrovní před krizí. Prudký nárůst velkoobchodních cen plynu, částečně související s ruskou útočnou válkou proti Ukrajině i s celosvětovými problémy s dodávkami, by mohl pro odvětví energetiky znamenat další problémy (viz příloha 7). Rozsáhlý průmyslový sektor v zemi představuje příležitost k využití potenciálu zelené transformace. V tomto ohledu by Česku prospěly i další investice do výzkumu a inovací v oblasti čistých energetických technologií.

K přechodu od uhlí ke konkurenceschopnějšímu mixu jaderné energie a obnovitelných zdrojů musí Česko zajistit dostatečnou záložní kapacitu a síťovou infrastrukturu pro udržení stability. Česko stojí před nelehkým úkolem postupně do roku 2033 ukončit využívání uhlí, protože 40 % výroby elektřiny je v současnosti založeno na uhlí. Vzhledem k rychle se zhoršující ekonomické rentabilitě výroby energie z uhlí je pro stabilitu soustavy zásadní prudký nárůst obnovitelných zdrojů energie a řešení v oblasti ukládání energie, zejména pro zpomalení růstu spotřeby plynu. Mimoto je třeba ještě vyjasnit zdroje financování výstavby nových jaderných bloků, včetně malých modulárních reaktorů.

Je nutné plně provést české právní předpisy v oblasti obnovitelných zdrojů energie, aby bylo zajištěno rychlejší zavádění obnovitelných zdrojů a stabilita sítě. Česko učinilo pozitivní kroky v souvislosti s nedávným přijetím energetického zákona (Lex OZE II), zejména pokud jde o udělování povolení. Při rozvoji decentralizovaného energetického systému však hrozí značné zpoždění. Omezená kapacita infrastruktury sítě představuje problém při řízení rostoucí kapacity obnovitelných zdrojů. Zásadními aspekty pro zajištění spolehlivých dodávek elektřiny jsou modernizace a digitalizace elektrické sítě, další investice do síťové infrastruktury a pobídky pro flexibilitu, včetně odezvy strany poptávky a ukládání energie.

Stále existuje nevyužitý potenciál v oblasti energetické účinnosti, který může pomoci zlepšit konkurenceschopnost podniků v kontextu vysokých cen energie.

([9]) https://data.oecd.org/tax/tax-on-property.htm

([10]) https://mmr.gov.cz/getattachment/b515c571-1a07-460e-8aeb-f540825ea638/Studie-neobydlene-byty.pdf.aspx?lang=cs-CZ&ext=.pdf

Navzdory nedávnému poklesu primární a konečné spotřeby energie přetrvávají problémy se snižováním spotřeby v odvětví dopravy a zlepšováním energetické účinnosti budov. Většina podpůrných opatření pro energeticky účinné renovace je založena na dotacích; doplňkové finanční nástroje by mohly pomoci urychlit vlnu renovací v sektoru bydlení a v sektoru vládních institucí, a pomoci tak Česku splnit cíl týkající se snížení spotřeby energie v budovách do roku 2030. Využití finančních nástrojů by také méně zatížilo státní rozpočet.

Česko dosud nemá právní definici energetické chudoby, což je jednou z příčin nejednotné politické reakce na tento problém. V roce 2023 utratily tři nejnižší příjmové decily obyvatelstva za energie v průměru 15,7 % svého disponibilního příjmu, což je výrazně nad průměrem EU, který činí 10,0 %. Sociální politika a opatření na ochranu spotřebitelů řeší problém cenové dostupnosti energií jen částečně. Novela energetického zákona Lex OZE II zavedla definici zranitelného spotřebitele, na metodice definice spotřebitele, který se potýká s energetickou chudobou, se však stále pracuje.

Ačkoli Česko dosáhlo pokroku v oblasti zelené transformace, v oblasti oběhového hospodářství přetrvávají problémy. Česku by prospělo zejména urychlení přechodu na oběhové hospodářství a posílení politik v oblasti nakládání s odpady s cílem zlepšit konkurenceschopnost průmyslu. Investiční mezera v oblasti oběhového hospodářství a odpadů činí 470 milionů EUR ročně. Nezvýší-li Česko své úsilí, hrozí, že nesplní cíl týkající se snížení skládkování do roku 2035 o 10 % ([11]).

Plán pro oživení a odolnost zahrnuje investice do udržitelného hospodaření s vodou. Chemický a ekologický stav vodních útvarů by se však měl zlepšit, protože hrozí, že Česko nesplní cíle rámcové směrnice o vodě. Nedostatek vody má negativní dopady na hospodářská odvětví závislá na vodě, jako je zemědělství.

([11]) Evropská agentura pro životní prostředí, 8. června 2023.

Stav využívání půdy, změn ve využívání půdy a lesnictví (LULUCF) v Česku by se mohl zlepšit. Z návrhu aktualizovaných projekcí vyplývá, že Česko pravděpodobně nesplní cíl pro rok 2030 ([12]). Odvětví LULUCF má v Česku značný význam pro profil emisí skleníkových plynů v zemi, může fungovat jako čistý propad uhlíku a zdůrazňuje potřebu zintenzivnit opatření v oblasti klimatu.

Řešení nedostatku pracovníků, nesouladu mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi a zhoršujících se výsledků vzdělávání

Nedostatek pracovníků a nesoulad mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi zůstávají naléhavým problémem, který brání konkurenceschopnosti české ekonomiky. Míra volných pracovních míst zůstává vysoká (3,4 % ve 4. čtvrtletí 2023) a výrazně převyšuje průměr EU (2,5 % ve 4. čtvrtletí 2023), i když se snižuje. Nízká zůstává zejména míra zaměstnanosti žen, které pracují nebo hledají práci (ve 3. čtvrtletí 2023 činila 74,5 %, zatímco u mužů 88,7 %), což souvisí s nedostatečnými službami péče o děti a neoptimálním nastavením rodičovské podpory.

Daňový systém a systém dávek odrazuje rodiče od návratu do práce. Tříletá rodičovská dovolená, vysoké daňové odpočty pro nepracujícího manžela/manželku a rodinné příspěvky motivující rodiče s nižším příjmem k čerpání dlouhé dovolené odrazují ženy od práce nebo hledání zaměstnání ([13]). Daňové zatížení (tj. zdanění příjmů z práce) u druhé výdělečně činné osoby bylo v roce 2022 nad průměrem EU a vyšší než daňové zatížení u svobodných osob se stejnou výší mzdy (viz

([12]) Pracovní dokument útvarů Evropské komise Posouzení návrhu aktualizovaného vnitrostátního plánu Česka v oblasti energetiky a klimatu do roku 2023.

([13]) https://idea.cerge-ei.cz/studies/2016-12-danovy-system-snizuje-motivaci-matek-s-mensimi-detmi-k-praci

příloha 19). Navzdory Nástroji pro oživení a odolnost a fondům politiky soudržnosti chybí vymahatelné právní povinnosti a/nebo pobídky pro obce, aby zajistily dostupnost služeb péče o děti, a to tím spíše v reakci na demografické výkyvy.

Nedostatek pracovníků zhoršuje slabá podpora neformálních pečovatelů a nedostatečné pobídky pro pozdější odchod do důchodu. Nabídku pracovních sil by bylo možné zvýšit také pobídkou k aktivitě pracovníků po dosažení důchodového věku, například snížením příspěvků na sociální zabezpečení, o čemž v současné době vláda uvažuje. Podobně více než 100 000 neformálních pečovatelů uvádí, že kvůli pečovatelským povinnostem nemohou pracovat na plný úvazek. Zlepšení sociálních služeb (zejména komunitních) by jim umožnilo zapojit se do trhu práce.

Vysoký příliv ukrajinských uprchlíků by mohl zmírnit napětí na trhu práce. Do Česka přišlo v přepočtu na obyvatele nejvíce ukrajinských uprchlíků v EU. Přibližně třetina z 350 000 ukrajinských uprchlíků v Česku je zaměstnaná ([14]). Přesto více než 50 % z nich pracuje na méně kvalifikovaných pozicích než na Ukrajině, přičemž jasnou překážkou je jazyk a zhruba 30 % z nich uvádí jako překážku pro získání lepší práce také uznávání kvalifikace ([15]). Kromě zajištění cenově dostupných jazykových kurzů by situaci mohla zlepšit reforma regulovaných povolání ([16]).

Zatímco výsledky vzdělávání zůstaly do značné míry stálé, základní dovednosti znevýhodněných žáků se zhoršily. Podle výsledků Programu mezinárodního hodnocení žáků v rámci Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj z roku 2022 je podíl nejlepších 15letých žáků ve všech třech oblastech nad průměrem EU, existují však značné rozdíly na základě sociálně-ekonomického postavení (příloha 15). Přibližně každý čtvrtý patnáctiletý žák nedosahuje základní úrovně znalostí v matematice (25,5 %) a totéž platí pro každého pátého žáka v oblasti čtení a přírodních věd. Mezi lety 2018 a 2022 se podíl žáků s horšími výsledky v matematice zvýšil mezi sociálně a ekonomicky znevýhodněnými žáky, zatímco mezi zvýhodněnými žáky zůstal stálý, čímž se prohloubily socioekonomické rozdíly. Mezi roky 2016 a 2021 se navíc zvýšila segregace romských dětí ve školách, a to navzdory specializovaným reformám a zdrojům (příloha 15).

Nedostatek vhodně kvalifikovaných pedagogických pracovníků negativně ovlivňuje výsledky žáků v matematice. Česko má v EU nejvyšší bodový rozdíl ve výsledcích žáků v matematice, který souvisí s údajným nedostatkem učitelů. Nejsilnější negativní dopad má zejména nevhodně nebo nedostatečně kvalifikovaný pedagogický personál, který uvádí téměř třetina ředitelů škol. Podle názorů odborníků ([17]) brání rovnému přístupu ke kvalitnímu vzdělávání také skutečnost, že většinu škol provozují malé obce, které nejsou schopny zajistit podporu pedagogického procesu ve školách.

Účast na vysokoškolském vzdělávání vázne a finanční podpora studentů je nízká. V roce 2022 mělo vysokoškolský diplom 34,6 % dospělých osob ve věku 25 až 34 let. Tato míra je jednou z nejnižších v EU (průměr: 36,5 %; cíl: 45 %) a je obzvláště nízká u mužů (26,6 %). Počet studentů, kteří se hlásí na vysoké školy, klesá. Mezi faktory, které k tomu přispívají, patří nízká podpora studentů ze strany státu a omezené možnosti přístupu studentů k různým formám středoškolského vzdělávání vedoucím k vysokoškolskému studiu nebo přechodu mezi nimi, ve spojení s předčasným rozdělováním studentů, což omezuje přístup k terciárnímu vzdělávání (viz příloha 15).

([14]) https://www.mpsv.cz/documents/20142/7095934/TZ_bilance_UA_23022024_final.pdf/2cd843dc-330b-e0a2-313e-da2a6f6cfc97

([15]) https://www.paqresearch.cz/post/uprchlici-posun-jazyk-prace-bydleni/

([16]) https://vlada.gov.cz/assets/ppov/NERV/aktuality/navrhy-NERV.pdf, ustanovení 4.

([17]) „Odpovědní zřizovatelé – lepší školy“, PAQ Research, 2024, https://www.paqresearch.cz/tema/odpovedni-zrizovatele-lepsi-skoly/.

Rámeček 4:

Přezkum fondů politiky soudržnosti v polovině období v případě Česka

Přezkum financování politiky soudržnosti v polovině období představuje příležitost k vyhodnocení programů politiky soudržnosti a k řešení nově se objevujících potřeb a výzev v členských státech EU a jejich regionech. Členské státy přezkoumávají jednotlivé programy mimo jiné s ohledem na výzvy stanovené v rámci evropského semestru, včetně doporučení pro jednotlivé země na rok 2024. Tento přezkum tvoří základ pro návrh členského státu na konečné přidělení 15 % finančních prostředků EU zahrnutých v každém programu.

Česko dosáhlo pokroku při provádění programů politiky soudržnosti a evropského pilíře sociálních práv, přetrvávají však problémy, které jsou uvedeny v této zprávě, včetně příloh 14 a 17. Zejména region Severozápad a v menší míře i Moravskoslezsko se ocitly v rozvojové pasti. V této souvislosti je i nadále důležité pokračovat v realizaci plánovaných priorit a věnovat zvláštní pozornost: i) rozvoji administrativní kapacity žadatelů z řad místních komunit, regionů a malých a středních podniků s cílem zvýšit čerpání finančních prostředků EU a zlepšit partnerství a vlastní odpovědnost; ii) podpoře udržitelné městské a regionální dopravy a infrastruktury pro alternativní paliva; iii) investicím do obnovitelných zdrojů energie, energetické účinnosti a oběhového hospodářství; iv) opatřením pro přizpůsobení se změně klimatu se zaměřením na opatření pro přirozené zadržování vody; v) zlepšení dopadu opatření zaměřených na nejvíce znevýhodněné skupiny, jako jsou Romové, se zvláštním zaměřením na bydlení, zajištění spravedlivého přístupu ke vzdělávání a službám pro děti a předcházení pasti zadlužování a vi) podpoře integrace ukrajinských státních příslušníků, kteří prchají před ruskou útočnou válkou proti Ukrajině, například prostřednictvím pružnějšího systému uznávání kvalifikací, kurzů českého jazyka a podpory bydlení.

Při přípravě přezkumu v polovině období si zaslouží zvláštní pozornost potenciál širšího využití finančních nástrojů a kombinace finančních nástrojů s granty. S ohledem na ambici Česka postoupit z úrovně mírného inovátora by Česko mohlo využít příležitostí dostupných v rámci iniciativy „Platforma strategických technologií pro Evropu (STEP)“ ([18]) v oblastech digitálních technologií a deep tech inovací, čistých technologií a technologií účinně využívajících zdroje a biotechnologií (v případě potřeby v souladu s národní strategií inteligentní specializace) na podporu transformace průmyslu.

([18]) nařízení (EU) 2024/795

HLAVNÍ ZJIŠTĚNÍ

Český plán pro oživení a odolnost se svým širokým rozsahem oblastí politiky a značným finančním krytím zahrnuje opatření k řešení řady strukturálních problémů v součinnosti s dalšími fondy EU, včetně fondů politiky soudržnosti, a to prostřednictvím:

- **posílení zelené transformace** podporou udržitelné dopravy, renovace budov a zvyšování jejich energetické účinnosti, investicemi do čistších a účinnějších zdrojů energie a recyklační infrastruktury a podporou biologické rozmanitosti,

- **usnadnění digitální transformace** digitalizací veřejné správy a podniků, zaváděním digitálních technologií a podporou vzdělávání v oblasti digitálních dovedností,

- **podpory podnikatelského prostředí** posílením inovační kapacity domácích podniků a jejich propojení s veřejným výzkumným sektorem, jakož i zlepšením přístupu malých a středních podniků k financování, posílení institucionální odolnosti zlepšením protikorupčního rámce,

- **řešení výzev na trhu práce** zaváděním nových učebních osnov, prosazováním vzdělávání dospělých a větší podporou žen, aby pracovaly nebo si hledaly práci, a to rozšířením kapacity zařízení péče o děti,

- **řešení společenských výzev** investicemi do sociálního bydlení, zdravotní a dlouhodobé péče, investicemi do infrastruktury a zlepšením excelence výzkumu v oboru lékařských věd.

Provádění českého plánu pro oživení a odolnost čelí stále větším výzvám. Obnovené úsilí je klíčové pro úspěšnou realizaci všech opatření českého plánu pro oživení a odolnost do srpna 2026.

Vedle reforem a investic v rámci plánu pro oživení a odolnost a programů politiky soudržnosti by Česku přineslo prospěch:

- **zajištění udržitelnosti veřejných financí**, včetně důchodového systému, a to řešením problémů spojených se stárnutím obyvatelstva a zvýšením příjmu z periodických daní z nemovitosti,

- **zlepšení podnikatelského prostředí a konkurenceschopnosti hospodářství** posílením kapacit veřejné správy, podporou investic do výzkumu, vývoje a inovací, zlepšením přenosu technologií z akademické sféry do podniků, podporou zakládání spin-offů a začínajících podniků, zajištěním regulačního prostředí příznivého pro podnikání a zlepšením přístupu podniků k nebankovnímu financování prostřednictvím podpory tržního financování na kapitálových trzích a zvýšením soukromého financování s podporou Národní rozvojové banky a širším využitím finančních nástrojů,

- **ulehčení trhu práce** řešením nedostatku pracovníků a zvýšením účasti žen, starších pracovníků, ukrajinských uprchlíků a neformálních pečovatelů, řešením nesouladu mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi, zjednodušením uznávání zahraničních kvalifikací, zvýšením účasti na vysokoškolském vzdělávání a zlepšením inkluzivity a prostupnosti vzdělávacího systému a zatraktivněním učitelského povolání,

- **posílení sociálního začleňování** pomocí větší nabídky bydlení a řešením regionálních rozdílů v přístupu k sociálním službám a základní infrastruktuře,

- **urychlení zelené transformace**, zejména prostřednictvím: i) pokračování v opatřeních k dekarbonizaci hospodářství; ii) snížení nákladů na energii na podporu konkurenceschopnosti průmyslu, a to urychlením zavádění obnovitelných zdrojů energie, modernizací energetické sítě, zvýšením kapacity ukládání energie a zlepšením energetické účinnosti a iii) podpory zavádění oběhových obchodních modelů.

PŘÍLOHY

SEZNAM PŘÍLOH

Průřezové ukazatele 24

A1 Cíle udržitelného rozvoje 24

A2 Pokrok v provádění doporučení pro jednotlivé země 26

A3 Plán pro oživení a odolnost – provádění 29

A4 Další nástroje EU pro oživení a růst 31

A5. Odolnost 34

Environmentální udržitelnost 36

A6. Zelená dohoda pro Evropu 36

A7. Energy transition and competitiveness 40

A8. Spravedlivý přechod ke klimatické neutralitě 45

Produktivita 48

A9. Produktivita, účinné využívání a oběhovost zdrojů 48

A10. Digitální transformace 51

A11. Inovace 54

A12. Průmysl a jednotný trh 57

A13. Veřejná správa 63

Spravedlnost 66

A14 Výzvy v oblasti zaměstnanosti, dovedností a sociální politiky v souvislosti s evropským pilířem sociálních práv 66

A15. Vzdělávání a odborná příprava 69

A16. Health and health systems 71

A17. Hospodářská a sociální výkonnost na regionální úrovni 73

Makroekonomická stabilita 76

A18. Hlavní vývoj ve finančním sektoru 76

A19. Daňový systém 79

A20. Tabulka hospodářských a finančních ukazatelů 82

A21. Analýza udržitelnosti dluhu 83

SEZNAM TABULEK

A2.1 Souhrnná tabulka doporučení z let 2019–2023 27
A3.1 Klíčová fakta o českém plánu pro oživení a odolnost 29
A3.2 Opatření v českém plánu pro oživení a odolnost 30
A4.1 Podpora z nástrojů EU v Česku 33
A5.1 Indexy odolnosti v jednotlivých rozměrech pro Česko a EU-27 34
A6.1 Ukazatele pokroku v oblasti Zelené dohody pro Evropu z makroekonomického hlediska 39
A7.1 Hlavní energetické ukazatele 45
A8.1 Hlavní ukazatele spravedlivé transformace v Česku 47
A9.1 Ukazatele oběhového hospodářství 51
A10.1 Klíčové cíle digitální dekády sledované ukazateli indexu digitální ekonomiky a společnosti 53
A11.1 Hlavní ukazatele inovací 56
A12.1 Průmysl a jednotný trh 63
A13.1 Ukazatele veřejné správy 65
A14.1 Srovnávací přehled sociálních ukazatelů pro Česko 68
A14.2 Výsledky Česka u cílů v oblasti zaměstnanosti, dovedností a snižování chudoby do roku 2030 69
A15.1 Cíle na úrovni EU a další kontextové ukazatele v rámci strategického rámce Evropského prostoru vzdělávání 71
A16.1 Hlavní ukazatele zdraví 74
A17.1 Vybrané ukazatele na regionální úrovni v Česku 77
A18.1 Ukazatele finančního zdraví 80
A19.1 Ukazatele zdanění 82
A20.1 Klíčové hospodářské a finanční ukazatele 85
A21.1 Analýza udržitelnosti dluhu – Česko 88
A21.2 Tepelná mapa rizik, která ohrožují fiskální udržitelnost – Česko 88

SEZNAM GRAFŮ

A1.1 Pokrok v plnění cílů udržitelného rozvoje v Česku 25
A2.1 Pokrok Česka v plnění doporučení pro jednotlivé země z let 2019–2023 (evropský semestr 2024) 26
A3.1 Celkový objem vyplacených grantů v rámci Nástroje pro oživení a odolnost 30
A3.2 Celkový objem vyplacených půjček v rámci Nástroje pro oživení a odolnost 30
A4.1 Rozdělení finančních prostředků na politiku soudržnosti mezi jednotlivé cíle politiky v Česku 32
A4.2 Rozdělení finančních prostředků z Nástroje pro oživení a odolnost podle pilířů v Česku 32
A6.1 Emise skleníkových plynů z odvětví sdíleného úsilí v milionech tun ekvivalentu CO2, 2005–2022 36
A6.2 Změny v intenzitě chovu hospodářských zvířat a ekologickém zemědělství 38
A6.3 Investiční mezera v oblasti životního prostředí, roční průměr 38
A7.1. Maloobchodní ceny energií pro domácnosti a průmysl v Česku 40
A7.2. Vývoj cen elektřiny pro spotřebitele mimo domácnosti (EU a zahraniční partneři) 41
A7.3. Instalovaný výkon obnovitelných zdrojů v Česku (vlevo) a skladba výroby elektřiny (vpravo) 42
A8.1 Výzvy spravedlivé transformace v Česku 46
A8.2 Míra volných pracovních míst v transformujících se odvětvích a v těžbě a dobývání 47
A9.1 Emise v rámci ETS podle odvětví od roku 2013 49
A9.2 Zpracování komunálního odpadu 50
A11.1 Patentové přihlášky podané podle Smlouvy o patentové spolupráci na miliardu HDP (v PPS) v roce 2020 55
A12.1 Hodinová produktivita ve standardech kupní síly (% EU-27) 58
A12.2 Produktivita práce podle odvětví [2015=100] 59
A13.1 Podíl žen a mužů ve vedoucích funkcích (údaje za rok 2023) 64
A15.1 Míra neúspěšnosti v matematice podle socioekonomického zázemí, PISA 2018, 2022 70
A16.1 Střední délka života při narození, v letech 73
A16.2 Předpokládaný nárůst veřejných výdajů na zdravotní péči v období 2024–2070 73
A17.1 Produktivita práce (reálná hrubá přidaná hodnota na pracovníka), EU-27, české regiony NUTS 2, 2000–2022 76
A18.1 Vývoj úvěrové aktivity 79
A19.1 Daňové příjmy z různých druhů daní, vyjádřeno v % celkových příjmů 83
A19.2 Daňové zatížení svobodných osob a druhých výdělečně činných osob v domácnosti, vyjádřeno v % celkových nákladů práce, 2023 83

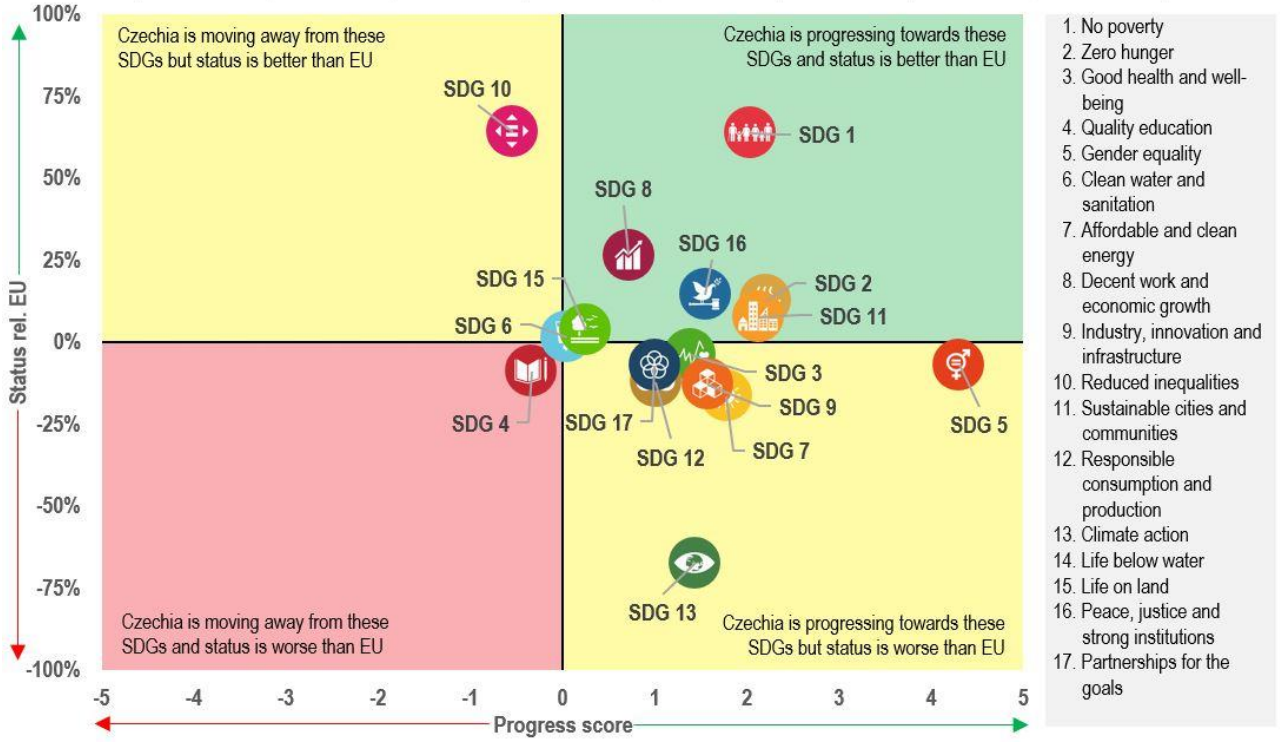
SEZNAM MAP

A17.1 Index HDP na obyvatele v českých regionech NUTS 2 (2013–2022) 76

Tato příloha hodnotí pokrok Česka v dosahování cílů udržitelného rozvoje na základě čtyř rozměrů konkurenceschopné udržitelnosti. Sedmnáct cílů udržitelného rozvoje a příslušné související ukazatele představují rámec politiky na základě Agendy OSN pro udržitelný rozvoj 2030. Cílem je ukončit všechny formy chudoby, bojovat proti nerovnostem, řešit změnu klimatu a ekologickou krizi a zároveň zajistit, aby nikdo nezůstal opomenut. EU a její členské státy se zavázaly k této historické celosvětové rámcové dohodě a k aktivní úloze při maximalizaci pokroku směrem k cílům udržitelného rozvoje. Níže uvedený graf vychází ze souboru ukazatelů cílů udržitelného rozvoje EU, který byl vytvořen za účelem sledování pokroku v plnění cílů udržitelného rozvoje v kontextu EU.

Ačkoli se Česko zlepšilo ve všech cílech udržitelného rozvoje týkajících se *udržitelnosti životního prostředí*, v případě cíle č. 13 (opatření v oblasti klimatu) stále zaostává za průměrem EU. Čisté emise skleníkových plynů jsou vyšší (cíl č. 13; 11,4 tuny na obyvatele v roce 2022) než průměr EU (7,3 tuny na obyvatele v roce 2022), zatímco podíl energie z obnovitelných zdrojů na hrubé konečné spotřebě energie (18,2 % v roce 2022) je stále pod průměrem EU (23 % v roce 2022). Míra využití oběhového materiálu (cíl č. 12) se zlepšila z 9,1 % materiálových vstupů pro domácí použití v roce 2017 na 11,9 % materiálových vstupů pro domácí použití v roce 2022. Průměrné emise CO_2 na km z nových osobních automobilů (cíl č. 12) se snížily ze 150,4 g CO_2 na km v roce 2017 na 137,7 g CO_2 v roce 2022, jsou však stále nad průměrem EU (109,8 g CO_2 v roce 2022). Energetická produktivita (cíl udržitelného rozvoje č. 12) se mírně zlepšila z 4,3 EUR na kgoe v roce 2017 na 4,7 EUR na kgoe v roce 2022, zůstává však pod průměrem EU (9,3 EUR na kgoe v roce 2022). Příznivější skutečností je, že Česko pokračuje v dekarbonizaci své skladby zdrojů

Graf A1.1: **Pokrok v plnění cílů udržitelného rozvoje v Česku**



Podrobné soubory údajů o jednotlivých cílech udržitelného rozvoje viz výroční zpráva Eurostatu „Sustainable development in the European Union“ (Udržitelný rozvoj v Evropské unii); podrobnosti o rozsáhlých údajích o krátkodobém pokroku členských států v jednotlivých zemích: Hlavní zjištění – Ukazatele udržitelného rozvoje – Eurostat (europa.eu). Vysoké hodnocení neznamená, že se země blíží k dosažení konkrétního cíle udržitelného rozvoje, ale signalizuje, že si vede lépe než průměr EU. Skóre pokroku je absolutní měřítko založené na trendech ukazatelů za posledních pět let. Výpočet nezohledňuje žádné cílové hodnoty, protože většina cílů politiky EU platí pouze pro souhrnnou úroveň EU. V závislosti na dostupnosti údajů u jednotlivých cílů není u každé země uvedeno všech sedmnáct cílů udržitelného rozvoje.

Zdroj: Eurostat, poslední aktualizace ze dne 25. dubna 2024. Údaje se převážně vztahují k období 2017–2022 nebo 2018–2023. Údaje o cílech udržitelného rozvoje se mohou v rámci zprávy a jejích příloh lišit v důsledku různých termínů uzávěrky.

energie, a to zvyšováním podílu obnovitelné energie (cíl č. 7; z 14,8 % v roce 2017 na 18,2 % v roce 2022).

Česko dosahuje velmi dobrých výsledků a nadále se zlepšuje v řadě cílů udržitelného rozvoje týkajících se *spravedlnosti* (cíle č. 1 a 10). Zároveň je třeba zlepšit plnění cílů č. 3, 4 a 7 a důrazně se zaměřit na cíl č. 5 (rovnost mužů a žen). Obzvláště dobrých výsledků dosahuje Česko v případě cílů udržitelného rozvoje č. 1 (konec chudoby) a č. 10 (méně nerovností), přičemž v obou těchto cílech výrazně převyšuje průměr EU (cíl č. 1: 63,9 % a cíl č. 10: 64,3 %, i když tato hodnota je nižší než hodnota 71,5 % pro rok 2023). Pozitivní postoj Česka k ukončování chudoby (cíl č. 1) se odráží v řadě ukazatelů, jako je míra osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením, míra závažné materiální a sociální deprivace a míra pracujících ohrožených chudobou, ve kterých výrazně převyšuje průměr EU. Podíl obyvatel Česka, kteří nejsou schopni udržet doma přiměřené teplo (cíl udržitelného rozvoje č. 7; 2,9 % obyvatel v roce 2022) zůstává pod průměrem EU (9,3 % obyvatel v roce 2022). Stále je však co zlepšovat, především pokud jde o cíl udržitelného rozvoje č. 5 (rovnost mužů a žen), co se týče zaměstnanosti a vedoucích pozic. Přesto však došlo k určitým pozitivním trendům v odstraňování rozdílů mezi muži a ženami (cíl č. 5; z 21,1 % průměrného hrubého hodinového výdělku mužů v roce 2017 na 17,9 % v roce 2022). V roce 2022 zůstává nad průměrem EU, který činí 12,7 %.

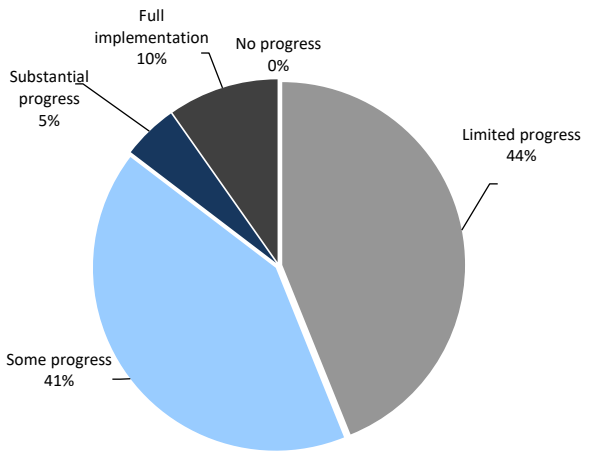
Česko si vede obzvláště dobře ve vztahu k cíli udržitelného rozvoje č. 8 (důstojná práce a ekonomický růst), ačkoli v ostatních cílech udržitelného rozvoje (cíle č. 4 a 9) týkajících se produktivity musí ještě dohnat průměr EU. Míra dlouhodobé nezaměstnanosti v Česku (cíl č. 8) v roce 2023 činila 0,8 %, což je výrazně pod průměrem EU (2,1 % v roce 2023). Česko také zaznamenalo změnu míry zaměstnanosti (cíl č. 8), a to z 79,9 % obyvatel ve věku 20 až 64 let v roce 2018 na 81,7 % v roce 2023, což je nad průměrem EU, který činí 75,3 %. Další pozitivní vývoj se týká procentního podílu investic na HDP, který se zvýšil z 24,9 % v roce 2017 na 26,8 % v roce 2022, což je rovněž nad průměrem EU, který v roce 2023 činil 22,7 %. Další úsilí by mělo být věnováno výzkumu a inovacím, jak dokládá ukazatel týkající se patentů (cíl č. 9; 22 na milion obyvatel v roce 2023), což je výrazně pod průměrem EU (153 na milion obyvatel v roce 2023). Zatímco v oblasti předčasného ukončování vzdělávání a odborné přípravy dosahuje Česko lepších výsledků, než je průměr EU (cíl č. 4; 6,4 % obyvatel ve věku 18 až 24 let v roce 2023 oproti 9,5 %), v oblasti terciárního vzdělávání a digitálních dovedností má co dohánět.

Česko se nadále zlepšuje ve všech cílech udržitelného rozvoje souvisejících s *makroekonomickou stabilitou* (cíle č. 8, 16, 17), dosud však musí dohnat průměr EU v některých ukazatelích týkajících se cílů udržitelného rozvoje č. 16 (mír, spravedlnost a silné instituce) a č. 17 (partnerství ke splnění cílů). Česká vláda vynakládá na soudy méně celkových veřejných výdajů, než je průměr EU. (Cíl č. 16: 76,8 EUR na obyvatele v roce 2022 oproti průměru EU ve výši 113,7 EUR). Česko si udržuje velmi příznivou makroekonomickou úroveň, která se odráží především v nízkém hrubém veřejném dluhu (cíl udržitelného rozvoje č. 17; 44,0 % v roce 2023), což je výrazně pod průměrem EU (81,7 % v roce 2023). Přestože Česko zvýšilo svou oficiální rozvojovou pomoc (cíl č. 17) z 0,15 % hrubého národního důchodu (HND) v roce 2017 na 0,38 % HND v roce 2022, zaostává za průměrem EU, který činí 0,58 %. Česko by mohlo udělat více, pokud jde o podíl environmentálních daní na celkových daňových příjmech (cíl č. 17), který v posledních letech klesl z 5,7 % celkových daňových příjmů v roce 2017 na 4,2 % v roce 2022.

Vzhledem k tomu, že cíle udržitelného rozvoje tvoří zastřešující rámec, jsou všechny vazby na příslušné cíle udržitelného rozvoje vysvětleny nebo znázorněny ikonami v ostatních přílohách.

Komise posoudila doporučení ([19]), která byla Česku jako součást evropského semestru vydána v období 2019–2023. Tato doporučení se týkají široké škály oblastí politiky, které souvisejí s 14 ze 17 cílů udržitelného rozvoje (viz přílohy 1 a 3). Toto posouzení zohledňuje politická opatření, která Česko dosud přijalo([20]), jakož i závazky stanovené v plánu pro oživení a odolnost ([21]). V této fázi provádění plánu pro oživení a odolnost zaznamenalo 56 % doporučení pro jednotlivé země zaměřených na strukturální otázky v letech 2019–2023 alespoň „určitý pokrok“, zatímco 44 % zaznamenalo „omezený pokrok“ (viz graf A2.1). S dalším prováděním plánu pro oživení a odolnost se v nadcházejících letech očekává značný pokrok v řešení strukturálních doporučení pro jednotlivé země.

Graf A2.1: **Pokrok Česka v plnění doporučení pro jednotlivé země z let 2019–2023 (evropský semestr 2024)**



Zdroj: Evropská komise.

([19]) Doporučení pro jednotlivé země 2023: EUR-Lex - 32023H0901(03) - CS - EUR-Lex (europa.eu)

Doporučení pro jednotlivé země 2022: EUR-Lex - 32022H0901(03) - CS - EUR-Lex (europa.eu)

Doporučení pro jednotlivé země 2021: EUR-Lex - 32021H0729(03) - CS - EUR-Lex (europa.eu)

Doporučení pro jednotlivé země 2020: EUR-Lex - 32020H0826(03) - CS - EUR-Lex (europa.eu)
Doporučení pro jednotlivé země 2019: EUR-Lex - 32019H0905(03) - CS - EUR-Lex (europa.eu)

([20]) Včetně politických opatření uvedených v národním programu reforem a ve zprávách v rámci Nástroje pro oživení a odolnost (dvakrát ročně vydávané zprávy o pokroku při plnění milníků a cílů a na základě posouzení žádostí o platby).

([21]) Členské státy byly vyzvány, aby ve svých plánech pro oživení a odolnost účinně řešily všechna příslušná doporučení pro jednotlivé země vydaná Radou nebo jejich významnou část. Zde uvedené posouzení doporučení pro zemi zohledňuje míru provedení opatření obsažených v plánu pro oživení a odolnost a opatření přijatých mimo rámec plánu pro oživení a odolnost v době posouzení. Opatření stanovená v příloze přijatého prováděcího rozhodnutí Rady o schválení posouzení plánu pro oživení a odolnost, která dosud nebyla přijata ani provedena, ale jsou považována za věrohodně oznámená v souladu s metodikou pro hodnocení doporučení pro jednotlivé země, opravňují k hodnocení „omezený pokrok“. Jakmile budou provedena, mohou tato opatření vést k hodnocení „určitý/výrazný pokrok“ nebo „provedení v plném rozsahu“, podle jejich relevance.

Tabulka A2.1: **Souhrnná tabulka doporučení z let 2019–2023**

Table 2.1: Summary table on 2019-2023 CSRs			
Czechia	**Assessment in May 2024***	**RRP coverage of CSRs until 2026****	**Revelant SDGs**
2019 CSR 1	**Limited Progress**		
Improve long-term fiscal sustainability of the pension and health-care systems.	Limited Progress		SDG 3, 8, 16
Adopt pending anti-corruption measures.	Some Progress	Relevant RRP measures being implemented as of 2021 and planned as of 2023, 2024 and 2026.	SDG 16
2019 CSR 2	**Some Progress**		
Foster the employment of women with young children, including by improving access to affordable childcare, and of disadvantaged groups.	Limited Progress	Relevant RRP measures planned as of 2022, 2023, 2024 and 2025.	SDG 4, 5, 8, 10
Increase the quality and inclusiveness of the education and training systems, including by fostering technical and digital skills and promoting the teaching profession.	Some Progress	Relevant RRP measures being implemented as of 2020, 2022 and planned as of 2025.	SDG 4, 8, 10
2019 CSR 3	**Some Progress**		
Focus investment-related economic policy on transport, notably on its sustainability	Some Progress	Relevant RRP measures being implemented as of 2022 and 2025.	SDG 10, 11
, digital infrastructure	Some Progress	Relevant RRP measures being implemented as of 2021, 2022 and planned as of 2025.	SDG 9, 10, 11
, and low carbon and energy transition, including energy efficiency , taking into account regional disparities.	Limited Progress	Relevant measures being implemented as of 2021, 2022 and planned as of 2024 and 2026.	SDG 7, 9, 10, 11, 13
Reduce the administrative burden on investment	Limited Progress	Relevant RRP measures being implemented as of 2021 and planned as of 2023 and 2026.	SDG 8, 9
and support more quality-based competition in public procurement.	Limited Progress		SDG 9
Remove the barriers hampering the development of a fully functioning innovation ecosystem.	Some Progress	Relevant RRP measures being implemented as of 2022 and planned as of 2025.	SDG 9
2020 CSR 1	**Some Progress**		
In line with the general escape clause, take all necessary measures to effectively address the pandemic, sustain the economy and support the ensuing recovery. When economic conditions allow, pursue fiscal policies aimed at achieving prudent medium-term fiscal positions and ensuring debt sustainability, while enhancing investment.	Not relevant anymore	Not applicable	SDG 8, 16
Ensure the resilience of the health system, strengthen the availability of health workers, primary care and the integration of care, and deployment of e-health services.	Some Progress	Relevant RRP measures being implemented as of 2021, 2022 and planned as of 2024.	SDG 3
2020 CSR 2	**Some Progress**		
Support employment through active labour market policies,	Some Progress	Relevant RRP measures being implemented as for 2022 and planned as of 2025.	SDG 8
the provision of skills, including digital skills, and access to digital learning.	Some Progress	Relevant RRP measures being implemented as of 2020, 2021 and planned as of 2024 and 2025.	SDG 4
2020 CSR 3	**Some Progress**		
Support small and medium-sized enterprises by making greater use of financial instruments to ensure liquidity support,	Some Progress	Relevant RRP measures being implemented as of 2022.	SDG 8, 9
reducing the administrative burden and improving e-government.	Some Progress	Relevant RRP measures being implemented as of 2021, 2022 and planned as of 2023.	SDG 8, 9, 16
Front-load mature public investment projects and	Some Progress		SDG 8, 16
promote private investment to foster the economic recovery.	Some Progress	Relevant RRP measures planned as of 2023.	SDG 8, 9
Focus investment on the green and digital transition, in particular on high-capacity digital infrastructure and technologies,	Limited Progress	Relevant RRP measures being implemented as of 2021, 2022 and planned as of 2025.	SDG 9
clean and efficient production and use of energy,	Limited Progress	Relevant measures being implemented as of 2021, 2022 and planned as of 2024 and 2026.	SDG 7, 9, 13
and sustainable transport infrastructure, including in the coal regions.	Limited Progress	Relevant RRP measures being implemented as of 2022 and 2025.	SDG 10, 11
Ensure access to finance for innovative firms and improve public-private cooperation in research and development.	Limited Progress	Relevant RRP measures being implemented as of 2022 and planned as of 2025.	SDG 8, 9
2021 CSR 1	**Some Progress**		
In 2022, maintain a supportive fiscal stance, including the impulse provided by the Recovery and Resilience Facility, and preserve nationally financed investment.	Not relevant anymore	Not applicable	SDG 8, 16
When economic conditions allow, pursue a fiscal policy aimed at achieving prudent medium-term fiscal positions and ensuring fiscal sustainability in the medium term.	Not relevant anymore	Not applicable	SDG 8, 16
At the same time, enhance investment to boost growth potential. Pay particular attention to the composition of public finances, on both the revenue and expenditure sides of the budget, and to the quality of budgetary measures in order to ensure a sustainable and inclusive recovery. Prioritise sustainable and growth-enhancing investment, in particular investment supporting the green and digital transition.	Not relevant anymore	Not applicable	SDG 8, 16
Give priority to fiscal structural reforms that will help provide financing for public policy priorities and contribute to the long-term sustainability of public finances, including, where relevant, by strengthening the coverage, adequacy and sustainability of health and social protection systems for all.	Not relevant anymore	Not applicable	SDG 8, 16

[pokračování na další straně]

Tabulka (pokračování)

2022 CSR 1	**Substantial Progress**		
In 2023, ensure that the growth of nationally financed primary current expenditure is in line with an overall neutral policy stance, taking into account continued temporary and targeted support to households and firms most vulnerable to energy price hikes and to people fleeing Ukraine. Stand ready to adjust current spending to the evolving situation.	Substantial Progress	Not applicable	SDG 8, 16
Expand public investment for the green and digital transitions, and for energy security taking into account the REPowerEU initiative, including by making use of the Recovery and Resilience Facility and other Union funds.	Substantial Progress	Not applicable	SDG 8, 16
For the period beyond 2023, pursue a fiscal policy aimed at achieving prudent medium-term fiscal positions.	Full Implementation	Not applicable	SDG 8, 16
Take measures to ensure the long-term fiscal sustainability of public finances, including the sustainability of the pension system.	Limited Progress		SDG 8
2022 CSR 2			
Proceed with the implementation of its recovery and resilience plan, in line with the milestones and targets included in the Council Implementing Decision of 8 September 2021.	RRP implementation is monitored by assessing RRP payment requests and analysing reports published twice a year on the achievement of the milestones and targets. These are to be reflected in the country reports.		
Swiftly finalise the negotiations with the Commission of the 2021-2027 cohesion policy programming documents with a view to starting their implementation.	Progress on the cohesion policy programming documents is monitored under the EU cohesion policy.		
2022 CSR 3	**Limited Progress**		
Strengthen the provision of social and affordable housing, including by adopting a specific legislative framework for social housing and improved coordination between different public bodies.	Limited Progress		SDG 1, 2, 10, 16
2022 CSR 4	**Limited Progress**		
Reduce overall reliance on fossil fuels and diversify imports of fossil fuel.	Some Progress	Relevant RRP measures planned as of 2023, 2024 and 2026.	SDG 7, 9, 13
Accelerate the deployment of renewables, streamline permit procedures and make grid access easier.	Limited Progress	Relevant RRP measures planned as of 2023 and 2026.	SDG 7, 8, 9, 13
Increase the energy efficiency of district heating systems and of the building stock by incentivising deep renovations and renewable heat sources.	Limited Progress	Relevant RRP measures planned as of 2023 and 2024.	SDG 7
2023 CSR 1	**Substantial Progress**		
Wind down the emergency energy support measures in force, using the related savings to reduce the government deficit, as soon as possible in 2023 and 2024. Should renewed energy price increases necessitate new or continued support measures, ensure that these are targeted at protecting vulnerable households and firms, fiscally affordable and preserve incentives for energy savings.	Full Implementation		SDG 8, 16
Ensure prudent fiscal policy, in particular by limiting the nominal increase in nationally financed net primary expenditure in 2024 to not more than 6.0%.	Full Implementation		SDG 8, 16
Preserve nationally financed public investment and ensure the effective absorption of RRF grants and other EU funds, in particular to foster the green and digital transitions.	Some Progress		SDG 8, 16
For the period beyond 2024, continue to pursue a medium-term fiscal strategy of gradual and sustainable consolidation, combined with investments and reforms conducive to higher sustainable growth, to achieve a prudent medium-term fiscal position.	Full Implementation		SDG 8
Take measures to ensure the long-term fiscal sustainability of public finances, including the sustainability of the pension system.	Limited Progress		SDG 8, 16
2023 CSR 2			
Accelerate the implementation of its recovery and resilience plan, also by ensuring an adequate administrative capacity, and swiftly finalise the addendum, including the REPowerEU chapter, with a view to rapidly starting its implementation. Proceed with the speedy implementation of cohesion policy programmes, in close complementarity and synergy with the recovery and resilience plan.	RRP implementation is monitored through the assessment of RRP payment requests and analysis of the bi-annual reporting on the achievement of the milestones and targets, to be reflected in the country reports. Progress with the cohesion policy is monitored in the context of the Cohesion Policy of the European Union.		
2023 CSR 3	**Limited Progress**		
Strengthen the provision of social and affordable housing, including by adopting a specific legislative framework, improving coordination between different public bodies, and incentivising the construction of new housing units as well as the refurbishment of existing ones.	Limited Progress		SDG 1, 2, 10, 16
2023 CSR 4	**Limited Progress**		
Reduce reliance on fossil fuels.	Some Progress		SDG 7, 9, 13
Increase the deployment of renewables with additional investments in electricity grids and direct deployment of renewable capacity.	Limited Progress		SDG 7, 9, 13
Streamline permitting procedures for renewables and make the grid fit to accommodate access to renewables through additional reforms, removing restrictions for small-scale renewables and setting up a one-stop shop, boosting grid flexibility and creating conducive conditions for energy communities.	Some Progress		SDG 7, 8, 9, 13
Increase the energy efficiency of district heating systems and of the building stock by incentivising deep renovations and renewable heat sources, easing administrative access to subsidies for both households and industry, and capacity building and skills in public authorities.	Some Progress		SDG 7, 8, 9, 16
Promote the uptake of zero-emission vehicles and boost the availability of high-capacity charging and refuelling infrastructure through new reforms to create enabling conditions for and remove existing barriers to the deployment of vehicles and infrastructure.	Limited Progress		SDG 11
Step up policy efforts aimed at the provision and acquisition of skills and competences needed for the green transition.	Limited Progress		SDG 4

Poznámka:

* Viz poznámka pod čarou č. ([21]).

** Opatření z plánu pro oživení a odolnost, která jsou do této tabulky zahrnuta, přispívají k naplňování doporučení pro jednotlivé země. Mohou však být nezbytná další opatření mimo plán pro oživení a odolnost, aby se doporučení pro jednotlivé země zcela naplnila a aby se vyřešily příslušné související problémy. Opatření označená jako „prováděná“ jsou pouze ta, která jsou zahrnuta v předložených žádostech o platbu v rámci Nástroje pro oživení a odolnost a kladně posouzena Evropskou komisí.

Zdroj: Evropská komise.

Tato příloha podává přehled o provádění plánu pro oživení a odolnost v Česku po polovině doby trvání Nástroje pro oživení a odolnost). Nástroj pro oživení a odolnost se ukázal jako klíčový pro zotavení EU z pandemie COVID-19. Pomohl urychlit souběžnou zelenou a digitální transformaci a zároveň se přizpůsobil geopolitickému a hospodářskému vývoji a posílil odolnost vůči budoucím otřesům. Nástroj pro oživení a odolnost pomáhá také při plnění cílů udržitelného rozvoje OSN a při plnění doporučení pro jednotlivé země (viz příloha 2).

Plán pro oživení a odolnost otevírá cestu k vyplacení částky ve výši až 8,4 miliardy EUR ve formě grantů a 818 milionů EUR v podobě půjček v rámci Nástroje pro oživení a odolnost v období 2021–2026, což představuje 3 % HDP Česka ([22]). Do poloviny května 2024 bylo Česku v rámci Nástroje pro oživení a odolnost vyplaceno 2,69 miliardy EUR.

Česko má v rámci Nástroje pro oživení a odolnost stále k dispozici 6,5 miliardy EUR v podobě grantů a půjček. Tato částka bude vyplacena po posouzení budoucího plnění zbývajících 276 milníků a cílů ([23]) obsažených v prováděcím rozhodnutí Rady ([24]), a to před termínem stanoveným pro nástroj v roce 2026.

Pokrok Česka při provádění jeho plánu je zaznamenán ve srovnávacím přehledu oživení a odolnosti ([25]). Srovnávací přehled nabízí pohled na pokrok dosažený při provádění Nástroje pro oživení a odolnost jako celku. Grafy A3.1 a A3.2 ukazují aktuální stav, jak se odráží ve srovnávacím přehledu.

Český plán pro oživení a odolnost obsahuje kapitolu REPowerEU, jejímž cílem je postupně odstranit závislost na ruských fosilních palivech, diverzifikovat dodávky energie a v příštích letech vyrábět více čisté energie. K zahájení realizace kapitoly REPowerEU byla dne 21. prosince 2023 jako předběžné financování vyplacena částka ve výši 147,09 milionu EUR. To pomohlo zahájit příslušné reformy, jako je usnadnění vlny renovací prostřednictvím podpory a poradenství domácnostem, podnikům a subjektům veřejného sektoru při renovaci jejich budov.

Tabulka A3.1: **Klíčová fakta o českém plánu pro oživení a odolnost**

Initial plan CID adoption date	8 September 2021
Scope	Revised plan with REPowerEU chapter
Last major revision	17 October 2023
Total allocation	EUR 8.4 billion in grants and EUR 0.8 billion in loans (3% of 2023 GDP)
Investments and reforms	105 investments and 58 reforms
Total number of milestones and targets	341
Fulfilled milestones and targets	65 (19.1% of total)

Zdroj: srovnávací přehled Nástroje pro oživení a odolnost

Plán se výrazně zaměřuje na zelenou transformaci, přičemž 42,9 % dostupných prostředků věnuje na opatření podporující cíle v oblasti klimatu, **a 22,8 % z celkové přidělené částky vyhrazuje na podporu digitální transformace**. Zachovává si také silný sociální rozměr s opatřeními v oblasti sociální ochrany, zejména v souvislosti se zvyšováním odolnosti zdravotnických a sociálních služeb, ať už prostřednictvím výstavby nových nemocnic a zařízení sociální péče, pořizování nového zdravotnického vybavení, posilování programů screeningu rakoviny nebo zavádění elektronického zdravotnictví.

Česko finalizovalo dvě žádosti o platbu a realizace jeho plánu pro oživení a odolnost je v plném proudu. Včasné dokončení však vyžaduje zvýšené úsilí. Komise kladně posoudila první žádost Česka o platbu, přičemž zohlednila stanovisko Hospodářského a finančního výboru. Díky tomu byla dne 22. března 2023 vyplacena

([22]) Informace o HDP vycházejí z údajů za rok 2023. Zdroj: https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/index.html?lang=en

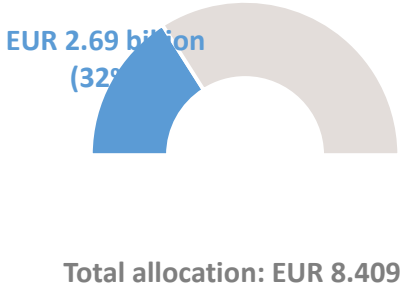
([23]) Milník nebo cíl je uspokojivě splněn, jakmile členský stát předloží Komisi důkaz, že milník nebo cíl splnil, a Komise jej v prováděcím rozhodnutí vyhodnotí kladně.

([24]) https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11047-2021-ADD-1/cs/pdf

([25]) https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/country_overview.html?lang=cs

finanční podpora ve výši 928 milionů EUR ([26]). Souvisejících 37 milníků a cílů zahrnovalo reformy v oblasti školních osnov na podporu digitální gramotnosti a digitálních dovedností, elektronického zdravotnictví a auditního a kontrolního systému země pro provádění Nástroje pro oživení a odolnost, jakož i výrazné investice do rekonstrukce tří železničních mostů a 45 bezpečnějších železničních přejezdů a také digitálních nástrojů pro vzdělávání.

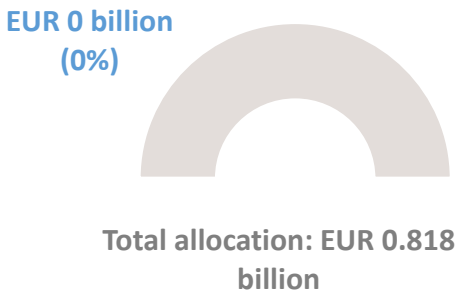
Graf A3.1: **Celkový objem vyplacených grantů v rámci Nástroje pro oživení a odolnost**



Poznámka: Tento graf zobrazuje výši dosud vyplacených grantů v rámci Nástroje pro oživení a odolnost, včetně předběžného financování. Granty jsou nevratné finanční příspěvky. Celková výše grantů poskytnutých jednotlivým členským státům je určena na základě klíče pro přidělování a celkových odhadovaných nákladů na příslušný plán pro oživení a odolnost.
Zdroj: srovnávací přehled Nástroje pro oživení a odolnost

Poslední žádost o platbu, kterou Komise kladně posoudila dne 19. února 2024, vedla dne 2. dubna 2024 k vyplacení 702 milionů EUR. Vyplacené prostředky odrážejí kladné posouzení 28 milníků a cílů týkajících se budování vysokokapacitních internetových sítí, udržitelné mobility a elektronické veřejné správy.

Graf A3.2: **Celkový objem vyplacených půjček v rámci Nástroje pro oživení a odolnost**



Zdroj: srovnávací přehled Nástroje pro oživení a odolnost

Ode dne 15. května 2024 pracuje Česko na třetí žádosti o platbu. V tabulce A3.2 jsou uvedena některá relevantní opatření, kterých bylo dosud dosaženo, a některá opatření, která budou provedena do roku 2026, aby se česká ekonomika stala zelenější, digitálnější, inkluzivnější a odolnější.

Tabulka A3.2: **Opatření v českém plánu pro oživení a odolnost**

Reforms and investments implemented
• Anti-Corruption Reforms • National Plan to Strengthen Oncological Prevention and Care • Digital Transformation of Enterprises
Upcoming reforms and investments
• Facilities and housing for children at risk • National and Regional waste management plan • Creation of European and national Digital Innovation Hubs

Zdroj: FENIX

([26]) Po vyplacení požadovaných plateb se předběžné financování poměrně zúčtuje. Zde jsou uvedeny čisté částky.

Finanční nástroje EU poskytují členským státům EU značné zdroje na obnovu a růst. Kromě financování ve výši 9,2 miliardy EUR z Nástroje pro oživení a odolnost, které je popsáno v příloze 3, poskytují fondy politiky soudržnosti EU ([27]) Česku na období 2021–2027 částku ve výši 21,1 miliardy EUR ([28]). Podpora z těchto dvou nástrojů společně představuje přibližně 9,90 % HDP země v roce 2023, zatímco průměr EU je 5,38 % HDP ([29]). Politika soudržnosti podporuje regionální rozvoj, hospodářskou, sociální a územní konvergenci a konkurenceschopnost prostřednictvím dlouhodobých investic v souladu s prioritami EU a s národními a regionálními strategiemi.

V programovém období 2014–2020 podpořily fondy politiky soudržnosti konkurenceschopnost Česka a dosáhly hmatatelných úspěchů zejména v oblasti výzkumu a inovací, snižování environmentálních rizik, sociální soudržnosti a dopravy. Do konce období způsobilosti v prosinci 2023 byla z fondů politiky soudržnosti na období 2014–2020 ([30]) Česku k dispozici částka ve výši 22,7 miliardy EUR ([31]), z níž bylo od března 2020, kdy začala pandemie COVID-19, vyplaceno 13,9 miliardy EUR ([32]). Rozšíření dopravní sítě (222 km nově vybudovaných dálnic a páteřních silnic a 378 km modernizovaných železničních tratí) vytvořilo podmínky pro dlouhodobý rozvoj. Fondy politiky soudržnosti rovněž významně přispěly ke snížení environmentálních rizik, zejména odstraněním starých ekologických zátěží, posílením přizpůsobení urbanizovaných oblastí změně klimatu a posílením protipovodňové ochrany. Digitální plány pro zvládání povodňových rizik má nyní 874 obcí. V průběhu celého programového období bylo z prostředků politiky soudržnosti podpořeno 14 000 podniků a 2 500 podniků mohlo spolupracovat s výzkumnými institucemi, čímž se posílila výzkumná kapacita Česka. Z Evropského sociálního fondu (ESF) bylo navíc podpořeno 112 nově založených komunitních center a 297 461 mimoškolních aktivit, které pomáhají lidem rozvíjet nové dovednosti. Cílené podpory se mimoto dostalo 4 581 žákům se speciálními vzdělávacími potřebami. V oblasti zaměstnanosti pomohly finanční prostředky EU vytvořit 9 719 nových pracovních míst ve vědě a výzkumu a 6 131 pracovních míst pro osoby z marginalizovaných skupin. Česko je jedním z největších příjemců vysídlených osob z Ukrajiny v EU – dočasnou ochranu v Česku získalo 370 000 osob. Jejich dočasné přesídlení bylo z fondů EU podpořeno 63 miliony EUR.

V současném programovém období (2021–2027) politika soudržnosti dále podpoří konkurenceschopnost Česka, zelenou transformaci a sociální soudržnost a zlepší životní a pracovní podmínky obyvatel Česka. V letech 2021–2027 bude Evropský fond pro regionální rozvoj a Fond soudržnosti podporovat udržitelnou dopravu v Česku prostřednictvím rozvoje čisté městské a příměstské veřejné dopravy a dobíjecí infrastruktury pro čistá vozidla. Podpora z fondů navíc pomůže Česku lépe reagovat na změnu klimatu, zvýšit podíl obnovitelných zdrojů energie, snížit spotřebu energie ve veřejných budovách a emise skleníkových plynů a nahradit fosilní paliva obnovitelnými zdroji. Politika soudržnosti umožní malým a středním podnikům přizpůsobit se výzvám digitální éry a dále podpoří zavádění digitálních řešení v podnicích. Tato opatření pomohou lidem překonat výzvy spojené se zelenou a digitální transformací. Polovina prostředků přidělených z Fondu pro spravedlivou transformaci (FST) má být realizována prostřednictvím integrovaných projektů. Projekty se uskuteční v různých oblastech (obnovitelné zdroje energie, oběhové hospodářství, vzdělávání, podpora výzkumu a vývoje) a měly by mít významný dopad na přechod ke klimatické neutralitě ve třech regionech FST. V rámci tohoto programu obdrží více než 2 221 malých a středních podniků podporu prostřednictvím grantů a finančních nástrojů. FST bude rovněž investovat do vybavení v

([27]) V období 2021–2027 zahrnují fondy politiky soudržnosti Fond soudržnosti, Evropský fond pro regionální rozvoj, Evropský sociální fond plus a Fond pro spravedlivou transformaci.

([28]) Programy Evropské územní spolupráce (EÚS) jsou z tohoto údaje vyloučeny. V letech 2021–2027 činí celkové investice včetně vnitrostátního financování 26,7 miliardy EUR.

([29]) Financování z Nástroje pro oživení a odolnost zahrnuje jak granty, tak případné půjčky. Průměr EU je vypočítán pro fondy politiky soudržnosti bez programů EÚS. Údaje o HDP vycházejí z údajů Eurostatu za rok 2022.

([30]) V období 2014–2020 zahrnovaly fondy politiky soudržnosti Fond soudržnosti, Evropský fond pro regionální rozvoj, Evropský sociální fond a Iniciativu na podporu zaměstnanosti mladých lidí. Příděly z programu REACT-EU jsou zahrnuty, vyloučeny jsou však programy EÚS.

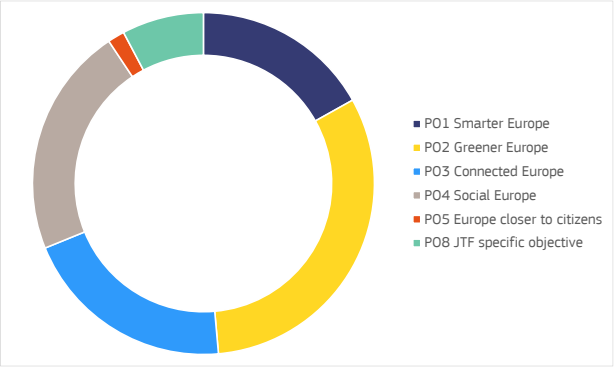
([31]) V období 2014–2020 dosáhly celkové investice včetně vnitrostátního financování výše 30,0 miliardy EUR.

([32]) Datum uzávěrky: 14. května 2024.

oblasti výzkumu a inovací a vytvoří 455 pracovních míst ve výzkumu. Investice v rámci FST budou navíc hrát důležitou roli při transformaci bývalých průmyslových brownfieldů. Z Evropského sociálního fondu plus (ESF+) bude investováno 367 milionů EUR na zlepšení přístupu k zaměstnání pro 92 000 osob – včetně dlouhodobě nezaměstnaných a mladých lidí – a dalších 180 milionů EUR na pomoc pracovníkům, podnikům a podnikatelům přizpůsobit se změnám. Díky této činnosti politika soudržnosti významně přispívá k dosažení cílů udržitelného rozvoje OSN v Česku, zejména k cíli č. 9 (průmysl, inovace, infrastruktura), cíli č. 7 (čisté a cenově dostupné energie) a cíli č. 8 (důstojná práce a hospodářský růst).

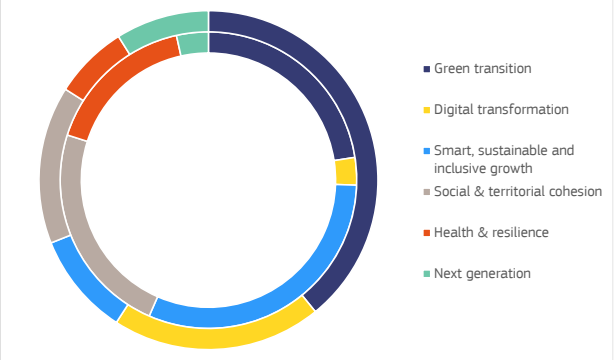
Prostřednictvím společných opatření se politika soudržnosti a plán pro oživení a odolnost v Česku vzájemně posilují. Například v programovém období 2021–2027 se z fondů politiky soudržnosti financuje instalace inteligentních prvků a inteligentního měření v energetických sítích, výstavba a modernizace distribučních sítí a zavádění systémů řízení poptávky po energii v Česku. Český plán pro oživení a odolnost zahrnuje reformu, jejímž cílem je: i) zlepšit využití dostupné kapacity elektrizační soustavy; ii) usnadnit připojení obnovitelných zdrojů energie k síti a vlastní spotřebu a iii) vytvořit srozumitelný regulační rámec pro služby flexibility, jako je ukládání energie, odezva na straně poptávky a agregace. Plán pro oživení a odolnost zahrnuje také investice pro přizpůsobení se očekávanému nárůstu poptávky po integraci intermitentních obnovitelných zdrojů do distribuční soustavy a zřízení Elektroenergetického datového centra. Příspěvek politiky soudržnosti a financování v rámci plánu pro oživení a odolnost podle jednotlivých cílů politiky znázorňují grafy A4.1 a A4.2.

Graf A4.1: **Rozdělení finančních prostředků na politiku soudržnosti mezi jednotlivé cíle politiky v Česku**



Zdroj: Evropská komise

Graf A4.2: **Rozdělení finančních prostředků z Nástroje pro oživení a odolnost podle pilířů v Česku**



(1) Každé opatření plánu pro oživení a odolnost pomáhá dosáhnout cílů dvou ze šesti politických pilířů Nástroje pro oživení a odolnost. Primární příspěvek je znázorněn ve vnějším kruhu, zatímco sekundární příspěvek je znázorněn ve vnitřním kruhu. Každý příspěvek představuje 100 % prostředků z Nástroje pro oživení a odolnost. Celkový příspěvek do všech pilířů zobrazených v tomto grafu tudíž činí 200 % prostředků Nástroje pro oživení a odolnost přidělených Česku.
Zdroj: Evropská komise

Nástroj pro technickou podporu pomáhá Česku investovat do efektivnosti veřejné správy a vytvářet příznivější prostředí pro investice EU a členských států. Nástroj pro technickou pomoc a předchozí program na podporu strukturálních reforem financují od roku 2017 v Česku projekty zaměřené na přípravu a provádění reforem podporujících růst. Podpora poskytnutá v roce 2023 zahrnovala opatření k provedení reformy bydlení, vytvoření rámce pro monitorování a hodnocení předškolního vzdělávání a péče, posílení účinnosti soudního systému a zavedení rámce pro sestavování rozpočtu podle výkonnosti. Nástroj pro technickou pomoc pomáhá také Česku zavádět metodiku pro uplatňování zásady „významně nepoškozovat“ u projektů

Tabulka A4.1: **Podpora z nástrojů EU v Česku**

EU grants			
	Amount 2014-2020 (EUR million)		Amount 2021-2027 (EUR million)
Cohesion policy	22 676.2		21 054.1
RRF grants (1)	-		8 409.2
Public sector loan facility (grant component) (2)	-		124.5
Common agricultural policy (3)	10 900.0		5 647.0
EMFF/EMFAF (4)	31.1		30
Connecting Europe Facility (5)	1 150.2		1 043.7
Horizon 2020 / Horizon Europe (6)	512.6		357.9
LIFE programme (7)	40.7		64.8
EU guarantees			
	EU Guarantee (EUR million)		Volume of operations (EUR million)
European Fund for Strategic Investment 2015-2020 (8)	299.0		909.4
InvestEU 2021-2027 (9)	47.5		178.9
EU loans			
	Period	Total amount available (EUR million)	Disbursed amount (EUR million)
SURE (10)	2020-2022	4 500.0	4 500.0
RRF	2021-2026	818	0

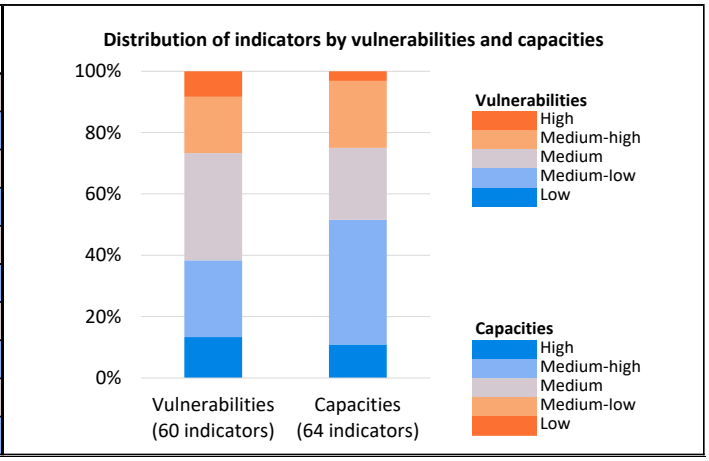
(1) Obdobím provádění Nástroje pro oživení a odolnost je období 2021–2026.
(2) Programové období úvěrového nástroje pro veřejný sektor je 2021–2025 a částka odráží národní podíl v jeho grantové složce rezervovaný do konce tohoto období.
(3) Programovací období společné zemědělské politiky jsou období 2014–2022 a 2023–2027.
(4) ENRF – Evropský námořní a rybářský fond, ENRAF – Evropský námořní, rybářský a akvakulturní fond.
(5) Údaje o Nástroji pro propojení Evropy se týkají dopravy a energetiky a datem uzávěrky je 15. květen 2024.
(6) Údaje o programu Horizont Evropa (2021–2027) mají uzávěrku dne 13. května 2024.
(7) Údaje o programu LIFE na období 2021–2027 mají uzávěrku dne 15. května 2024.
(8) Výše záruky EU podepsané v rámci okna EFSI pro infrastrukturu a inovace byla odvozena na základě podepsané částky operací a průměrného interního koeficientu, jak jej vykázala EIB (datem uzávěrky je 31. prosinec 2023).
(9) Výše záruky EU a objem operací podepsaných v rámci programu InvestEU zahrnuje složku EU i složky jednotlivých členských států (datem uzávěrky je 31. prosinec 2023).
(10) SURE – evropský nástroj pro dočasnou podporu na zmírnění rizik nezaměstnanosti v mimořádné situaci.
Zdroj: Evropská komise

podporovaných z vnitrostátních prostředků, jakož i u ekologických reforem a investic v rámci jeho plánu pro oživení a odolnost.

Česko získává finanční prostředky také z několika dalších nástrojů EU, včetně těch, které jsou uvedeny v tabulce A4.1.

Tabulka A5.1: **Indexy odolnosti v jednotlivých rozměrech pro Česko a EU-27**

Dimension		CZ 2023 RDB	CZ 2024 RDB	EU-27 2024 RDB
Overall resilience	Vulnerabilities			
	Capacities			
Social and economic	Vulnerabilities			
	Capacities			
Green	Vulnerabilities			
	Capacities			
Digital	Vulnerabilities			
	Capacities			
Geopolitical	Vulnerabilities			
	Capacities			



(1) Syntetické indexy shrnují relativní situaci, pokud jde o odolnost zemí ve všech uvažovaných ukazatelích. U ukazatele se relativní situace každé země v posledním dostupném roce porovnává se souborem hodnot daného ukazatele pro všechny členské státy a všechny roky referenčního období.

Zdroj: Přehledy odolnosti – verze z jara 2024, údaje do roku 2022

Tato příloha využívá přehledy odolnosti vypracované Komisí ([33]), aby ukázala relativní kapacity a zranitelná místa Česka v oblasti odolnosti ([34]), které mohou mít význam pro společenskou, hospodářskou, digitální a zelenou transformaci a pro řešení budoucích otřesů a geopolitických výzev. ([35])

Podle souboru ukazatelů odolnosti v přehledu odolnosti má Česko středně vysoké celkové kapacity, které byly ve srovnání s minulým rokem stálé a jsou podobné průměru EU. Země má také **středně vysokou zranitelnost**, která se oproti přehledu zranitelnosti z roku 2023 mírně zvýšila, je však v souladu s průměrem EU, pokud jde o celkovou odolnost. Rozdělení ukazatelů podle zranitelnosti a kapacity toto hodnocení potvrzuje, neboť více než 70 % ukazatelů vykazuje alespoň středně vysokou kapacitu nebo nanejvýš středně vysokou zranitelnost a pouze necelých 10 % ukazatelů se nachází v kritickém pásmu vysoké zranitelnosti a nízké kapacity.

Pokud jde o sociální a hospodářský rozměr, Česko si udrželo středně nízkou zranitelnost a středně vysokou kapacitu. Zaměstnanost v energeticky náročných odvětvích a nízký podíl dětí mladších tří let ve formální péči o děti představují v Česku zásadní výzvy pro její sociální a ekonomickou odolnost.

S ohledem na ekologický rozměr má Česko stabilní středně vysokou zranitelnost a stabilní středně vysokou kapacitu, což odpovídá průměru EU. Navzdory stabilní ekologické zranitelnosti se emise skleníkových plynů i spotřeba surovin v Česku zvýšily.

V digitálním rozměru dosáhlo Česko v oblasti digitální zranitelnosti a kapacity středního skóre. Velkou slabinou je v Česku i nadále výrazný rozdíl v zastoupení žen a mužů mezi odborníky na informační a komunikační technologie. Pokud jde o kapacity, došlo ke zlepšení v oblasti elektronického zdravotnictví, využívání sociálních sítí, elektronických nástrojů v soudním systému a ekonomiky založené na spolupráci, méně mladých lidí se však účastní vzdělávacích činností on-line.

V neposlední řadě se zlepšily geopolitické kapacity Česka, například díky zvýšení počtu příslušníků ozbrojených sil a větší obchodní

([33]) https://ec.europa.eu/info/strategy/strategic planning/strategic-foresight/2020-strategic-foresight-report/resilience-dashboards_en
Odolnost je definována jako schopnost nejen odolávat výzvám a zvládat je, ale také schopnost provést transformaci udržitelným, spravedlivým a demokratickým způsobem. Zpráva o strategickém výhledu z roku 2020: *Zmapování cesty k odolnější Evropě* (COM(2020) 493 final).

([34]) Zranitelná místa popisují vlastnosti, které mohou zhoršovat negativní dopad krizí a transformací, nebo překážky, jež mohou bránit dosažení dlouhodobých strategických cílů, zatímco kapacity se vztahují k faktorům umožňujícím zvládat krize a strukturální změny a řídit transformace.

([35]) Tato příloha souvisí s přílohou 1 o cílech udržitelného rozvoje, přílohou 6 o Zelené dohodě, přílohou 8 o spravedlivém přechodu ke klimatické neutralitě, přílohou 9 o produktivitě, účinnosti a oběhovosti zdrojů, přílohou 10 o digitální transformaci a přílohou 14 o evropském pilíři sociálních práv.

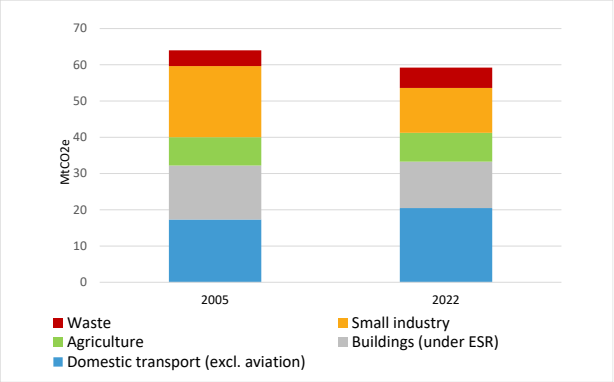
otevřenosti vůči zemím mimo EU. Geopolitická zranitelnost se zvýšila na střední, je však na úrovni průměru EU. Koncentrace dovozních partnerů ze zemí mimo EU je mezi členskými státy nejvyšší a představuje největší výzvu.

Česko dosáhlo pokroku v oblasti zelené transformace, je však třeba přijmout další opatření, například upřesnit rámec financování transformace v oblasti klimatu a energetiky a oběhového hospodářství. Tato příloha podává přehled klimatických, energetických a environmentálních aspektů transformace v Česku ([36]).

V návrhu aktualizovaného vnitrostátního plánu v oblasti energetiky a klimatu chybějí klíčové informace o investičních potřebách a zdrojích financování pro dosažení cílů v oblasti klimatu a energetiky do roku 2030. Česko neurčilo investiční potřeby pro provádění plánovaných politik a opatření v rámci pěti rozměrů energetické unie. Chybí jasný přehled hlavních zdrojů financování a zdroje financování nejsou propojeny s plánovanými politikami a opatřeními. Chybí přehled rozpočtových informací o politikách a opatřeních, což znamená, že není možné identifikovat případné nedostatky ve financování ([37]).

Předpokládá se, že Česko dosáhne svého cíle v oblasti sdílení úsilí do roku 2030, pokud přijme a provede další plánovaná opatření **([38]).** Očekává se, že emise skleníkových plynů v těchto odvětvích budou v roce 2022 v Česku o 8,9 % nižší než v roce 2005. Současné politiky mají dle předpokladů snížit do roku 2030 emise v odvětvích sdílení úsilí o 16,9 % oproti úrovni v roce 2005. Předpokládá se, že dodatečné politiky zahrnuté v návrhu aktualizovaného vnitrostátního plánu Česka v oblasti energetiky a klimatu sníží tyto emise o 33,2 % oproti úrovni z roku 2005. Výsledkem je snížení o 7,2 procentního bodu nad rámec cíle Česka v oblasti sdílení úsilí, kterým je dosažení 26% poklesu ([39]).

Graf A6.1: **Emise skleníkových plynů z odvětví sdíleného úsilí v milionech tun ekvivalentu CO_2, 2005–2022**



Zdroj: Evropská agentura pro životní prostředí

V konečném aktualizovaném vnitrostátním plánu v oblasti energetiky a klimatu existuje prostor pro zvýšení cíle Česka týkajícího se energie z obnovitelných zdrojů ([40]). Příspěvek Česka na obnovitelné zdroje energie stanovený v návrhu aktualizovaného vnitrostátního plánu v oblasti energetiky a klimatu, tj. 30 % do roku 2030, je nižší než požadovaných 33 %. Jeho příspěvek k energetické účinnosti ve výši 29,19 Mtoe, pokud jde o primární spotřebu energie, a 20,2 Mtoe s ohledem na konečnou spotřebu energie pro rok 2030 stanovený v návrhu aktualizovaného vnitrostátního plánu v oblasti energetiky a klimatu odráží cíl EU ve výši 11,7 % stanovený ve směrnici o energetické účinnosti.

([36]) Tuto přílohu doplňují příloha 7 o transformaci energetiky a konkurenceschopnosti, příloha 8 o spravedlivém přechodu ke klimatické neutralitě, příloha 9 o účinném využívání zdrojů, oběhovém hospodářství a produktivitě a příslušná témata v dalších přílohách této zprávy o Česku.

([37]) Viz posouzení návrhu vnitrostátního plánu Česka v oblasti energetiky a klimatu, které provedla Komise (2023).

([38]) Vnitrostátní cíl týkající se snížení emisí skleníkových plynů je stanoven v nařízení (EU) 2023/857 (nařízení o sdílení úsilí). Účelem je sladit opatření v dotčených odvětvích s cílem dosáhnout na úrovni celého hospodářství EU cíle týkajícího se snížení emisí skleníkových plynů nejméně o 55 % ve srovnání s úrovní z roku 1990. Tento cíl se vztahuje i na odvětví mimo současný systém EU pro obchodování s emisemi, zejména na budovy (vytápění a chlazení), silniční dopravu, zemědělství, odpady a průmyslová malovýroba (tzv. odvětví sdílení úsilí).

([39]) Emise v rámci sdílení úsilí pro rok 2022 vycházejí z přibližných inventurních údajů. Konečné údaje budou vypracovány v roce 2027 po komplexním přezkumu. Odhady dopadu současných politik („se stávajícími opatřeními“) a dodatečných politik („s dodatečnými opatřeními“) podle návrhu aktualizovaného vnitrostátního plánu Česka v oblasti energetiky a klimatu.

([40]) Cílem EU stanoveným v revidované směrnici o obnovitelných zdrojích energie je, aby do roku 2030 pocházelo 42,5 % hrubé konečné spotřeby energie z obnovitelných zdrojů, přičemž se usiluje o dosažení 45 %. Vzorec v příloze I směrnice (EU) 2023/1791 stanoví orientační vnitrostátní příspěvek pro Česko na 28,8 Mtoe pro spotřebu primární energie a 20,2 Mtoe pro konečnou spotřebu energie. Viz doporučení Komise pro Česko ze dne 18. prosince 2023

Přechod na udržitelnou dopravu se v Česku stále ještě plně neprosadil ([41]). Podíl bateriových elektromobilů na českém vozovém parku osobních automobilů roste jen pomalu (0,2 %). Pomalé zůstává také tempo instalace veřejně přístupné dobíjecí infrastruktury; v roce 2023 bylo veřejně přístupných přibližně 4 500 dobíjecích míst (jedno na každých pět elektrických vozidel, zatímco průměr EU je 1:10). V Česku je 82 % vzdáleností ujeto osobním automobilem, což je jen o málo méně než průměr EU, který činí 85 %. Tři čtvrtiny nákladní dopravy se přepravují po silnici. Celkem 34 % české železniční sítě je elektrifikováno (průměr EU je 56 %).

Očekává se, že opatření Česka ke zvýšení pohlcování uhlíku z atmosféry prostřednictvím odvětví využívání půdy nedosáhne cíle pro rok 2030 stanoveného pro odvětví využívání půdy, změn ve využívání půdy a lesnictví (LULUCF). České lesy vypouštějí od roku 2018 stále větší množství skleníkových plynů. Ke splnění cíle v odvětví LULUCF pro rok 2030 je zapotřebí dodatečné pohlcování uhlíku ve výši 827 kt ekvivalentu CO2 ([42]). Nejnovější prognózy ([43]) pro rok 2030 naznačují, že úsilí Česka nemusí být dostatečné a že stanoveného cíle zřejmě nebude dosaženo.

Změna klimatu ovlivňuje mnoho odvětví v Česku a zvláštní výzvou je zlepšení stavu vodních útvarů. Vliv konvenčního zemědělství a lesnictví na kvalitu půdy a další faktory zhoršují dopady sílícího sucha, povodní a eroze půdy způsobené větrem a přívalovými dešti. Riziko povodní se výrazně zvýšilo zejména v důsledku přívalových dešťů v kombinaci s nízkým zadržováním vody v půdě, a to jak z hlediska počtu ohrožených měst, tak z hlediska očekávaných škod ([44]). Česko se umístilo na 4. místě (od nejvyššího po nejnižší skóre) v indexu spotřeby vody plus (WEI+), který v roce 2019 dosáhl 12,07 %. Nejhorší sezónní podmínky týkající se nedostatku vody dosáhly 19,5 % ve třetím čtvrtletí roku 2019. V letech 2000–2020 bylo v Česku suchem postiženo v průměru 4,5 % půdy. V roce 2022 se tento podíl zvýšil na 27,1 %. Obdělávaná půda je obecně ekosystémem, který je v Česku nejvíce postižen suchem. České hospodářství zaostává za průměrem EU, pokud jde o účinnost využití vody ([45]), přičemž na jeden metr krychlový odebrané vody připadá 195 EUR. Podle údajů uvedených ve druhém plánu povodí dosáhlo pouze 19 % všech útvarů povrchových vod alespoň dobrého ekologického stavu a 68 % dobrého chemického stavu.

I přes celkové zlepšení kvality ovzduší a pokračující snižování znečištění ovzduší zůstává kvalita ovzduší v Česku důvodem k obavám. Od roku 2015 běží vnitrostátní program výměny kotlů pro domácnosti, podporovaný z fondů EU. Spalování tuhých paliv v domácnostech přesto zůstává hlavním zdrojem znečištění ovzduší. V Česku bylo v roce 2021 zaznamenáno 822 ztracených let života na každých 100 000 obyvatel v důsledku expozice jemným částicím a relativně méně dopadů expozice NO2 ([46]). Ukazatel intenzity emisí prekurzorů smogu klesl mezi lety 2008 a 2021 o 55 % a dosáhl hodnoty 1,03 t/10 EUR, což je mírně nad průměrem EU. Pomalé je rovněž tempo přechodu Česka na oběhové hospodářství, přičemž je třeba zlepšit nakládání s odpady a recyklaci (viz příloha 9).

Intenzivní zemědělství má velký dopad na ekosystémy, biologickou rozmanitost a kvalitu ovzduší. Roční produkce českého zemědělského odvětví v roce 2023 dosáhla 4,9 miliardy EUR. Průměrná velikost českých zemědělských podniků je nejvyšší v EU, přičemž velkoplošné zemědělství je hlavní příčinou úbytku přírodních stanovišť. Šetrné postupy obdělávání půdy, které zvyšují obsah organického uhlíku v půdě, v roce 2016 pokrývaly 32 % obdělatelné plochy v Česku. Země zvyšuje podíl ekologického zemědělství, které v roce 2021 představovalo 15,6 % celkové využívané zemědělské plochy oproti cíli EU ve výši 25 % stanovenému do roku 2030. Ukazatel intenzity chovu hospodářských zvířat v roce 2020 činil 0,47 %

([41]) Není-li uvedeno jinak, údaje v této části se vztahují k roku 2021. Viz Evropská komise, 2023, Doprava v EU v číslech, transport.ec.europa.eu.

([42]) Vnitrostátní cíle členských států v odvětví LULUCF v souladu s nařízením (EU) 2023/839.

([43]) Projekce předložené v návrhu aktualizovaného vnitrostátního plánu Česka v oblasti energetiky a klimatu, rok 2023.

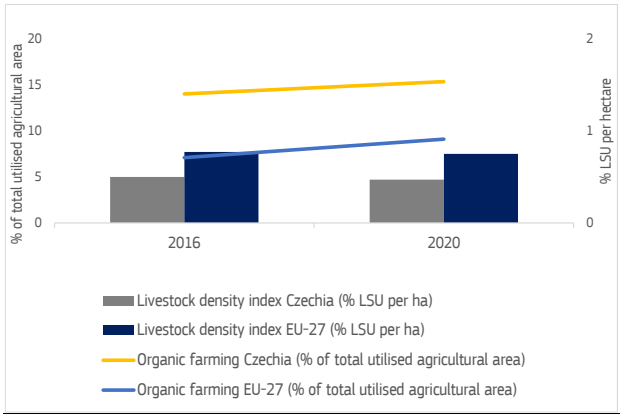
([44]) Viz také hodnocení a doporučení Komise pro rok 2023 týkající se pokroku Česka v oblasti přizpůsobování se změně klimatu.

([45]) Měřeno jako podíl HDP na celkovém množství odebrané sladké povrchové vody v metrech krychlových.

([46]) V Česku připadá 57 ztracených let života na 100 000 obyvatel.

oproti průměru EU ve výši 0,75 %, což je méně než 0,49 % v roce 2010. Podíl extenzivního chovu hospodářských zvířat na celkové využívané zemědělské ploše zároveň v roce 2016 činil 40,7 %, což je nad průměrem EU ve výši 23,8 %. Většina krajů a okresů snížila počet dobytčích jednotek. Intenzivní chov hospodářských zvířat představuje velkou zátěž pro životní prostředí v podobě emisí amoniaku do ovzduší. Na zemědělské odvětví připadalo 92,4 % všech emisí amoniaku, zatímco průměr EU-27 činil 90,7 %. Pouze 0,7 % celkové obhospodařované zemědělské půdy v Česku je zavlažováno a podíl odebrané vody pro zemědělské účely v roce 2019 představoval 3,9 % veškeré odebrané vody.

Graf A6.2: **Změny v intenzitě chovu hospodářských zvířat a ekologickém zemědělství**

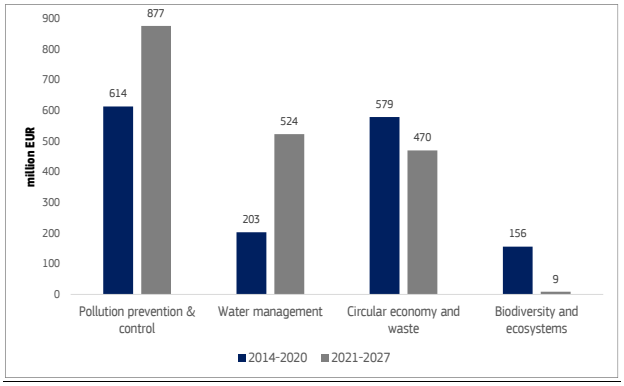


Dobytčí jednotka (DJ)/ha obhospodařované zemědělské půdy: měří stavy zvířat (skotu, ovcí, koz, koňovitých, prasat, drůbeže a králíků) přepočtené na DJ na hektar obhospodařované zemědělské půdy.
Zdroj: Eurostat

Problémem zůstává kontaminace řek a podzemních vod pesticidy. Nejnovější údaje o hrubé bilanci dusíku v zemědělské půdě v Česku ukazují v roce 2019 průměrný přebytek 75,6 kg dusíku na hektar za rok, což je pod průměrem EU. Obsah dusičnanů v podzemní vodě je pod průměrem EU a činí 18,5 oproti 20,5 mg dusičnanů/l. Celkem 7 % monitorovacích stanic podzemních vod vykazuje ve sledovaném období 2016–2019 hodnoty nad maximální hranicí 50 mg dusičnanů/l. Chemický stav vodních útvarů je silně ovlivněn znečištěním pesticidy. V roce 2021 byly u 25,2 % monitorovacích míst zjištěny hodnoty pesticidů překračující prahové hodnoty stanovené rámcovou směrnicí o vodě.

Česku by prospělo zvýšení investic do životního prostředí, zejména do prevence a omezování znečištění a do oběhového hospodářství a odpadů. V období 2014–2020 byla investiční mezera v oblasti životního prostředí odhadnuta na 1,6 miliardy EUR ročně, což odpovídá 0,8 % HDP. Odhaduje se, že v letech 2021–2027 bude investiční mezera větší, a to 1,8 miliardy EUR ročně. Roční investiční mezera v oblasti prevence a omezování znečištění se zvýšila na 877 milionů EUR ročně, investiční mezera v oblasti oběhového hospodářství a odpadů se mírně snížila na 470 milionů EUR.

Graf A6.3: **Investiční mezera v oblasti životního prostředí, roční průměr**



Číselné údaje vypočítává Evropská komise na základě nejnovějších interních zpráv, Eurostatu, EIB a vnitrostátních zdrojů dat.
Zdroj: Evropská komise

Tabulka A6.1: **Ukazatele pokroku v oblasti Zelené dohody pro Evropu z makroekonomického hlediska**

							Target	Distance	
		2005	2019	2020	2021	2022	2030	WEM	WAM
Progress to climate and energy policy targets									
Greenhouse gas emission reductions in effort sharing sectors [1]	Mt CO_{2eq} %, pp	64,965.3	-2%	-5%	-6%	-9%	-26%	-10	6
Net greenhouse gas removals from LULUCF [2]	Kt CO2eq	-8 722	6 493	9 700	6 588	3 378	-1,228	n/a	n/a
Share of energy from renewable sources (1) [3]	%	7%	16%	17%	18%	18%	33%	-	-
Energy efficiency: primary energy consumption [3]	Mtoe	42.5	39.7	37.6	39.5	38.6	28.8		
Energy efficiency: final energy consumption [3]	Mtoe	26.1	25.3	24.5	26.1	24.9	20.4		

							EU-27		Projected
		2018	2019	2020	2021	2022	2021	2022	2030
Green transition: mobility									
Greenhouse gas emissions: road transport	Mt CO2e	-	-	-	18.9	20.5	769.0	786.6	11.5
Share of zero-emission vehicles in new registrations [4]	%	0.3	0.3	1.6	1.3	2.0	9	12.1	n/a
Number of publicly accessible AC/DC charging points		-	-	1097	1990	1414	299178	446956	n/a
Share of electrified railways	%	33.8%	33.8%	33.9%	34.0%	-	56.1%	-	n/a
Green transition: buildings									
Greenhouse gas emissions: buildings	Mt CO2e	-	-	-	13.2	12.8	537.0	486.7	13.3
Final energy consumption in buildings	2015=100	104.3%	104.2%	104.0%	111.1%	103.1%	104.0%	97.2%	
Climate adaptation									
Climate protection gap [5]	score 1-4	-	-	1.9	1.2	1.3	1.5	1.5	n/a

		2018	2019	2020	2021	2022	2020	2021	2022
State of the environment									
Water | Water exploitation index (WEI+) (1) [6]	% of renewable freshwater	10.7	12.1	-	-	-	3.6	-	-
Circular economy | Material footprint [7]	tonnes per person	17.6	17.3	16.1	18.3	18.7	14.2	14.8	14.9
Pollution | Years of life lost due to air pollution by PM2.5 [8]	per 100.000 inhabitants	1,079	729	643	822	-	545	584	-
Biodiversity | Habitats in good conservation status [9]	%	19.4					14.7		
Common farmland bird index [10]	2000=100	71	68	68	-	-	78	-	-
Green transition: agri-food sector									
Organic farming	% of total utilised agricultural area	14.76	15.19	15.33	15.55	-	9.1	-	-
Nitrates in groundwater	mg NO_3/litre	29.79	29.54	30.51	-	-	20.42	-	-
Food waste per capita	Kg per capita			91	-	-	130	131	-
Share of soil in poor health [11]	%					44			41
Soil organic matter in agricultural land [12]	Mt per ha	190	-	-	-	-	7,904	-	-

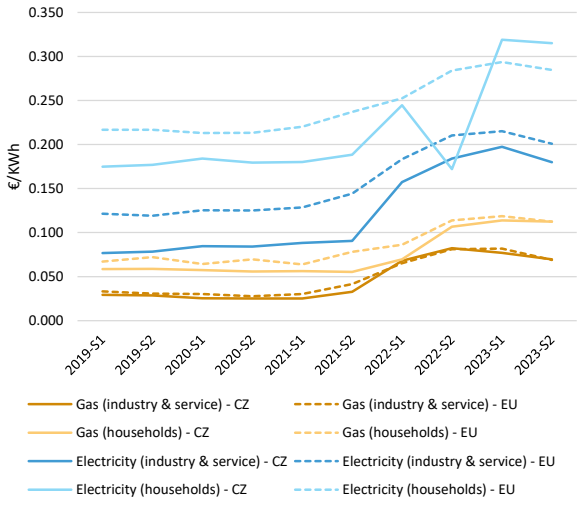
Zdroje: (1) Údaje o emisích členských států pro roky 2019 a 2020 jsou uvedeny v hodnotách potenciálu globálního oteplování ze 4. hodnotící zprávy Mezivládního panelu pro změnu klimatu (IPCC). Emise členských států v základním roce 2005 podle nařízení (EU) 2018/842, údaje o emisích pro roky 2021 a 2022 a projekce pro rok 2030 jsou v hodnotách potenciálu globálního oteplování z 5. hodnotící zprávy IPCC. Údaje za rok 2021 vycházejí ze zpráv o konečných inventurách, údaje za rok 2022 vycházejí ze zpráv o přibližných inventurách a z výpočtu Evropské agentury pro životní prostředí ohledně emisí v rámci sdílení úsilí. Konečné údaje pro roky 2021 a 2022 budou stanoveny po komplexním přezkumu v roce 2027. Cíl pro rok 2030 je vyjádřen v procentech změny emisí v základním roce 2005. Vzdálenost od cíle je rozdíl mezi cílem pro rok 2030 a předpokládanými emisemi v rámci sdílení úsilí se stávajícími opatřeními a s dodatečnými opatřeními v procentech změny oproti příslušným emisím v základním roce 2005. Opatření zahrnutá do prognóz emisí pro rok 2030 odrážejí současný stav, jak byl uveden v návrzích aktualizovaných vnitrostátních plánů členských států v oblasti energetiky a klimatu, nebo nejsou-li tyto údaje k dispozici, jak byl oznámen do 15. března 2023 podle nařízení 2018/1999. (2) Čisté pohlcení je vyjádřeno zápornými čísly, čisté emise kladnými čísly. Uváděné údaje pocházejí z předložené inventury skleníkových plynů pro rok 2024. Hodnota čistého pohlcení skleníkových plynů pro rok 2030 podle nařízení (EU) 2023/839 – příloha IIa. (3) Vnitrostátní cíle pro rok 2030 v oblasti energie z obnovitelných zdrojů a energetické účinnosti jsou orientační vnitrostátní příspěvky v souladu s nařízením (EU) 2018/1999 (nařízení o správě), cíl pro rok 2030 v oblasti energie z obnovitelných zdrojů na úrovni EU stanovený ve směrnici EU/2018/2001 ve znění směrnice EU/2023/2413 (revidovaná směrnice o energii z obnovitelných zdrojů) – 42,5 % hrubé konečné spotřeby energie s cílem dosáhnout 45 % – a vzorec v příloze I směrnice (EU) 2023/1791 (směrnice o energetické účinnosti). (4) Bateriová osobní elektrická vozidla (BEV) a elektrická vozidla s palivovými články (FCEV). (5) Nedostatky v oblasti ochrany proti dopadům změny klimatu se rozumí podíl nepojištěných hospodářských ztrát způsobených katastrofami souvisejícími se změnou klimatu na základě modelování rizika povodní, požárů, vichřic a míry rozšíření pojištění. Měřítko: 0 (žádné nedostatky v ochraně) – 4 (velmi vysoké nedostatky) (Evropský orgán pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění, 2022). (6) Celková spotřeba vody v obnovitelných zdrojích sladké vody dostupných pro dané území a období. (7) Těžba materiálu pro spotřebu a investice. (8) Roky potenciálního života ztracené v důsledku předčasného úmrtí v důsledku expozice částicím o průměru menším než 2,5 mikrometru. (9) Podíl stanovišť v dobrém stavu z hlediska ochrany na základě záznamů předložených podle článku 17 směrnice o ochraně přírodních stanovišť (směrnice 92/43/EHS) za období 2013–2018. (10) Vícedruhový index měřící změny početnosti populací druhů polních ptáků. (11) Zdroj: příloha 12 návrhu Komise na právní rámec pro monitorování půdy, SWD(2023) 417 final. (12) Odhady obsahu organického uhlíku v orné půdě.

Tato příloha ([47]) popisuje pokrok a výzvy Česka při urychlování přechodu na čistou energii s nulovými emisemi a zároveň při posilování konkurenceschopnosti EU v odvětví čisté energie ([48]). Zohledňuje opatření a cíle předložené v návrhu aktualizovaných vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu pro rok 2030 ([49]).

Česko vykazuje určitý pozitivní vývoj, pokud jde o právní předpisy v oblasti energetiky a opatření k dekarbonizaci ekonomiky. Obnovitelné zdroje energie však v Česku stále hrají malou roli a výzvu představuje i nadále snižování spotřeby energie v sektoru bydlení. Konkurenceschopnost Česka snižují poměrně vysoké ceny energií.

I přes pozoruhodný pokles ve druhé polovině roku 2023, který odpovídal převládajícím trendům v celé EU, zůstaly maloobchodní ceny energií v Česku výrazně vyšší než před krizí. Mezi druhým pololetím roku 2022 a rokem 2023 se průměrné maloobchodní ceny pro domácnosti zvýšily o 5,5 % u plynu a o 30 % u elektřiny. Obojí stále výrazně převyšuje úroveň před krizí. Průměrné ceny elektřiny pro domácnosti zůstávají na jedné z nejvyšších úrovní v EU (10 % nad průměrem EU). V průmyslu a odvětví služeb průměrné maloobchodní ceny plynu od svého maxima ve druhé polovině roku 2022 neustále klesají. Stejně tak průměrná maloobchodní cena elektřiny klesla ve druhé polovině roku 2023 o 9 % ve srovnání s první polovinou téhož roku. V obou případech zůstávají ceny dvakrát vyšší než průměr před krizí. Rozdíl mezi Českem a průměrem EU v cenách elektřiny pro průmysl a služby se stále zmenšuje.

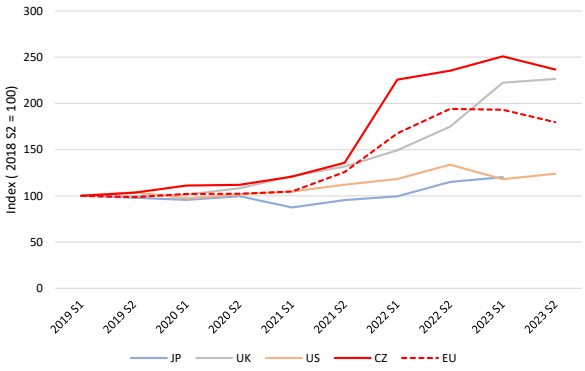
Graf A7.1: **Maloobchodní ceny energií pro domácnosti a průmysl v Česku**



(1) Pro průmysl jsou pásma spotřeby I3 u plynu a IC u elektřiny, jež se vztahují na středně velké spotřebitele a poskytují přehled o cenové dostupnosti.
(2) Pro domácnosti jsou pásma spotřeby D2 u plynu a DC u elektřiny.
(3) Ceny pro průmysl jsou uvedeny bez DPH a jiných vratných daní/odvodů/poplatků, neboť spotřebitelé mimo domácnosti mají obvykle možnost získat zpět DPH a některé další daně.
Zdroj: Eurostat

V relativním vyjádření se ceny elektřiny pro spotřebitele mimo domácnosti ve srovnání s USA, Japonskem a v menší míře i Velkou Británií výrazně zvýšily, což může mít vliv na mezinárodní konkurenceschopnost energeticky náročných odvětví v Česku.

Graf A7.2: **Vývoj cen elektřiny pro spotřebitele mimo domácnosti (EU a zahraniční partneři)**



(1) V případě údajů Eurostatu (EU a ČR) se spotřeba v pásmu ID vztahuje na velkoodběratele s roční spotřebou mezi 2 000 MWh a 20 000 MWh, například ve výrobních odvětvích s vysokou spotřebou elektřiny, a poskytuje přehled o mezinárodní konkurenceschopnosti.
(2) JP = Japonsko
Zdroj: Eurostat, IEA

([47]) Doplňují ji příloha 6, jelikož Zelená dohoda pro Evropu se zaměřuje na přechod na čistou energii, a příloha 8 o opatřeních na ochranu nejzranitelnějších skupin, která byla přijata komplementárně k probíhajícímu úsilí v rámci Zelené dohody pro Evropu, plánu REPowerEU a průmyslovému plánu Zelené dohody pro Evropu.

([48]) V souladu s průmyslovým plánem Zelené dohody pro Evropu a aktem o průmyslu pro nulové čisté emise.

([49]) Česko předložilo návrh aktualizovaného vnitrostátního plánu v oblasti energetiky a klimatu v říjnu 2023; Komise vydala dne 18. prosince 2023 hodnocení a doporučení pro jednotlivé země. Doporučení Komise, posouzení (SWD) a informativní přehled návrhu aktualizovaného vnitrostátního plánu Česka v oblasti energetiky a klimatu – Evropská komise (europa.eu)

Aby vláda ochránila spotřebitele před prudkým nárůstem cen v době energetické krize, stanovila strop pro ceny elektřiny a plynu až do konce roku 2023. Cenový strop pokrýval 100 % spotřeby elektřiny a plynu v domácnostech. Vztahoval se také na malé a střední podniky a na některé veřejné instituce. Kromě tohoto mimořádného opatření mohou domácnosti s nízkými příjmy využívat obecnou sociální podporu, mají-li potíže s placením účtů za energie. Tato skupina spotřebitelů je také stále častěji zařazována do programů financování energetické účinnosti (např. do programu Nová zelená úsporám Light).

Posílení postavení spotřebitelů se zlepšilo díky řadě legislativních aktů, které se připravovaly nebo byly přijaty v roce 2023, některé výhrady však přetrvávají. Druhá novela energetického zákona (Lex OZE II) stanoví regulační rámec pro společenství pro obnovitelné zdroje a energetická společenství a podporuje aktivní úlohu spotřebitelů v rámci těchto společenství. Je však třeba dále pracovat na tom, aby byl tento legislativní rámec komplexnější. Například samospotřebitelé energie z obnovitelných zdrojů s instalovaným výkonem do 10 kW zatím nemohou dodávat přebytečnou elektřinu do sítě, aby nedošlo k překročení její kapacity.

Byl také zahájen legislativní proces, který se bude zabývat flexibilitou a dynamickými cenovými a srovnávacími nástroji. Česko připravuje podmínky pro zavedení inteligentních měřičů, jejichž zavádění je zatím v počáteční fázi. Pokud jde o situaci na maloobchodním trhu, po prudkém nárůstu v roce 2021 klesla míra změny dodavatele elektřiny a plynu v roce 2022 pod 10 %. Ve stejném období se snížil i podíl smluv s pevnou cenou. ([50])

Přerušení dodávek ruského plynu v důsledku války na Ukrajině přimělo Česko k diverzifikaci dodavatelských kanálů a upřednostnit zajištění alternativních zdrojů ropy a zemního plynu. Česko se mohlo spolehnout na spolehlivou plynárenskou infrastrukturu se sousedními zeměmi, zejména s Německem a Slovenskem, která mu umožnila pokrýt spotřebu plynu z jiných než ruských zdrojů. Česko má osm podzemních zásobníků s celkovou kapacitou přibližně 4,17 miliardy m^3, což představuje více než polovinu celkové roční poptávky. Od roku 2022 je na český trh s plynem napojen podzemní zásobník v Dolních Bojanovicích, který dříve zásoboval pouze Slovensko. Česko splnilo své závazky v oblasti skladování plynu minulou zimu, když k 1. listopadu 2023 dosáhlo 99 %, a zakončilo zimní sezónu naplněním zásobníků na 64,29 % k 1. dubnu 2024. Česku se v období od srpna 2022 do prosince 2023 podařilo snížit poptávku po plynu o 19 % oproti průměru za předchozích pět let.

V české skladbě zdrojů energie stále převažují fosilní paliva, ačkoli země plánuje do roku 2033 postupně přestat využívat uhlí. Fosilní paliva představují 70,4 % hrubé dostupné energie v roce 2022. V porovnání s průměrem EU má zemní plyn o něco méně významné postavení a tvoří 15 % celkové skladby zdrojů energie. Před válkou na Ukrajině bylo Česko poměrně vysoce závislé na dovozu z Ruska, který v roce 2021 dosáhl 25,4 %, a to především v případě ropy, kapalných paliv a zemního plynu.

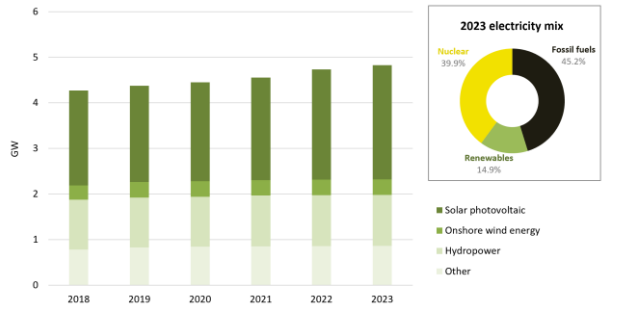
Jaderná energie hraje spolu s obnovitelnými zdroji klíčovou úlohu při dekarbonizaci české ekonomiky, zajištění dodávek energie a poskytování cenově dostupné energie spotřebitelům. Vláda plánuje zachovat stávající instalovaný jaderný výkon ([51]) a dále rozšířit podíl jaderné energie ve vnitrostátní skladbě zdrojů energie až na 25–33 % (v současnosti 15 %) s ohledem na primární zdroje energie a na 46–58 % (oproti 37 % v roce 2022), pokud jde o hrubou výrobu elektřiny do roku 2040. Ke splnění těchto cílů se plánuje výstavba až čtyř nových jaderných reaktorů a rozvoj malých modulárních reaktorů (především v místech bývalých uhelných elektráren). Aby se provozovatel obou jaderných elektráren vyhnul závislosti na Rusku, zajistil si alternativní dodávky jaderného paliva uzavřením dodavatelských smluv se společnostmi Westinghouse a Framatome. Na podporu realizace jaderného programu klade Česko velký důraz na výzkum, vývoj a inovace v oblasti jaderné energetiky.

([50]) Energy Retail and Consumer Protection 2023 Market Monitoring Report (Maloobchod s energiemi a ochrana spotřebitele, Zpráva o monitorování trhu z roku 2023)(europa.eu)

([51]) 4240 Mwe ze šesti jaderných reaktorů v Dukovanech a Temelíně.

Zavádění obnovitelných zdrojů energie je značně pomalé. Instalovaná kapacita obnovitelných zdrojů energie vzrostla v roce 2023 o 1,9 %, zejména díky malému nárůstu solární fotovoltaiky a větrné energie. Celková kapacita obnovitelných zdrojů energie v Česku v roce 2023 činila 4 823 MW ([52]). Pokud jde o rychlejší zavádění solární energie, celkový instalovaný výkon v roce 2023 činil 2 420 MW, což je téměř 8% nárůst oproti roku 2022 ([53]), je však nižší než nárůst v předchozím roce (17 % oproti roku 2021). Kapacita větrné energie v Česku poprvé od roku 2019 mírně vzrostla (1 %), je však stále velmi omezená. [54] Existuje proto značný potenciál pro další urychlení zavádění obnovitelných zdrojů energie v Česku.

Graf A7.3: **Instalovaný výkon obnovitelných zdrojů v Česku (vlevo) a skladba výroby elektřiny (vpravo)**



(1) „Ostatní" zahrnuje obnovitelný komunální odpad, tuhá biopaliva, kapalná biopaliva a bioplyn.
Zdroj: IRENA, Ember

Česko podniklo určité kroky k provedení reforem, které mají urychlit zavádění obnovitelných zdrojů energie. Začátkem roku 2023 vstoupila v platnost novela energetického a stavebního zákona (Lex OZE I). Tato novela zjednodušuje postup udělování povolení pro malá zařízení na výrobu energie z obnovitelných zdrojů tím, že projekty s výkonem do 50 kW osvobozuje od povinnosti získat licenci na výrobu elektřiny a stavební povolení. Stanoví také, že se zařízení na výrobu energie z obnovitelných a nízkouhlíkových zdrojů o výkonu větším než 1 MW považují za zařízení postavená a provozovaná ve veřejném zájmu. Stále však zbývá vymezit takzvané oblasti pro urychlené zavádění obnovitelných zdrojů energie a nebylo zřízeno jednotné kontaktní místo.

Ačkoli je Česko dobře propojeno se svými sousedy, je třeba modernizovat a digitalizovat elektrickou síť (a zejména regionální distribuční soustavy), aby se odstranily závažné překážky v sítích a maximalizovala dodatečná technická kapacita pro integraci obnovitelných zdrojů. Česko zahrnulo konkrétní reformy a investice v této oblasti do kapitoly REPowerEU svého plánu pro oživení a odolnost. Plánuje se další posilování přenosové soustavy aby byla zachována odpovídající úroveň konektivity a zajištěna spolehlivost sítě v budoucnu. Některé z těchto projektů získaly status projektu společného zájmu, konkrétně skupina vnitřních vedení v koridorech severozápad-jih a jihozápad-východ a nové propojovací vedení se Slovenskem. Další projekty v oblasti elektřiny se zaměřují na modernizaci distribuční soustavy: Gabreta Smart Grids (Česko, Německo) a ACON – Again COnnected Networks (Česko, Slovensko).

Zavádění infrastruktury vodíku z obnovitelných zdrojů má být podpořeno reformami oznámenými v kapitole REPowerEU. Projekty týkající se vodíku byly rovněž zařazeny na první seznam projektů společného zájmu a projektů ve společném zájmu EU: vodíkový koridor mezi Českem a Německem a koridor z Ukrajiny do Česka, Rakouska a Německa. Návrh aktualizovaného vnitrostátního plánu Česka v oblasti energetiky a klimatu navíc stanoví cíl pro kapacitu vodíkových elektrolyzérů 300–400 MW do roku 2030.

Česko prokázalo pokrok, stále však existuje nevyužitý potenciál v oblasti energetické účinnosti, který má vliv na konkurenceschopnost Česka. Česko snižuje primární i konečnou spotřebu energie (u primární spotřeby energie pokles o 2,3 % oproti roku 2021 a o 4,3 % oproti roku 2012, u konečné spotřeby energie pokles o 4,5 % oproti roku 2021 a nárůst o 2,1 % oproti roku 2012). Výzvou zůstává zvláště snížení spotřeby energie v odvětví dopravy, jehož konečná spotřeba energie se v loňském roce zvýšila o 4 %.

S podporou několika fondů EU zavedlo Česko řadu opatření v oblasti energetické účinnosti.

([52]) Zpráva IRENA, Statistika obnovitelných zdrojů 2024.

([53]) Zpráva IRENA, Statistika obnovitelných zdrojů 2024; údaje se mohou lišit od údajů Eurostatu z důvodu použití odlišné metodiky výpočtu kapacity ve střídavém a stejnosměrném proudu.

([54]) Zpráva IRENA, Statistika obnovitelných zdrojů 2024.

Většina těchto programů se zabývá fondem budov, a to i ve veřejném sektoru. Více než 17 % plánu pro oživení a odolnost (1,3 miliardy EUR) bude financovat rozsáhlé programy renovace s cílem zvýšit energetickou účinnost obytných a veřejných budov, včetně zařízení péče o děti a zařízení dlouhodobé péče, a také zvýšené investice do dekarbonizace dálkového vytápění. Na podporu úspor energie v rodinných a bytových domech a výstavby budov s velmi nízkou energetickou náročností a efektivním využitím obnovitelných zdrojů energie realizuje Česko programy Nová zelená úsporám a Nová zelená úsporám Light. Většina stávajících programů financování energetické účinnosti je stále založena na dotacích a realizována prostřednictvím výzev k předkládání projektů. Dotace by vhodně doplnilo významnější využití finančních nástrojů, což by zároveň méně zatížilo veřejné rozpočty.

Česko musí zvýšit své úsilí, aby významně přispělo ke svému cíli snížení spotřeby energie v budovách do roku 2030. Podle nejnovější Dlouhodobé strategie renovací má Česko v roce 2030 snížit spotřebu energie v budovách o 8 % oproti roku 2020. V letech 2020 až 2022 se však konečná spotřeba energie v sektoru bydlení nezměnila ([55]). Podle výzkumných projektů vykazuje fond budov v Česku poměrně vysokou úroveň energetické náročnosti – pouze 11–12 % budov je považováno za velmi energeticky účinné a necelých 50 % budov za neúčinné nebo velmi neúčinné. Většina opatření v oblasti energetické účinnosti podporovaných v rámci veřejných programů byla zaměřena na dosažení alespoň střední úrovně (30% úspory), počet hloubkových renovací tak zůstává velmi nízký.

Vytápění a chlazení představují téměř 85 % konečné spotřeby energie v domácnostech v zemi, přičemž klíčovou roli hraje dálkové vytápění. Uhlí zůstává hlavním zdrojem vytápění. Podíl obnovitelných zdrojů energie v oblasti vytápění a chlazení v Česku (24,4 % v roce 2021) je mírně nad průměrem EU, což souvisí především s využíváním biomasy. V roce 2022 se prodalo přibližně 60 000 tepelných čerpadel, což za jeden rok představuje nárůst o 107 %. Vzhledem k poměru cen elektřiny a plynu v první polovině roku 2023 je však Česko na hranici rentability vytápění tepelnými čerpadly. Rekonstrukce systémů dálkového vytápění a hloubková renovace všech budov, které jsou napojeny na systém dálkového vytápění, je navíc příliš pomalá na to, aby výrazně snížila potřebu nových zdrojů tepla na zemní plyn během nadcházejícího ukončení využívání uhlí. Česko by se proto mělo více zaměřit na vyrovnávání podmínek mezi elektřinou a fosilními palivy, zejména pokud jde o poplatky, aby dále podpořilo dekarbonizaci vytápění a chlazení.

Česko je v oblasti čistých energetických technologií i nadále velmi závislé na zemích mimo EU, **ačkoli prokázalo pokrok v oblasti výroby baterií a má zázemí v dodavatelském řetězci větrné energie.** V oblasti větrné energetiky má Česko v Chrudimi a Běrunicích výrobní závody na výrobu větrných věží na pevnině a souvisejícího strojního zařízení. Pokud jde o zařízení na výrobu baterií, první závod na výrobu lithium-iontových baterií byl otevřen v Ostravě v roce 2017 a druhý výrobní závod s roční výrobní kapacitou 1 200 MWh byl otevřen v roce 2020 na Karvinsku. Plánovaný rozsáhlý projekt těžby lithia na Cínovci, kde se nachází jedno z největších ložisek lithia v Evropě, by mohl významně posílit český dodavatelský řetězec pro výrobu baterií (viz příloha 12).

Česko stabilně zlepšovalo svůj výzkum a inovace v oblasti energetiky, stále však zaostává za investičním cílem EU v oblasti výzkumu a inovací a zůstává jednou ze zemí s nejnižšími investicemi do obnovitelných zdrojů energie. Veřejné investice do výzkumu a inovací v rámci energetické unie vzrostly na 0,049 % v roce 2021 (v poměru k HDP). Investice rizikového kapitálu do začínajících a rozvíjejících se podniků v oblasti čistých energetických technologií včetně soukromých investic představovaly 24,1 % (36,8 milionu EUR) z celkových investic rizikového kapitálu do začínajících a rozvíjejících se podniků, které se většinou zaměřují na alternativy ke konvenčním stavebním postupům a na technologie ke zlepšení energetické účinnosti budov a vytápění a chlazení. Rozdělení veřejných a soukromých investic a patentů nadále dominují energetická účinnost, udržitelná doprava a jaderná bezpečnost.

([55]) Konečná spotřeba energie (FEC) v domácnostech podle údajů Eurostatu (tabulky údajů z prosince 2023), opravená o klimatický korekční faktor Společným výzkumným střediskem s referenčním obdobím 2005–2022 (FEC opravená o klimatický korekční faktor = FEC/(vytápěcí denostupně/vytápěcí denostupně v referenčním období).

Tabulka A7.1: **Hlavní energetické ukazatele**

		Czechia				EU			
		2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
ENERGY DEPENDNCE	**Import Dependency [%]**	**40.8%**	**38.8%**	**40.0%**	**41.8%**	**60.5%**	**57.5%**	**55.5%**	**62.5%**
	of Solid fossil fuels	8.6%	12.8%	13.9%	13.9%	43.3%	35.8%	37.3%	45.8%
	of Oil and petroleum products	97.5%	101.2%	96.9%	99.9%	96.7%	96.8%	91.7%	97.7%
	of Natural Gas	109.8%	86.0%	92.1%	113.4%	89.7%	83.6%	83.6%	97.6%
	Dependency from Russian Fossil Fuels [%]								
	of Natural Gas	99.7%	100.0%	100.0%	59.8%	39.7%	41.3%	41.1%	21.0%
	of Crude Oil	49.4%	48.8%	49.9%	56.0%	28.8%	26.7%	26.4%	19.5%
	of Hard Coal	11.3%	10.1%	4.3%	1.2%	43.5%	49.1%	47.4%	21.5%

		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
DIVERSIFICATION OF GAS SUPPLIES	**Gas Consumption (in bcm)**	**8.5**	**8.7**	**8.3**	**8.7**	**8.8**	**9.5**	**7.6**
	Gas Consumption year-on-year change [%]	7.9%	2.8%	-5.3%	5.0%	1.6%	7.2%	-19.5%
	Gas Imports - by type (in bcm)	**8.1**	**8.9**	**8.0**	**9.5**	**7.6**	**8.7**	**8.6**
	Gas imports - pipeline	8.1	8.9	8.0	9.5	7.6	8.7	8.6
	Gas imports - LNG	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	-
	Gas Imports - by main source supplier (in bcm) (1)							
	Norway	0.0	0.1	0.0	0.0	-	-	1.1
	Russia	8.1	8.8	8.0	9.5	7.6	8.7	5.1

		2019	2020	2021	2022	2023
	LNG Terminals - storage capacity m3 LNG					
	Number of LNG Terminals	0	0	0	0	0
	LNG Storage capacity (m3 LNG)	0	0	0	0	0
	Underground Storage					
	Number of storage facilities	9	9	9	9	9
	Technical Capacity (bcm)	3.1	3.2	3.2	3.2	3.9

		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
ELECTRICITY/ENERGY	**Gross Electricity Production (GWh) (2)**	**83,309**	**87,056**	**88,038**	**87,035**	**81,525**	**85,016**	**84,848**	-
	Combustible Fuels	53,279	52,783	52,338	50,474	44,933	47,677	47,346	-
	Nuclear	24,104	28,340	29,921	30,246	30,043	30,731	31,022	-
	Hydro	3,202	3,040	2,679	3,175	3,437	3,620	3,083	-
	Wind	497	591	609	700	699	602	641	-
	Solar	2,131	2,199	2,365	2,316	2,294	2,250	2,626	-
	Geothermal	-	-	-	-	-	-	-	-
	Other Sources	96	103	125	124	118	136	130	-
	Gross Electricity Production [%]								
	Combustible Fuels	64.0%	60.6%	59.4%	58.0%	55.1%	56.1%	55.8%	-
	Nuclear	28.9%	32.6%	34.0%	34.8%	36.9%	36.1%	36.6%	-
	Hydro	3.8%	3.5%	3.0%	3.6%	4.2%	4.3%	3.6%	-
	Wind	0.6%	0.7%	0.7%	0.8%	0.9%	0.7%	0.8%	-
	Solar	2.6%	2.5%	2.7%	2.7%	2.8%	2.6%	3.1%	-
	Geothermal	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	-
	Other Sources	0.1%	0.1%	0.1%	0.1%	0.1%	0.2%	0.2%	-
	Net Imports of Electricity (GWh)	**- 10,974**	**- 13,037**	**- 13,907**	**- 13,097**	**- 10,153**	**- 11,075**	**- 13,529**	-
	As a % of electricity available for final consumption	-18.4%	-21.4%	-22.7%	-21.4%	-17.2%	-17.8%	-22.6%	-
	Electricity Interconnection [%]		**19.3%**	**21.7%**	**25.4%**	**27.5%**	**24.3%**	**28.6%**	**25.3%**
	Share of renewable energy consumption - by sector [%]								-
	Electricity	13.6%	13.7%	13.7%	14.0%	14.8%	14.5%	15.5%	-
	Heating/cooling	19.9%	19.7%	20.6%	22.6%	23.5%	24.3%	25.8%	-
	Transport	6.5%	6.6%	6.6%	7.8%	9.4%	7.2%	7.2%	-
	Overall	14.9%	14.8%	15.1%	16.2%	17.3%	17.7%	18.2%	-

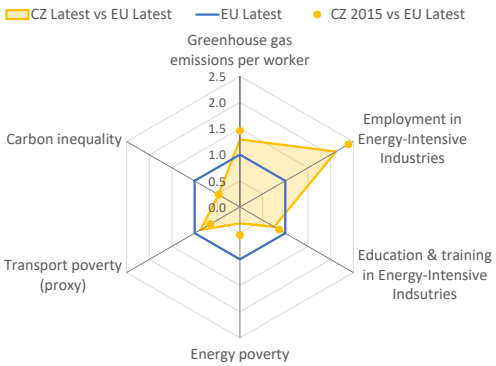
		2019	2020	2021	2022	2023
CLEAN ENERGY	**VC investments in climate tech start-ups and scale-ups (EUR Mln)**	-	**3.04**	-	-	**36.80**
	as a % of total VC investment (3) in Czechia start-ups and scale-ups	-	2.7%	-	-	24.1%
	Research & Innovation spending in Energy Union R&i priorites					
	Public R&I (EUR mln)	114.1	87.8	117.9	-	-
	Public R&I (% GDP)	0.05%	0.04%	0.05%	-	-
	Private R&I (EUR mln)	76.8	72.4	-	-	-
	Private R&I (% GDP)	0.03%	0.03%	-	-	-

(1) Pořadí hlavních dodavatelů vychází z nejnovějších dostupných údajů (za rok 2022).
(2) Investice rizikového kapitálu zahrnují transakce rizikového kapitálu (ve všech fázích), malé transakce v oblasti fúzí a akvizic a transakce soukromého kapitálu zajišťující růst (u společností, které byly dříve součástí portfolia investičního podniku rizikového kapitálu nebo které získaly tzv. andělské investice či počáteční financování).
Zdroj: Eurostat, Gas Infrastructure Europe, zpracování JRC na základě údajů PitchBook (03/2024), JRC SETIS (2024)

Tato příloha sleduje pokrok Česka při zajišťování spravedlivého přechodu ke klimatické neutralitě a environmentální udržitelnosti, zejména pro pracovníky a domácnosti ve zranitelných situacích. Česká zelená ekonomika se rozšiřuje. Mezi lety 2015 a 2021 se celkový počet pracovních míst v odvětví environmentálního zboží a služeb zvýšil o 24,9 % (na přibližně 151 000) (EU: 18,2 %) a dosáhl 2,9 % celkové zaměstnanosti (EU: 2,7 %). Mezi lety 2015 a 2020 se u pracovní síly v Česku také snížila intenzita emisí skleníkových plynů z 20,8 na 18,4 tuny na pracovníka (viz graf A8.1 a tabulka A8.1), což naznačuje pozitivní trend v oblasti zelené transformace, stále je to však nad průměrem EU (14,3 tuny na pracovníka v roce 2022) ([56]). Do určité míry se prohloubily dovednosti a změnila se kvalifikace pracovníků v energeticky náročných odvětvích, což přispělo ke spravedlivému přechodu ke klimatické neutralitě v souladu s doporučením Rady o zajištění spravedlivého přechodu ke klimatické neutralitě ([57]). Pro dosažení spravedlivého přechodu a realizaci plánu REPowerEU je však i nadále klíčový následující vývoj: i) urychlení připravenosti vzdělávacího systému na další rozvoj zelených dovedností; ii) poskytování podpory pro efektivní přechod z jednoho zaměstnání do druhého; iii) zajištění ekonomické dostupnosti zelených technologií včetně elektromobility; iv) posílení úlohy sociálního dialogu a v) zajištění koordinované a účinné komunikace orgánů veřejné správy s veřejností a sociálními partnery.

Zaměstnanost v českých odvětvích, která jsou nejvíce dotčena zelenou transformací, zůstává vysoko nad průměrem EU, přetrvává však nedostatek pracovních sil v souvislosti se zelenou ekonomikou, čímž vzniká překážka. V automobilovém průmyslu pracovalo v Česku v roce 2023 více než 140 000 zaměstnanců ([58]). Zaměstnanost v energeticky náročných odvětvích tvořila v roce 2023 v Česku 7,4 % celkové zaměstnanosti (EU: 3,5 %), což znamená, že pracovní síly zde patří k energeticky nejnáročnějším v EU. Nicméně zaměstnanost v odvětví těžby a dobývání se od roku 2015 snížila o 43,4 % (z 37 800 pracovníků v roce 2015 na přibližně 21 400 pracovníků v roce 2023). Míra volných pracovních míst ve stavebnictví (viz graf A8.2), které je klíčovým odvětvím pro zelenou transformaci, je mnohem vyšší než průměr EU (8,1 % oproti 3,6 % v roce 2023). Na 79 % malých a středních podniků (MSP) v tomto odvětví také souhlasilo s tím, že je nedostatek kvalifikovaných pracovníků brzdí v celkové podnikatelské činnosti ([59]). Podle Evropského orgánu pro pracovní záležitosti (ELA) ([60]) byl v roce 2022 hlášen nedostatek pracovních sil u řady profesí, které vyžadují specifické dovednosti nebo znalosti pro zelenou transformaci, včetně pracovníků v oblasti izolací, stavebních inženýrů a vedoucích a řídicích pracovníků ve stavebnictví. V roce 2023 byl pozorován nedostatek stavebních dělníků a řidičů těžkých nákladních automobilů.

Graf A8.1: **Výzvy spravedlivé transformace v Česku**



Zdroj: Eurostat, šetření pracovních sil v EU, projekty EMPL-JRC GD-AMEDI/AMEDI+ a DISCO(H) (viz tabulka A8.1).

Byl zaznamenán mírný nárůst u prohlubování dovedností a změn kvalifikace v energeticky náročných odvětvích, ale pracovníci potřebují kontinuální aktivní podporu. V energeticky náročných odvětvích ([61]) se účast pracovníků na

([56]) Výpočty týkající se pracovní síly vycházejí ze šetření pracovních sil v EU. Upozorňujeme, že ve zprávě o Česku pro rok 2023 byly tyto ukazatele vypočteny na základě statistik zaměstnanosti v národních účtech. Srovnatelnost obou zpráv tak může být omezená.

([57]) Doporučení Rady ze dne 16. června 2022 ohledně zajištění spravedlivé transformace na klimatickou neutralitu (2022/C 243/04) se týká zaměstnanosti, dovedností, systémů daní a dávek a systémů sociální ochrany, základních služeb a bydlení.

([58]) Sdružení automobilového průmyslu ČR: průměrné platy a počet zaměstnanců v letech 2022 a 2023.

([59]) Průzkum Eurobarometr o nedostatku kvalifikovaných pracovníků, strategiích náboru a udržení pracovníků v malých a středních podnicích.

([60]) Evropský úřad pro pracovní záležitosti (2023), Zpráva EURES o nedostatku a přebytku pracovních sil v roce 2022.

([61]) Těžba a dobývání (NACE B), chemický průmysl (C20), nerostné suroviny (C23), kovy (C24) a automobilový průmysl (C29).

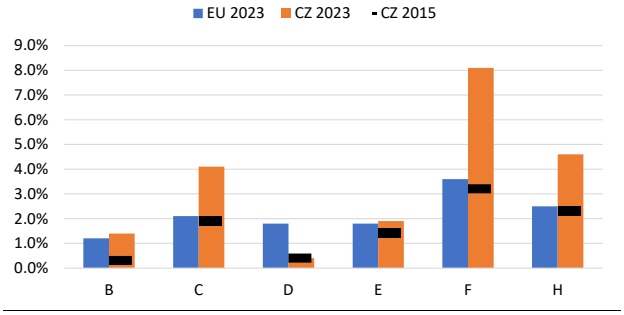
Tabulka A8.1: **Hlavní ukazatele spravedlivé transformace v Česku**

Indicator	Description	CZ 2015	CZ	EU
GHG per worker	Greenhouse gas emissions per worker – CO_2 equivalent tonnes	20.8	18.4 (2022)	14.3 (2022)
Employment EII	Employment share in energy-intensive industries, including mining and quarrying (NACE B), chemicals (C20), minerals (C23), metals (C24), and automotive (C29)	8.4%	7.4% (2023)	3.5% (2023)
Education & training EII	Adult participation in education and training (last 4 weeks) in energy-intensive industries	9.4%	8.2% (2023)	10.9% (2023)
Energy poverty	Share of the total population living in a household unable to keep its home adequately warm	5.0%	2.9% (2022)	9.3% (2022)
Transport poverty (proxy)	Estimated share of the AROP population that spends over 6% of expenditure on fuels for personal transport	24.2%	32.4% (2023)	37.1% (2023)
Carbon inequality	Ratio between the consumption footprint of the top 20% vs bottom 20% of the income distribution	1.3	1.3 (2021)	2.7 (2021)

Zdroj: Eurostat (env_ac_ainah_r2, lfsa_egan2d, ilc_mdes01), šetření pracovních sil EU (přerušení časové řady v roce 2021), projekty EMPL-JRC GD-AMEDI/AMEDI+ a DISCO(H).

vzdělávání a odborné přípravě snížila z 9,5 % v roce 2015 na 8,2 % v roce 2023 (EU: 10,9 %), což ukazuje, že je třeba zajistit více odborné přípravy, která by odpovídala potřebám měnící se ekonomiky. Do roku 2030 bude potřeba dalších 2 300 až 6 600 kvalifikovaných pracovníků pro zavádění větrné a solární energie, pokud Česko dostojí svému předpokládanému příspěvku k cíli EU pro rok 2030 v oblasti obnovitelné energie. To si může vyžádat investice do dovedností ve výši 9,8–12,2 milionu EUR ([62]). Trautom v Moravskoslezském kraji financovaný z Fondu pro spravedlivou transformaci (FST) je zaměřen na prohloubení dovedností a změnu kvalifikace pracovníků a na pomoc zaměstnancům nebo uchazečům o zaměstnání při přechodu z ohrožených profesí na nová a lepší pracovní místa. Projekt Jsem v Kurzu, financovaný z Nástroje pro oživení a odolnost, nabízí zaměstnaným i nezaměstnaným osobám všech věkových kategorií a ze všech prostředí vzdělávací kurzy, včetně odborné přípravy a rekvalifikačních programů zaměřených na posílení digitálních dovedností. Projekt Outplacement financovaný z ESF+ s rozpočtem 12 milionů EUR má pomoci více než 3 700 zaměstnancům najít nové zaměstnání při hromadném propouštění nebo náhlém nárůstu nezaměstnanosti v českých regionech.

Graf A8.2: **Míra volných pracovních míst v transformujících se odvětvích a v těžbě a dobývání**



B – Těžba a dobývání
C – Zpracovatelský průmysl
D – Zásobování elektřinou, plynem, párou a klimatizací
E – Zásobování vodou; kanalizace, nakládání s odpady a sanační činnosti
F – Stavebnictví
H – Přeprava a skladování
Zdroj: Eurostat jvs_a_rate_r2.

Ukazatele energetické chudoby zůstávají výrazně pod průměrem EU, ale prudký nárůst cen energií situaci zranitelných domácností ještě více zhoršil. Podíl obyvatel, kteří nejsou schopni udržet doma přiměřené teplo, se snížil z 5,0 % v roce 2015 na 2,2 % v roce 2021; v roce 2022 opět vzrostl na 2,9 % kvůli zvýšení cen energií v důsledku omezení dodávek způsobených pandemií COVID-19 a ruskou útočnou válkou proti Ukrajině, a to i přes mimořádná opatření, která byla v Česku zavedena. Stále je však výrazně pod průměrem EU, který činí 9,3 % ([63]). Energetickou chudobou v roce 2022 trpělo 7,3 % obyvatel ohrožených chudobou (EU: 20,1 %), ačkoli vnitrostátní definice ještě nebyla zavedena. V lednu 2023 zároveň utratilo 32,4 % obyvatel ohrožených chudobou značnou část svého rozpočtu (více než 6 %) za pohonné hmoty pro

([62]) Projekt EMPL-JRC AMEDI+.

([63]) Energetická chudoba je vícerozměrný pojem. Použitý ukazatel se zaměřuje na výsledek energetické chudoby. Další ukazatele jsou k dispozici na stránkách Poradenského centra pro energetickou chudobu.

soukromou dopravu (EU: 37,1 %) ([64]). Česko dosud nemá zavedenou vnitrostátní definici energetické chudoby. Na metodice definující spotřebitele trpícího energetickou chudobou se stále pracuje. Celkově chybí konkrétní politiky nebo strukturální opatření ke zlepšení dostupnosti energií, jež by se zaměřovaly na zranitelné zákazníky a jejichž cílem by bylo zlepšit dostupnost energií. Problém energetické chudoby je v současné době pouze částečně řešen opatřeními sociální politiky a do určité míry opatřeními politiky na ochranu spotřebitelů.

Znečištění ovzduší zůstává kritickým problémem, který vede k environmentálním nerovnostem. V roce 2021 byla stopa spotřeby u 20 % obyvatel s nejvyššími příjmy 1,3krát vyšší než stopa spotřeby u 20 % nejchudších ([65]) (EU: 1,8). V případě obou skupin je nejvyšší stopa spotřeby u potravin a bydlení. V Česku byla průměrná úroveň znečištění ovzduší vyšší než průměr EU (13,5 oproti 11,4 µg/m^3 jemných částic), přičemž 91 % obyvatel žilo v regionech vystavených kritickým úrovním znečištění ovzduší ([66]). To vedlo k významným zdravotním dopadům, zejména na zranitelné skupiny, a k odhadem 8 500 předčasným úmrtím ([67]).

Česko začíná dělat pokroky na cestě ke spravedlivému přechodu ke klimatické neutralitě, přetrvávají však značné výzvy. Česko vyvíjí náležité úsilí, zejména prostřednictvím opatření financovaných v rámci FST a Nástroje pro oživení a odolnost, při poskytování podpory těm, kteří jsou přechodem postiženi nejvíce, a to i prostřednictvím sociálního podnikání a digitalizace. Řadu výzev však ještě zbývá řešit. Pro Česko bude mít zásadní význam prohlubování dovedností a změna kvalifikace pracovní síly, se zaměřením na nejvíce postižené pracovníky, jakož i zajištění přístupu k financování pro malé a střední podniky, zejména v odvětvích a regionech nejvíce postižených zelenou transformací. Účinná koordinace a zapojení sociálních partnerů, organizací občanské společnosti a klíčových zúčastněných stran by pomohly zajistit angažovanost a vlastní odpovědnost za zelenou transformaci, případně i prostřednictvím zvláštního financování ([68]).

([64]) Dostupnost paliv pro soukromou dopravu je jedním z klíčových aspektů dopravní chudoby. Ukazatel byl vyvinut v rámci projektů EMPL-JRC GD-AMEDI/AMEDI+. Metodika je vysvětlena v článku Economic and distributional effects of higher energy prices on households in the EU (Ekonomické a distribuční dopady vyšších cen energií na domácnosti v EU).

([65]) Vyvinuto v rámci projektu EMPL-JRC DISCO(H). Metodika je vysvětlena v dokumentu Společného výzkumného střediska, 2024. Carbon and environmental footprint inequality of household consumption in the EU (Nerovnost uhlíkové a environmentální stopy spotřeby domácností v EU). JRC137520. Průměr EU se vztahuje k EU-27 bez Itálie (údaje o příjmech domácností nejsou pro IT v šetření rodinných účtů k dispozici)

([66]) Což je dvakrát více, než uvádí doporučení WHO pro kvalitu ovzduší (roční expozice 5 µg/m^3).

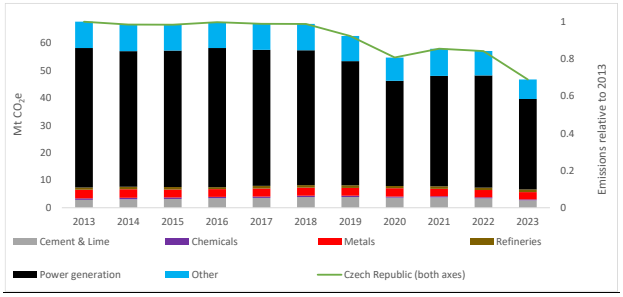
([67]) EEA – Air Quality Health Risk Assessment (hodnocení zdravotních rizik kvality ovzduší)

([68]) Na základě monitorovacího přezkumu doporučení Rady o zajištění spravedlivého přechodu ke klimatické neutralitě, který se uskutečnil v říjnu 2023.

Pro zvýšení konkurenceschopnosti Česka má zásadní význam zelená transformace průmyslu a zastavěného prostředí, zejména dekarbonizace, účinné využívání zdrojů a oběhovost ([69]). V tomto ohledu jsou pro Česko prioritami nakládání s odpady a využívání oběhových materiálů v průmyslu a stavebnictví.

Česko nesměřuje k dosažení cílů akčního plánu EU pro oběhové hospodářství, přestože se snaží rozvíjet oběhový a inovativní průmysl. Materiálová stopa se mezi lety 2020 a 2022 zvýšila z 16,4 na 18,5 tuny na obyvatele, čímž zůstala nad průměrem EU, který činí 14,8 tuny na obyvatele. Celková produkce odpadů v Česku v roce 2020 vzrostla na 3,6 tuny na obyvatele, což je méně než průměr EU ve výši 4,8 tuny na obyvatele. Stále existuje prostor pro lepší využití potenciálu přechodu k oběhovému hospodářství, a to i v zájmu dekarbonizace české ekonomiky.

Graf A9.1: **Emise v rámci ETS podle odvětví od roku 2013**



Zdroj: Evropská komise

V roce 2023 vypouštěla odvětví, na něž se vztahuje systém EU pro obchodování s emisemi (ETS), v Česku ([70]) o 25 % méně skleníkových plynů než v roce 2019. V roce 2023 pocházelo 71 % skleníkových plynů vypouštěných z českých zařízení v rámci systému ETS z výroby elektřiny, což je mnohem více než průměr EU (57 %). Pokud jde o celkové emise ze všech průmyslových odvětví, pocházelo přibližně 20 % z výroby cementu a vápna, 20 % z kovoprůmyslu, 7 % z rafinerií a pouze malý podíl (2 %) z chemického průmyslu; přibližně 55 % bylo klasifikováno jako emise pocházející z „jiných" zdrojů ([71]). V období 2019–2023 zaznamenalo odvětví elektroenergetiky větší snížení emisí skleníkových plynů (27 %) než průmyslová odvětví (21 %). Zatímco emise skleníkových plynů z výroby elektřiny se od roku 2013 snížily o 35 %, emise z rafinérií vzrostly o 15 %. Emise skleníkových plynů z průmyslových odvětví se v období 2013–2023 snížily o 19 %.

Česko snižuje rozdíl v efektivitě a produktivitě oproti průměru EU. Celková míra využití oběhového materiálu se zvýšila z 9,1 % v roce 2017 na 11,9 % v roce 2022. Stejně tak byla i produktivita zdrojů pod průměrem EU, od roku 2017 však zaznamenává trvalý nárůst a v roce 2022 dosáhla téměř 2 standardů kupní síly na kilogram. Produktivita zdrojů vyjadřuje, jak účinně hospodářství využívá materiální zdroje k produkci bohatství. Zlepšení produktivity zdrojů může pomoci minimalizovat negativní dopady na životní prostředí a snížit závislost na nestabilních trzích se surovinami. Česko bylo v roce 2022 rovněž závislé na dovozu 33 % použitých materiálů, zatímco průměr v EU činil 22,4 %, takže země byla relativně zranitelnější, pokud jde o narušení dodavatelského řetězce. Odběr vody pro výrobní účely v roce 2019 představoval 16,2 % z celkového množství odebrané vody.

Přestože povědomí veřejnosti o zásadách oběhového hospodářství je poměrně nízké, zavádění oběhových obchodních modelů postupuje. Ve srovnávacím přehledu ekologických inovací za rok 2022 se země umístila ve „skupině zemí s průměrnými výsledky" se skóre 111 bodů. K měsíci září 2023 vykazovalo Česko celkem 32 udělených licencí na ekoznačku EU a 5 374 výrobků s ekoznačkou EU, což ukazuje na rostoucí počet výrobků a licencí.

Navzdory pozitivním trendům v oblasti recyklace je v Česku stále prostor pro

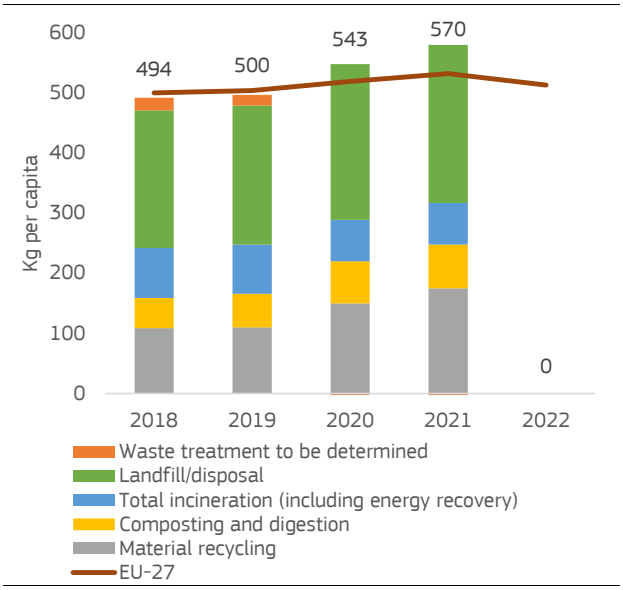
([69]) Viz také přílohy 6, 7 a 12.

([70]) Tato analýza nezahrnuje leteckou dopravu. Údaje za rok 2023 odrážejí ověřené emise ke dni 14. května 2024 a mohou být stále revidovány kvůli pozdě předloženým údajům. Další podrobnosti a zdroje údajů viz Weitzel, M; van der Vorst, C. (2024), Uneven progress in reducing emissions in the EU ETS, JRC Science for policy brief, JRC138215, Společné výzkumné středisko.

([71]) Emise skleníkových plynů klasifikované jako pocházející z „jiných" zdrojů se zjevně týkají kovoprůmyslu (přibližně 20 %), chemického průmyslu (přibližně 30 %) a menších zařízení v odvětvích, jako je chemický průmysl, výroba technických plynů, papíru nebo výroba skla (přibližně 30 %).

zlepšení způsobů likvidace odpadů, aby byly splněny všechny cíle EU. S mírou recyklace komunálního odpadu 43,3 % v roce 2021 směřuje Česko ke splnění cílů stanovených pro rok 2025 v oblasti komunálního odpadu a obalů. Míra recyklace plastových obalů po roce 2020 výrazně klesla, ale zůstala nad průměrem EU – 45,1 % oproti 39,7 % v roce 2021. Česko je navíc na předním místě v recyklaci elektroodpadu, v roce 2021 se podařilo zpětně odebrat 94,5 % elektrických a elektronických zařízení. Země je stále velmi závislá na skládkování, které je hlavní možností zpracování odpadu, a hrozí, že nesplní cíl pro rok 2035 týkající se skládkování. Česko v roce 2020 zaregistrovalo sedm nových patentů na recyklaci odpadů, což je o něco méně než v předchozím roce, celkový trend je však stále pozitivní.

Graf A9.2: **Zpracování komunálního odpadu**



Zdroj: Eurostat

Pokud jde o přechod zastavěného prostředí na oběhové hospodářství, stále existuje prostor pro zlepšení účinnosti využívání zdrojů. Bytová podlahová plocha na obyvatele se mezi lety 2016 a 2020 zvýšila, je však i nadále pod průměrem EU – 31,61 v porovnání s 36,48 m^2 na obyvatele. Nebytová podlahová plocha rostla pomaleji a činila 8,29 m^2 na obyvatele oproti průměru EU, který činí 15,31 m^2. V roce 2020 předložilo Česko dlouhodobou strategii renovací zaměřenou na dekarbonizaci fondu budov.

Česko dosáhlo pokroku v udržitelném nakládání s odpady ze stavebnictví, ale stále je co zlepšovat. Množství odpadu vzniklého při stavebních a demoličních činnostech se mezi lety 2010 a 2020 zdvojnásobilo, dosáhlo přibližně 6,5 milionu tun a téměř se vyrovnalo průměru EU na obyvatele. Podíl zasypávání se od roku 2018 zvýšil a v roce 2020 činil 84,9 %, což je výrazně více než průměr EU, který činí 52,6 %. Míra využití odpadů v Česku v roce 2020 vzrostla na 96 %, čímž byl splněn cíl rámcové směrnice o odpadech pro rok 2020 a překročen průměr EU.

V roce 2020 bylo 85 % obyvatel Česka napojeno alespoň na sekundární čištění odpadních vod.

Tabulka A9.1: **Ukazatele oběhového hospodářství**

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	EU-27	Latest year
Industry								
Resource productivity (purchasing power standard (PPS) per kilogram)	1.7	1.8	1.9	1.9	2.0	-	2.5	2022
Circular material use rate (%)	10.4	10.5	11.5	11.4	11.9	-	11.5	2022
Eco-innovation index (2013=100)	100.4	103.7	104.9	109.9	111.0	-	121.5	2022
Recycling of plastic packaging (%)	57.0	61.0	41.8	45.1	-	-	40.7	2021
Cost of air emissions from industry (EUR bn)	23.1	19.9	17.8	-	-	-	352.7	2021
Built environment								
Recovery rate from construction and demolition waste (%)	-	-	96.0	90.8	-	-	89.0	2020
Soil sealing index (base year = 2006)	103.0	-	-	-	-	-	103.4	2018
Non-residential floor area (m^2 per capita)	11.0	11.1	11.2	-	-	-	18.0	2020
Waste backfilled (%)	23.8	-	26.2	-	13.8	-	9.9	2020

Zdroj: Eurostat, Evropská agentura pro životní prostředí.

Digitální transformace je klíčová k zajištění odolné a konkurenceschopné ekonomiky. V souladu s politickým programem Digitální dekáda, a zejména s cíli tohoto programu pro digitální transformaci do roku 2030, popisuje tato příloha výsledky Česka v oblasti digitálních dovedností, digitální infrastruktury/připojení a digitalizace podniků a veřejných služeb. V příslušných případech odkazuje na pokrok v provádění českého plánu pro oživení a odolnost. Česko vyčleňuje 23 % svého celkového rozpočtu v rámci Nástroje pro oživení a odolnost na digitalizaci (1,9 miliardy EUR) ([72]). V rámci politiky soudržnosti je na digitální transformaci země vyčleněno dalších 1,9 miliardy EUR (9 % celkových finančních prostředků Česka v rámci politiky soudržnosti) ([73]).

Politický program Digitální dekáda stanoví cestu k úspěšné digitální transformaci EU do roku 2030. Česko ve svém vnitrostátním plánu uvádí opatření, která hodlá přijmout k dosažení cílů a úkolů na vnitrostátní úrovni. První zpráva o stavu digitální dekády zdůraznila potřebu urychlit a prohloubit společné úsilí o dosažení cílů a úkolů v celé EU ([74]). Obyvatelstvo disponující digitálními dovednostmi mimo jiné zvyšuje rozvoj a zavádění digitálních technologií a vede ke zvýšení produktivity a novým obchodním modelům. Vede také k většímu zapojení a účasti v prostředí, které je stále více utvářeno digitální transformací ([75]). Digitální technologie, infrastruktura a nástroje hrají úlohu při řešení současných strukturálních výzev, včetně strategických závislostí, kybernetické bezpečnosti a změny klimatu.

Poměrně velká část obyvatel Česka má alespoň základní digitální dovednosti, ale současný nedostatek odborníků na informační a komunikační technologie brzdí digitální transformaci ekonomiky. Téměř 70 % osob má alespoň základní digitální dovednosti, což je více než průměr EU, který činí 56 %. Podíl odborníků na informační a komunikační technologie na celkové zaměstnanosti je nižší než průměr EU (4,3 % oproti průměru EU ve výši 4,8 %). V Česku mimoto pouze 12,4 % odborníků na IKT tvoří ženy, což je nejnižší hodnota v EU. Navíc 77 % českých podniků uvádí, že mají potíže s náborem odborníků na IKT, což je druhý nejvyšší podíl v EU ([76]). Tuto výzvu se snaží řešit probíhající reforma vzdělávacích osnov (podporovaná Nástrojem pro oživení a odolnost), která by měla podnítit zájem o pokročilé digitální technologie již na základních školách. Kromě jiných opatření je z Nástroje pro oživení a odolnost financován také nový nástroj aktivní politiky zaměstnanosti, včetně příspěvku na úhradu kurzu digitálního vzdělávání na podporu rozvoje digitálních dovedností a dovedností pro Průmysl 4.0.

Česko čelí výzvám v oblasti digitální infrastruktury/připojení. Pokrytí země sítěmi s velmi vysokou kapacitou (VHCN) a optickými vlákny do prostor uživatele (FTTP) stagnuje a zůstává pod průměrem EU. Míra využívání rychlého a gigabitového širokopásmového připojení stále patří k nejnižším v EU. Co se týče mobilního širokopásmového připojení, vysoké ceny pro spotřebitele ([77]) jsou hlavním odrazujícím faktorem pro jeho využívání, přičemž tento trend je umocněn mírou inflace, neboť někteří telekomunikační operátoři v lednu 2023 zvýšili své ceny. Mobilní širokopásmové připojení využívá přibližně 90 % jednotlivců, což je průměr EU. Telekomunikační operátoři zvyšují své celkové pokrytí sítí 5G (je pokryto 95 % osídlených oblastí oproti 83% pokrytí z loňského roku), přičemž se zaměřuje hlavně na velká města a hlavní dopravní trasy.

Podíl českých malých a středních podniků s alespoň základní úrovní digitální intenzity je

([72]) Podíl přidělených finančních prostředků, které přispívají k cílům v oblasti digitalizace, je vypočten na základě přílohy VII nařízení o Nástroji pro oživení a odolnost.

([73]) Tato částka zahrnuje veškeré investice, které jsou zaměřeny konkrétně na digitální transformaci nebo k ní významně přispívají v programovém období politiky soudržnosti 2021–2027. Fondy poskytujícími prostředky jsou Evropský fond pro regionální rozvoj, Fond soudržnosti, Evropský sociální fond plus a Fond pro spravedlivou transformaci.

([74]) Evropská komise (2023): Zpráva o stavu digitální dekády za rok 2023, Zpráva o stavu digitální dekády za rok 2023 | Formování digitální budoucnosti Evropy (europa.eu)

([75]) Viz například OECD (2019): OECD Economic Outlook, Digitalisation and productivity: A story of complementarities (Ekonomický výhled OECD, Digitalizace a produktivita: Příběh komplementarit), OECD Economic Outlook, ročník 2019, číslo 1 | OECD iLibrary (oecd-ilibrary.org) a OECD (2019): Going Digital: Shaping Policies, Improving Lives – Summary (Přechod k digitálním technologiím: utváření politik, zlepšování života – shrnutí), https://www.oecd.org/digital/going-digital-synthesis-summary.pdf.

([76]) Viz příloha 12.

([77]) Study on Mobile and Fixed Broadband Prices in Europe 2021 (Studie o cenách mobilního a pevného širokopásmového připojení v Evropě 2021), Evropská komise, 2022.

výrazně pod průměrem EU. Země si však vede dobře v on-line prodeji a obrat z elektronického obchodování roste. Z hlediska využívání cloudových řešení, umělé inteligence a datové analytiky jsou české podniky pod průměrem EU. **Podle studie společností SAP a Ipsos ([78]) má více než polovina středních a velkých českých podniků tým, který se věnuje digitální transformaci.** Česko přispívá k evropskému výzkumu a experimentování v oblasti digitálních technologií. V roce 2022 instalovalo přední ostravské technologické centrum IT4Innovations nový superpočítač (Karolina), který patří mezi 30 nejvýkonnějších superpočítačů v Evropě. V roce 2022 zaznamenalo 4,7 % podniků v Česku výpadek služeb IKT v důsledku kybernetických útoků (např. ransomwarových útoků, útoků DoS). Ve stejném roce 17,7 % podniků během předchozích dvanácti měsíců vypracovalo nebo revidovalo svou bezpečnostní politiku v oblasti IKT.

([78]) https://news.sap.com/cz/2022/12/firmy-v-cesku-planuji-investovat-pres-60-miliard-korun-do-digitalizace-do-roku-2025/

Tabulka A10.1: **Klíčové cíle digitální dekády sledované ukazateli indexu digitální ekonomiky a společnosti**

	Czechia			EU	Digital Decade target by 2030 (EU)
	2022	2023	2024	2024	
Digital skills					
At least basic digital skills	**60%**	**60%**	**69%**	**56%**	**80%**
% individuals	2021	2021	2023	2023	2030
ICT specialists ([1])	**4.6%**	**4.5%**	**4.3%**	**4.8%**	**20 million**
% individuals in employment aged 15-74	2021	2022	2023	2023	2030
Digital infrastructure/connectivity					
Fixed very high capacity network (VHCN) coverage	**52%**	**53%**	**51%**	**79%**	**100%**
% households	2021	2022	2023	2023	2030
Fibre to the premises (FTTP) coverage ([2])	**36%**	**37%**	**36%**	**64%**	**-**
% households	2021	2022	2023	2023	
Overall 5G coverage	**49%**	**83%**	**95%**	**89%**	**100%**
% populated areas	2021	2022	2023	2023	2030
Digitalisation of businesses					
SMEs with at least a basic level of digital intensity	**53%**	**NA**	**49%**	**58%**	**90%**
% SMEs	2021		2023	2023	2030
Data analytics	**NA**	**NA**	**20%**	**33%**	**-**
% enterprises			2023	2023	
Cloud	**40%**	**40%**	**35%**	**39%**	**-**
% enterprises	2021	2021	2023	2023	
Artificial intelligence	**5%**	**5%**	**6%**	**8%**	**-**
% enterprises	2021	2021	2023	2023	
AI or cloud or data analytics ([3])	**NA**	**NA**	**43%**	**55%**	**75%**
% enterprises			2023	2023	2030
Digitalisation of public services					
Digital public services for citizens	**75**	**76**	**76**	**79**	**100**
Score (0 to 100)	2021	2022	2023	2023	2030
Digital public services for businesses	**81**	**84**	**84**	**85**	**100**
Score (0 to 100)	2021	2022	2023	2023	2030
Access to e-health records	**NA**	**47**	**51**	**79**	**100**
Score (0 to 100)		2022	2023	2023	2030

(1) Cílová hodnota 20 milionů představuje přibližně 10 % celkové zaměstnanosti.
(2) Ukazatel pokrytí optickým vláknem do prostor uživatele (FTTP) je zahrnut samostatně, protože jeho vývoj bude rovněž sledován samostatně a zohledněn při interpretaci údajů o pokrytí VHCN v rámci Digitální dekády.
(3) Přinejmenším 75 % podniků v EU využívá v souladu se svou podnikatelskou činností jednu nebo více z následujících položek: i) cloudové služby; ii) data velkého objemu; iii) umělou inteligenci.
Zdroj: index digitální ekonomiky a společnosti
Zdroj:

V oblasti digitalizace veřejných služeb Česko stagnuje. Ukazatele digitalizace veřejných služeb pro občany a podniky jsou stejné jako v loňském roce. Digitalizaci ústřední státní správy má řídit nová vládní agentura. Česko oznámilo Evropské komisi podle nařízení eIDAS tři prostředky elektronické identifikace (eID) pro přístup ke službám elektronické veřejné správy. Země uplatňuje ambiciózní strategii a plánuje zvýšit využívání a popularitu řešení elektronické veřejné správy tím, že občanům umožní, aby občanský průkaz nebo řidičský průkaz nosili v mobilní aplikaci namísto fyzických karet. Přístup k elektronické zdravotnické dokumentaci je však nízký, na hodnotě 51 ze 100, zatímco průměr EU je 79.

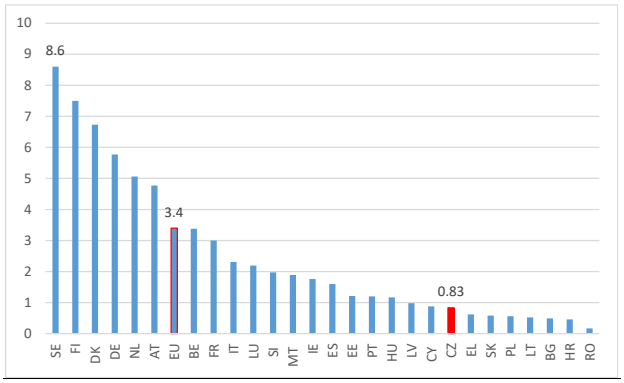
Tato příloha poskytuje obecný přehled o výkonnosti českého systému výzkumu a inovací, který má zásadní význam pro uskutečnění souběžné zelené a digitální transformace a zajištění dlouhodobé konkurenceschopnosti.

Česko je zemí s mírnou výkonností v oblasti inovací, rozdíl mezi jeho výkonností a průměrem EU se však snižuje. Podle evropského srovnávacího přehledu inovací z roku 2023 ([79]) se jeho inovační výkonnost od roku 2016 zvýšila o 21 procentního bodu, a rostla tedy vyšším tempem než v EU (8,5 p.b.). Jeho celková výkonnost je však stále mírně pod průměrem EU (94,7 % výkonnosti EU).

Intenzita výzkumu a vývoje ([80]) po každoročním růstu od roku 2016 v roce 2022 klesla. V roce 2021 dosáhla svého maxima (2 % HDP), v roce 2022 však klesla na 1,96 % a zůstává pod průměrem EU (2,24 %). Růst v minulosti byl dán zejména setrvalým zvyšováním výdajů podniků na výzkum a vývoj (BERD), které v roce 2022 dosáhly 1,26 % HDP (oproti průměru EU ve výši 1,47 %) ([81]). Naproti tomu veřejné výdaje na výzkum a vývoj vyjádřené jako procento HDP se nadále snižují (z 0,74 % v roce 2021 na 0,69 % v roce 2022) a zůstávají mírně pod průměrem EU, který činí 0,73 %. Ačkoli lze očekávat, že v nadcházejících letech přispějí investice do výzkumu a inovací z Nástroje pro oživení a odolnost i z fondů soudržnosti, je třeba vyvíjet větší a soustavnější úsilí, aby bylo dosaženo vnitrostátního cíle 3 % pro rok 2030 ([82]).

Navzdory solidní průmyslové a výzkumné základně neodrážejí vědecké a technologické výstupy dostatečně potenciál systému. Celkové výsledky v oblasti výzkumu a inovací vyžadují další zlepšení, aby bylo dosaženo vnitrostátního cíle ([83]) postoupit do skupiny „inovačních lídrů“([84]). Jak ukazuje obrázek A11.1 níže, počet patentových přihlášek zůstává značně pod průměrem EU (0,83 na miliardu HDP v roce 2020 oproti 3,4). Podíl vědeckých publikací mezi 10 % nejcitovanějších publikací se v letech 2019 a 2020 meziročně výrazně zvýšil, ve srovnání s průměrem EU je však stále nízký (5,6 % v roce 2020 oproti 9,6 %). Současné politické dokumenty ([85]) obsahují některá opatření k nasměrování reformních procesů a připravuje se nový legislativní akt v oblasti výzkumu a inovací. Jejich včasné a přesné provedení by mohlo pomoci dosáhnout lepších výsledků. Jak již bylo uvedeno dříve ([86]), je také nutné posílit institucionální řízení politiky v oblasti výzkumu a inovací a spolupráci mezi ministerstvy, financujícími agenturami a zúčastněnými stranami.

Graf A11.1: **Patentové přihlášky podané podle Smlouvy o patentové spolupráci na miliardu HDP (v PPS) v roce 2020**



Zdroj: OECD

Vazby mezi akademickou obcí a podniky jsou stále slabé. Veřejné výdaje na vědu a výzkum financované domácími podniky vyjádřené jako procento celkových veřejných výdajů na vědu a výzkum zůstávají přibližně na polovině průměru EU (3,27 % v roce 2021 oproti 7,11 %) a v průběhu času klesají. Česko také zaostává za průměrem EU, pokud jde o výzkumné pracovníky zaměstnané v podnicích (4,3 na tisíc aktivních obyvatel oproti 5,4 v roce 2021). Plán pro oživení a odolnost má

([79]) Evropský srovnávací přehled inovací pro rok 2023, profil země: Česko ec_rtd_eis-country-profile-cz.pdf (europa.eu). Evropský srovnávací přehled inovací poskytuje srovnávací analýzu inovační výkonnosti v zemích EU.

([80]) Intenzita výzkumu a vývoje je definována jako podíl hrubých domácích výdajů na výzkum a vývoj na HDP.

([81]) V podnikatelském sektoru byla podle dokumentu Analysis_of_the_state_of_RDI_2021_web01(2).pdf většina (63 %) finančních prostředků na výzkum a vývoj v roce 2021 vynaložena soukromými podniky pod zahraniční kontrolou.

([82]) Inovační strategie Česka na období 2019–2030 stanoví cíle pro navyšování objemu financování výzkumu a vývoje (o 2 % do roku 2020, o 2,5 % do roku 2025 a o 3 % do roku 2030).

([83]) Stanoveného v Národní politice výzkumu, vývoje a inovací České republiky 2021+ (NRVVI 2021+)

([84]) Skupina členských států s nejvyšší výkonností podle evropského srovnávacího přehledu inovací.

([85]) Např. NRVVI 2021+ a Inovační strategie ČR 2019–2030.

([86]) ST 8174/20 - COM(2020) 503 final a zpráva o Česku za rok 2020.

Tabulka A11.1: **Hlavní ukazatele inovací**

Czechia	2010	2015	2020	2021	2022	EU average (1)
Key indicators						
R&D intensity (GERD as % of GDP)	1.33	1.92	1.99	2	1.96	*2.24*
Public expenditure on R&D as % of GDP	0.55	0.87	0.77	0.74	0.69	*0.73*
Business enterprise expenditure on R&D (BERD) as % of GDP	0.75	1.04	1.21	1.25	1.26	*1.48*
Quality of the R&I system						
Scientific publications of the country within the top 10% most cited publications worldwide as % of total publications of the country	4.7	4.5	5.06	:	:	*9.6*
PCT (Patent Cooperation Treaty) patent applications per billion GDP (in PPS)	0.7	1	0.83	:	:	*3.4*
Academia-business cooperation						
Public-private scientific co-publications as % of total publications	5.3	6	7	7.5	7.9	*7.6*
Public expenditure on R&D financed by business enterprise (national) as % of GDP	0.016	0.03	0.025	0.024	0.023	*0.054*
Human capital and skills availability						
New graduates in science & engineering per thousand pop. aged 25-34	14.5	13.1	10.6	10.5	:	*16.9*
Public support for business enterprise expenditure on R&D (BERD)						
Total public sector support for BERD as % of GDP	0.173	0.179	0.151	0.154	:	*0.204*
R&D tax incentives: foregone revenues as % of GDP	0.033	0.055	0.037	0.04	:	*0.104*
Green innovation						
Share of environment-related patents in total patent applications filed under PCT (%)	15.1	7.1	16.3	:	:	*14.7*
Finance for innovation and economic renewal						
Venture capital (market statistics) as % of GDP	0.02	0.003	0.009	0.022	0.033	*0.085*
Employment share of high growth enterprises measures in employment (%)	:	15.81	10.86	:	:	*12.51*

(1) Průměr EU za poslední dostupný rok nebo rok s nejvyšším počtem údajů o zemích.
Zdroj: Eurostat, OECD, GŘ JRC, Science-Metrix (databáze Scopus a patentová statistická databáze úřadu EPO), InvestEU.

podnítit silnější propojení vědy a podniků, a to především pokračováním stávajících režimů podpory ([87]). Nadále je třeba strukturálně zlepšit přenos technologií a znalostí z akademické sféry do podniků, například zefektivněním pracovišť pro přenos technologií ([88]). V současné době se projednává oblast působnosti nástroje na podporu politiky programu Horizont Evropa, který by měl podpořit propojení vědy a podniků, a pokud bude realizován, měl by tento reformní proces podpořit.

Rámcové podmínky pro inovace v podnicích a investice do výzkumu a vývoje vyžadují neustálou pozornost a zlepšení. Přestože se v průběhu let zlepšila situace, pokud jde o přístup k financování, mnoho mladých a dynamických českých firem nemá dostatečné zdroje financování odpovídající jejich potřebám ([89]). Začínající a rozvíjející se podniky hrají zásadní roli při podpoře inovací, z údajů však vyplývá, že počet začínajících podniků od roku 2012 stagnuje. Tyto slabiny jsou způsobeny různými faktory, jako jsou nízká dostupnost rizikového kapitálu, která je pod průměrem EU (0,022 % HDP v roce 2021 oproti průměru EU ve výši 0,085 %) (viz také příloha 12), nebo nedostatek vysoce odborně způsobilé a kvalifikované pracovní síly ([90]). To dokládá klesající počet absolventů přírodovědných a technických oborů ([91]). Pozměněný plán pro oživení a odolnost zahrnuje dodatečné investice na podporu inovací v podnicích, nové investice na podporu přístupu k financování v odvětvích strategických technologií a reformu, která napomáhá harmonizaci pravidel pro poskytování veřejné podpory na výzkum a inovace. Pro další zlepšení inovačního potenciálu a příslušných rámcových podmínek je nezbytné urychleně navrhnout a provést opatření s ohledem na zjištění, jež vyplynula z nedávných studií ([92]). Ke zvýšení kvality inovačního ekosystému a ekosystému začínajících podniků jsou zapotřebí

([87]) Spolupráce malých a středních podniků s veřejnou výzkumnou organizací v rámci Národních center kompetence.

([88]) Šíření inovací v České republice (oecd.org).

([89]) S. 94, 2023 OECD Economic Surveys CZECH REPUBLIC e392e937-en.pdf (oecd-ilibrary.org).

([90]) Domácí podniky mají často potíže konkurovat zahraničním společnostem v boji o pracovní sílu na trhu.

([91]) Noví absolventi přírodovědných a technických oborů na tisíc obyvatel ve věku 25–34 let (14,5 v roce 2011 oproti 10,5 v roce 2021).

([92]) INKA 3: Výsledky 3. kola mapování inovačních kapacit – Technologická agentura ČR (tacr.cz).

také regulační opatření, jako jsou účinné daňové úlevy, zaměstnanecké opce na akcie, výjimky z dodržování předpisů, pískoviště a iniciativy v oblasti otevřeného zdrojového kódu ([93]). To by mohlo zlepšit šíření inovací a podnítit úsilí domácích podniků o inovace vyššího řádu.

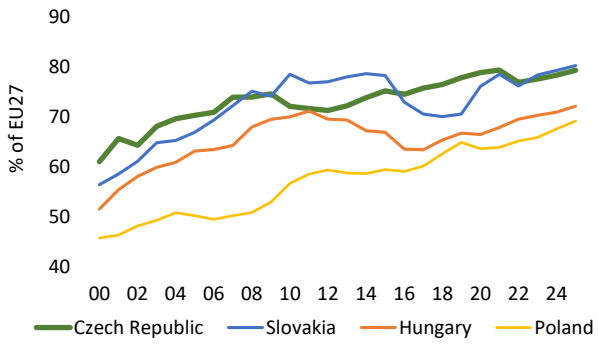
([93]) Startup Nations Standard. Zpráva z roku 2023.

Pro českou ekonomiku a její konkurenceschopnost stále představují výzvy četné krize. V roce 2023 bylo Česko jedinou zemí EU, která nepřekročila úroveň reálného HDP před pandemií v roce 2019. Jeho hospodářský růst se výrazně zpomalil, což bylo důsledkem významného zvýšení cen energií a dalších komodit a narušení globálních hodnotových řetězců. Ceny průmyslových výrobců se v roce 2022 meziročně zvýšily v průměru o 24,3 % a v roce 2023 o dalších 5 % ([94]). Průmyslová výroba se v roce 2023 oproti roku 2022 snížila o 0,4 % ([95]) a zaznamenala nejslabší výkon od roku 2020. Navzdory oživení v automobilovém průmyslu (výroba vzrostla o 16,1 %) zaznamenala energeticky náročná odvětví, jako je hutnictví a slévárenství, jeden z největších poklesů (14,4 %). Geopolitické napětí a specifické rysy průmyslové struktury české ekonomiky a jejího vývozu navíc ukázaly, že je třeba vybudovat odolnou ekonomickou základnu řešením jejích strukturálních problémů, aby zůstala konkurenceschopná v EU i na světovém trhu.

Klíčem ke konkurenceschopnosti je urychlení souběžné transformace a zvýšení produktivity. Přestože se celkové postavení Česka v žebříčku IMD World Competitiveness Ranking 2023 oproti roku 2022 zlepšilo, ukazatel ekonomické výkonnosti vykazuje výrazný pokles (z 18. místa v roce 2022 na 27. místo v roce 2023) ([96]). V žebříčku Globálního inovačního indexu pro rok 2023 ([97]) se Česko umístilo na 31. místě, což je o sedm příček níže než v roce 2020. Příznivé podnikatelské prostředí, včetně zjednodušení procesů výstavby a povolování obnovitelných zdrojů energie a včasných investic do čistých technologií, bude mít zásadní význam pro udržení konkurenceschopnosti Česka na evropské i světové úrovni.

Růst produktivity práce v Česku stagnuje, což zpomaluje proces dohánění průměrné produktivity práce v EU. Přestože Česko zaujímalo v rámci zemí Visegrádu v posledních letech přední místo s ohledem na hodinovou produktivitu, v roce 2023 dosáhlo pouze 77,6 % průměrné úrovně EU (ve standardech kupní síly) a zůstalo pod úrovní svého přímého souseda – Slovenska (78,4 %) (graf A12.1). To poukazuje na existenci dalšího potenciálu pro růst produktivity. V roce 2023 se růst produktivity opíral výhradně o prohlubování kapitálu. Růst celkové produktivity výrobních faktorů je i nadále nad průměrem EU (110,3 % v Česku v roce 2023 oproti 108,5 % v EU, [2006=100]), v posledních letech však vykazuje klesající tendenci ([98]).

Graf A12.1: **Hodinová produktivita ve standardech kupní síly (% EU-27)**



Zdroj: výpočet Evropské komise založený na údajích AMECO.

Produktivita se v jednotlivých odvětvích výrazně liší, přičemž nejhorší výsledky vykazuje stavebnictví. Nejvýraznější a dlouhodobě klesající trend produktivity byl zaznamenán v odvětví stavebnictví (graf A12.2). Situaci mohou částečně vysvětlit výrazně vyšší ceny stavebních prací (12,4 % meziročně v roce 2022 a 43,7 % v dubnu 2023 ve srovnání s rokem 2015) ([99]), nízká poptávka a zdlouhavé postupy vydávání stavebních povolení. Průmysl dosáhl v roce 2023 horšího výsledku než průměr EU, a to s poklesem produktivity o –0,6 % ve srovnání s průměrnou hodnotou +3,5 % v EU ([100]). Stagnace ekonomiky je pravděpodobně způsobena tím, že růst založený na faktorech, jako jsou nízké mzdy a přímé zahraniční investice, ztratil dynamiku ([101]).

([94]) Indexy cen výrobců - prosinec 2023 | ČSÚ (czso.cz)

([95]) Český statistický úřad, 6/2/2024

([96]) Žebříček World Competitiveness Ranking 2023

([97]) Globální inovační index 2023

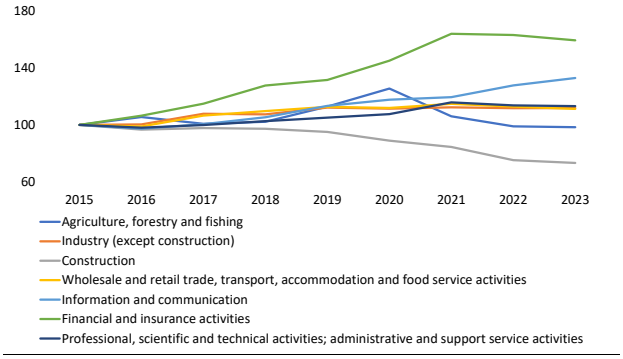
([98]) Výpočty Evropské komise založené na údajích AMECO.

([99]) Česká spořitelna, Aktuální situace v českém stavebnictví, červen 2023.

([100]) Eurostat (nama_10_lp_a21)

([101]) Hospodářská komora České republiky, Ekonomické hrozby pro Českou republiku: Konkurenceschopnost, srpen 2023.

Graf A12.2: **Produktivita práce podle odvětví [2015=100]**



Zdroj: Eurostat

Český průmysl by díky svým rozmanitým výrobním možnostem a vysoké míře ekonomické komplexnosti mohl lépe využít příležitostí, které nabízí zelená transformace. Na průmysl v Česku připadá 25 % HDP, 84 % vývozu a více než 28 % zaměstnanosti. České továrny jsou často označovány jako „montovny", ale do značné míry je lze považovat za hybnou sílu inovací. Podle Ministerstva průmyslu ([102]) spadá téměř 60 % domácí průmyslové výroby do segmentu „vysoce vyspělé technologie" nebo „středně vyspělé technologie".

Česko má solidní vstupní podmínky pro výrobu čistých strategických technologií. V některých odvětvích již má poměrně silnou pozici (výroba tepelných čerpadel), v jiných by mohlo navázat na stávající rozvíjející se projekty (výzkum a vývoj v oblasti solárních technologií, bateriové systémy pro ukládání energie) nebo využít svou silnou tradiční průmyslovou základnu (solární tepelné kolektory, mechanické komponenty pro větrnou energii, elektrotechnika pro baterie a akumulátory) a urychlit jejich vývoj a výrobní kapacity (viz příloha 7). Odvětví vodíku je v Česku teprve v plenkách. Některé společnosti již v tomto odvětví působí, ale vzhledem k jeho vysokému potenciálu pro dekarbonizaci ekonomiky, zejména v nákladní silniční dopravě, by bylo možné udělat více.

Pro automobilový průmysl, který je klíčovým pilířem české ekonomiky, bude rozhodující výzkum, vývoj a výroba autobaterií. Česko považuje elektromobilitu a odvětví baterií za nové strategické hospodářské odvětví. Projekt těžby lithia na Cínovci je pro Česko významnou příležitostí k vytvoření pracovních míst, diverzifikaci ekonomiky, zajištění dodávek energie a získání vedoucího postavení v evropském odvětví baterií. Jedná se o největší ložisko lithia v Evropě, které představuje 3–5 % celkových světových zásob lithia. Očekává se, že konečná studie proveditelnosti pro celý technologický park bude dokončena v první polovině roku 2024 a poté bude následovat povolovací řízení. Pokud se projekt ukáže jako ekonomicky životaschopný, plánuje se zahájení výstavby v roce 2025 a výroba uhličitanu lithného v roce 2028. Lze rozvinout celý hodnotový řetězec od těžby a zpracování lithia/manganu, přes výrobu baterií a elektromobilů až po recyklační procesy. Zintenzivnění veřejného dialogu o podmínkách, za nichž by bylo možné suroviny udržitelně těžit, zpracovávat a recyklovat, je důležitým faktorem při zvyšování povědomí o významu surovin pro zelenou a digitální transformaci v Česku a EU.

České podniky jsou dobře integrovány do jednotného trhu a globálních hodnotových řetězců. Obchodní integrace Česka je nad průměrem EU, vyjádřeno podílem dovozu a vývozu na národním HDP (48,3 % v Česku oproti průměru EU ve výši 42,9 %). Jelikož je však česká ekonomika závislá na mezinárodním obchodu a opírá se o vývoz, zejména v automobilovém průmyslu a dalších výrobních odvětvích, má pokles světové poptávky přímý dopad na její hospodářský růst. V roce 2023 hlásilo nedostatek materiálu 27 % českých podniků oproti průměru EU ve výši 17 %, což představuje čtvrtý největší podíl v EU, který brzdí výrobu a další růst. Přechod na ekonomiku s vyšší přidanou hodnotou a intenzitou inovací by pomohl vybudovat odolnější ekonomiku, která by byla méně citlivá na vnější otřesy.

Česko by mohlo dále těžit z jednotného trhu. Podle ukazatele deficitu souladu mělo Česko v posledních pěti letech čtvrtý nejvyšší průměr nesprávně provedených směrnic týkajících se jednotného trhu v EU. Srovnávací přehled výsledků v oblasti jednotného trhu naznačuje prostor pro další zlepšení, a to i pokud jde o počet probíhajících řízení o nesplnění povinnosti, který je nad průměrem EU (29 v Česku oproti 25,9 v EU v roce 2023) ([103]), což zpožďuje provádění pravidel jednotného trhu. V roce 2023 vyřešilo Česko 76 %

([102]) Ministerstvo průmyslu a obchodu, Analýza vývoje ekonomiky ČR, červen 2023

([103]) Srovnávací přehled výsledků v oblasti jednotného trhu za rok 2023.

případů SOLVIT, které řešilo jako vedoucí centrum, což je pod průměrem EU, který činí 88,3 %.

Regulovaná povolání zůstávají pro Česko jednou z problematických oblastí jednotného trhu. Množství regulačních omezení v Česku převyšuje průměr EU u regulovaných povolání advokáta, architekta, realitního makléře a stavebního inženýra ([104]). Právníci v Česku podléhají právní formě, pravidlům ohledně neslučitelnosti a multidisciplinárním omezením, což by mohlo ovlivnit potenciál tohoto odvětví inovovat a zavádět digitální řešení a nové obchodní modely. Důležité je také zvážit dopad omezení týkajících se vlastnictví akcií a/nebo formy společnosti pro architekty. Služby v oblasti nemovitostí, které jsou v současné době vyhrazeny výhradně realitním makléřům, by mohly být zpřístupněny i dalším odborníkům. Roztříštěný systém regulace stavebních inženýrů by mohl bránit volnému pohybu odborníků a pravidla rozdělující odpovědnost mezi různé kategorie odborníků ve stejné oblasti činnosti by mohla mít dopad na účinnost poskytování služeb.

Česko se nachází v mezistupni zavádění prvků potřebných k připojení k technickému systému založenému na zásadě „pouze jednou“ ([105]). Systém jako součást nařízení o jednotné digitální bráně[106] umožní automatizovanou přeshraniční výměnu důkazů mezi příslušnými orgány, čímž se zlepší on-line přístup k informacím, správním postupům a pomoci v rámci EU. Zapojení příslušných českých orgánů je zásadní pro bezproblémové fungování systému a snížení administrativní zátěže.

Česko vykazuje v oblasti inovací nejednoznačné výsledky. V roce 2022 byl do duševního vlastnictví investován poměrně vysoký podíl HDP (5,8 %), což je pátý nejvyšší podíl mezi členskými státy EU. V počtu patentových přihlášek a udělovaných patentů však zaostává za konkurenty z nejrozvinutějších zemí. Podle Evropského patentového úřadu počet patentů udělených v roce 2022 výrazně klesl na 85, zatímco v roce 2019 jich bylo 172 ([107]). Česko by mohlo dále těžit z jednotného patentového systému ([108]), kterého se zatím neúčastní. Systém vstoupil v platnost v červnu 2023, aby se snížila složitost a náklady pro podniky (viz příloha 11).

Zjednodušení regulačního rámce v Česku by mohlo usnadnit podnikání. I přes zlepšení přetrvávají problémy v kvalitě podnikatelského prostředí. Po dvou „protibyrokratických balíčcích“, které byly představeny v srpnu 2022 a červnu 2023, se připravuje třetí balíček se 400 právními změnami navrženými podniky. To by mělo snížit nadměrnou administrativní a regulační zátěž podniků. Také hodnocení Strategie podpory malých a středních podniků v České republice pro období 2021–2027 v polovině období by mohlo dále zlepšit politický rámec, s přihlédnutím k současným a budoucím potřebám malých a středních podniků. K snížení nadměrné administrativní a regulační zátěže podniků je zapotřebí účinně uplatňovat zásadu „zelenou malým a středním podnikům“ a zásadu „upřednostňování digitálních řešení“ ([109]). Kromě potřeby dále řešit regulační zátěž zdůraznila podnikatelská sdružení nedostatek kvalifikovaných pracovníků jako překážku podnikání, která brzdí produktivitu a brání vstupu zahraničních společností. Za účelem podpory přechodu k zelené ekonomice je třeba dále usilovat o zvýšení významu prohlubování dovedností a změny kvalifikace, zejména v odvětvích, v nichž probíhá transformace (viz příloha 8 a příloha 14).

Jednou z největších překážek české ekonomiky je stále pomalý proces povolování staveb. Je limitujícím faktorem pro zahraniční investice i pro rozhodování českých firem o dalších investicích. Přestože chybí údaje o rychlosti povolování staveb, podle průzkumu[110] jsou hlavními důvody zdlouhavých postupů vydávání stavebních povolení nízká administrativní kapacita roztříštěných stavebních úřadů, chybějící metodika pro sjednocení postupů dotčených orgánů a stavebních úřadů, často protichůdné požadavky dotčených orgánů, požadavky na doplnění stanovisek, ale také nevyřešené majetkoprávní vztahy. V případě energetické a dopravní infrastruktury i obytných budov je zkrácení

([104]) Doporučení Evropské komise o regulaci odborných služeb, COM(2021)385.

([105]) Nařízení (EU) 2022/1463.

([106]) Nařízení (EU) 2018/1724.

([107]) Evropský patentový úřad

([108]) Jednotný patentový systém

([109]) Startup Nations Standard. Zpráva z roku 2023

([110]) Česká komora autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě, leden 2024.

povolovacích procesů zásadní podmínkou pro realizaci.

Existuje nevyužitý potenciál pro další digitalizaci ekonomiky. Zrychlením úsilí o digitalizaci veřejných služeb by Česko mohlo zefektivnit postupy a snížit tak administrativní zátěž podniků. Překážkou, která brzdí digitalizaci nejen veřejné správy, ale i podniků, však zůstává nedostatek odborníků na informační a komunikační technologie. Celkem 77 % českých podniků uvedlo, že mají potíže s náborem odborníků v oblasti IKT, což je výrazně více než průměr EU, který činí 63 % ([111]) (viz příloha 10). Usnadnění přístupu k vyspělým technologiím a posílení politik na podporu digitalizace podniků, zejména malých a středních, prostřednictvím soustavných a komplementárních opatření by mohlo přinést výhody digitální transformace a zvýšit produktivitu.

Podmínky pro podnikatele se zhoršují v důsledku insolvencí a opožděných plateb. Počet podnikatelů v insolvenci se v minulých třech letech neustále snižoval. V roce 2023 se však trend obrátil a poprvé od roku 2019 došlo k nárůstu. Z více než 35 000 podnikatelů v insolvenci je téměř 90 % osob samostatně výdělečně činných. Mezi důvody patří vysoká inflace, nízká poptávka a vysoké úrokové sazby. Nejvíce postiženými odvětvími jsou potravinářský průmysl, velkoobchod, stavebnictví a silniční nákladní doprava ([112]). Opožděné platby snižují konkurenceschopnost a odolnost malých podniků v Česku. Podíl malých a středních podniků, které se v posledních šesti měsících setkaly s opožděnými platbami, se v roce 2023 zvýšil a dosáhl téměř 65 %, což je čtvrtý nejhorší výsledek v EU. To bylo výrazně více než průměr EU, který činil 48,7 %.

Je třeba dále zlepšit přístup k nebankovnímu financování a rizikovému kapitálu. Domácí trh rizikového kapitálu v roce 2023 výrazně ochladl. Podle organizace Czech Founders se celkové investice do českých začínajících podniků v roce 2023 propadly o 86,5 % na 204 milionů EUR (v roce 2022 došlo k meziročnímu nárůstu o 58,8 % na 1,51 miliardy EUR). Pokles v loňském roce byl způsoben tím, že začínající podniky odložily další kola financování kvůli nepříznivé makroekonomické situaci. Výrazné oživení se očekává v roce 2024 ([113]). K vytvoření příznivějších podmínek pro financování začínajících a rostoucích podniků by mohly přispět také nové investice rizikového kapitálu / investice ve fázi pre-seed do strategických a technologických oblastí a možnost nabízet inovativní kvazikapitálový produkt Národní rozvojové banky v rámci pozměněného plánu pro oživení a odolnost.

Zvýšení úlohy Národní rozvojové banky v české ekonomice spolu s širším využíváním finančních nástrojů EU by mohlo zlepšit přístup malých a středních podniků k financování a pomoci nastartovat investice v Česku. V roce 2023 se Národní rozvojová banka stala prováděcím partnerem programu InvestEU s možností zaručit podstatně větší objem provozních a investičních úvěrů, zejména malým a středním podnikům. Pokud bude národní podpůrná banka kapitálově posílena a zároveň bude větší část prostředků EU v Česku rozdělována prostřednictvím finančních nástrojů, může Národní rozvojová banka sloužit jako významný katalyzátor hospodářského růstu. V současné době tomu tak není. V roce 2022 poskytla Národní rozvojová banka nové financování ve výši 0,2 % HDP Česka, zatímco nejlepší praxe národních podpůrných bank v členských státech EU se pohybuje v rozmezí od 2 % do 4 % ([114]). Také podíl finančních nástrojů v rámci evropských strukturálních a investičních fondů na období 2014–2020 v Česku činil pouze 4 % ve srovnání s průměrem EU ve výši 9 % ([115]) (viz příloha 17).

Přijetí nové Národní strategie veřejného zadávání a jejího akčního plánu představuje významný krok vpřed při zefektivňování veřejných zakázek, zejména při naplňování udržitelných cílů, podpoře inovací a profesionalizaci veřejných zadavatelů. Očekává se, že provádění opatření obsažených ve strategii a snížení cílené administrativní zátěže zlepší hospodářskou soutěž na trzích veřejných zakázek a vyřeší přetrvávající problémy, jako je

([111])Zpráva o digitální dekádě 2023, Česko.

([112])Imper, Databáze firem Merk.cz

([113])Údaje z české databáze Funding&Exits Startup Database a připravované zprávy o dopadech za rok 2023.

([114])Národní rozvojová banka, Quo Vadis, prezentace na konferenci Finanční nástroje v rámci sdíleného řízení fondů, Praha, 22. února 2024.

([115])Shrnutí údajů o pokroku při financování a provádění finančních nástrojů v programovém období 2014–2020 v souladu s článkem 46 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013.

nedostatečný zájem podniků, jak ukazuje míra řízení s jedinou nabídkou, která zůstala vysoká i v roce 2023 (40 % oproti 28,6 % v EU) ([116]). Novela zákona o veřejných zakázkách, která vstoupila v platnost v červenci 2023, má rovněž za cíl dále snížit administrativní zátěž zadavatelů i dodavatelů. Navzdory těmto snahám o zefektivnění veřejných zakázek se nezměnila míra zakázek zadávaných přímo bez zveřejnění (10 % oproti 8,1 % v EU). Klíčový prvek zefektivňování veřejných zakázek je spojen se získáváním a rozvojem talentů ve veřejné správě (viz příloha 13). Praktické zavádění přístupů zaměřených na udržitelnost bude velmi záviset na politické podpoře. Negativní vnímání rizik spojených s uplatňováním environmentálních a sociálních aspektů mezi aplikujícími odborníky je jednou z hlavních překážek využívání strategického zadávání veřejných zakázek. Za účelem odstranění těchto překážek se připravuje akční plán pro udržitelné zadávání veřejných zakázek, který je jedním z prováděcích opatření Národní strategie veřejného zadávání. Tento plán stanoví minimální normy odpovědného zadávání veřejných zakázek pro vybrané oblasti a mohla by aplikujícím odborníkům přes zadávání veřejných zakázek pomoci uvést odpovědné zadávání veřejných zakázek do praxe.

([116])V současnosti dostupné údaje jsou předběžné. Vzhledem k technické přípravě nové platformy pro zadávání veřejných zakázek byly zohledněny pouze běžné údaje dostupné v systému Tenders Electronic Daily (TED). Údaje za rok 2022 jsou uvedeny ve srovnávacím přehledu výsledků v oblasti jednotného trhu: https://single-market-scoreboard.ec.europa.eu/business-framework-conditions/public-procurement_en

Tabulka A12.1: **Průmysl a jednotný trh**

Czechia							
POLICY AREA	**INDICATOR NAME**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**EU27 average***
HEADLINE INDICATORS							
Economic Structure	Net Private investment, level of private capital stock, net of depreciation, % GDP[1]	6.6	4.2	4	5	5.1	**3.8**
	Net Public investment, level of public capital stock, net of depreciation, % GDP[1]	0.6	0.8	0.7	0.6	1	**1.2**
	Real labour productivity per person in industry (% yoy)[2]	2.8	-6.6	4.2	1.6	0.8	**-1.24**
Cost competitiveness	Nominal unit labour cost in industry (% yoy)[2]	2.7	4.8	3.3	11.1	9.7	**9.83**
SINGLE MARKET							
Single Market integration	EU Trade integration, % (Average intra-EU imports + average intra EU exports)/GDP[2]	50.4	47.4	50.4	52.2	48.3	**42.9**
Compliance	Transposition deficit, % of all directives not transposed[3]	0.8	1.5	2.4	1.4	0.9	**0.7**
	Conformity deficit, % of all directives transposed incorrectly[3]	1.7	2	2.3	2.1	1.7	**1.1**
	SOLVIT, % resolution rate per country[3]	100.0	92.0	82.4	94.9	76.0	**88.3**
	Number of pending infringement proceedings[3]	31	29	31	33	29	**25.9**
Restrictions	EEA Services Trade Restrictiveness Index[4]	0.05	0.05	0.05	0.05	0.05	**0.05**
Public procurement	Single bids, % of total contractors[3]	50	41	40	42	40	**28.6**
	Direct Awards, %[3]	9	9	10	10	10	**8.1**
ECONOMIC STRUCTURE							
Shortages	Material Shortage (industry), firms facing constraints, %[5]	20.9	11.4	35.6	46.7	26.9	**17.2**
	Labour Shortage using survey data (industry), firms facing constraints, %[5]	38.4	18.9	22.7	23.6	19.7	**23.3**
	Vacancy rate, % of vacant posts to all available ones (vacant + occupied)[2]	7.825	6.9	6.4	6.0	4.6	**2.5**
Strategic dependencies	Concentration in selected raw materials, Import concentration index based on a basket of critical raw materials[6]	0.19	0.17	0.2	0.22	0.22	**0.22**
	Installed renewables electricity capacity, % of total electricity produced[2]	0.2	0.2	0.2	0.3		**50**
BUSINESS ENVIRONMENT - SMEs							
Investment obstacles	Impact of regulation on long-term investment, % of firms reporting business regulation as major obstacle[7]	17.2	21.7	14.6	10.0	4.0	**22.2**
Business demography	Bankruptcies, Index (2015=100)[2]	-	-	-	-	-	**105.6**
	Business registrations, Index (2015=100)[2]	-	-	-	-	-	**120.2**
Late payments	Payment gap - corporates B2B, difference in days between offered and actual payment[8]	-	3	11	9	15	**15**
	Payment gap - public sector, difference in days between offered and actual payment[8]	-	-1	10	9	17	**16**
	Share of SMEs experiencing late payments in past 6 months, %[9]	74.2	55.8	62.3	61.1	64.5	**48.7**
Access to finance	EIF Access to finance index - Loan, Composite: SME external financing over last 6 months, index values between 0 and 1[10]	0.46	0.33	0.37	0.34	-	**0.49**
	EIF Access to finance index - Equity, Composite: VC/GDP, IPO/GDP, SMEs using equity, index values between 0 and 1[10]	0.06	0.05	0.17	0.07	-	**0.17**

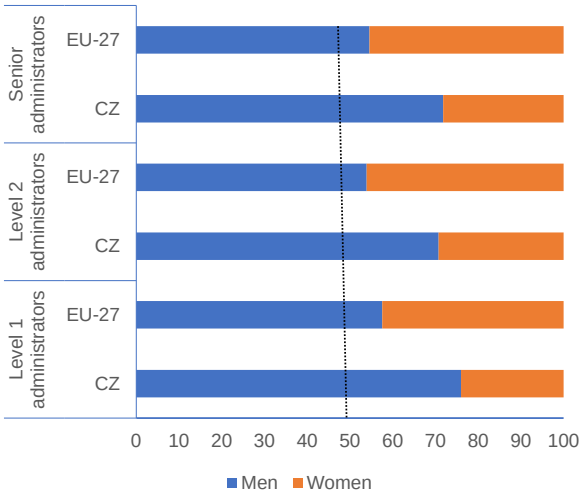
Zdroj: (1) AMECO, (2) Eurostat, (3) srovnávací přehled výsledků v oblasti jednotného trhu, (4) OECD, (5) ECFIN BCS, (6) COMEXT a výpočty Komise, (7) investiční průzkum EIB, (8) Intrum Payment Report, (9) průzkum SAFE, (10) EIF, index přístupu malých a středních podniků k financování.

Veřejná správa v Česku má zásadní význam pro konkurenceschopnost ekonomiky, zejména tím, že formuje podmínky pro souběžnou transformaci a vytváří příznivé podnikatelské prostředí. Celkové vnímání efektivity správy zůstává stabilní a blíží se průměru EU ([117]). Velikost české veřejné správy je pod průměrem EU jak ve výdajích, tak v počtu zaměstnanců ([118]). Česko pokračuje v modernizaci veřejné správy prostřednictvím strategie „Klientsky orientovaná veřejná správa 2030". Revidovaný národní plán pro oživení a odolnost Česka klade větší důraz na digitální veřejnou správu a počítá s většími investicemi do kybernetické bezpečnosti digitálních systémů veřejné správy a s opatřeními na zvýšení přístupu k otevřeným datům.

Celková vyspělost elektronické veřejné správy je v Česku pod průměrem EU. Digitální interakce obyvatelstva s veřejnou správou je však vyšší (tabulka A13.1). V této souvislosti Česko podniklo kroky k posílení koordinace digitalizace veřejných služeb. Nová legislativa umožní používání elektronických průkazů totožnosti (například mobilních průkazů totožnosti namísto současných plastových průkazů totožnosti). Portál občana byl v roce 2023 přepracován s cílem zjednodušit přístup k dostupným elektronickým službám.

Přitažlivost veřejné správy jako zaměstnavatele a udržení zaměstnanců jsou i nadále výzvou, zejména u specializovaných pracovních míst. Změny zákona o státní službě vstoupily v platnost v roce 2023 a zavedly pevně stanovené funkční období pro vyšší státní úředníky, rychlejší přijímací řízení a širší možnosti pro přilákání externích uchazečů. Roztříštěnost řízení lidských zdrojů a údajů o lidských zdrojích však brání systémovějšímu přístupu k řízení talentů. Přitažlivost státní služby snižují také mzdy, které jsou nižší než v soukromém sektoru při srovnatelné úrovni vzdělání a oproti roku 2004 reálně poklesly o více než 10 % ([119]). Mezi nová opatření v plánu pro oživení a odolnost patří pilotní zavedení informačního systému pro lidské zdroje a rozvojové programy pro vedoucí pracovníky a specialisty. Ačkoli jsou zaměstnanci české veřejné správy relativně mladí, poměr osob ve věku 29–49 let a 50–64 let se snížil (tabulka A13.1). Klesající trend v oblasti parity mezi ženami a muži na vyšších manažerských pozicích a v dalších kategoriích administrátorů pokračuje a je jedním z nejnižších v EU (graf A13.1).

Graf A13.1: **Podíl žen a mužů ve vedoucích funkcích (údaje za rok 2023)**



Zdroj: Evropský institut pro rovnost žen a mužů

Česko podniklo kroky k lepšímu využívání důkazů při tvorbě politik. Vzhledem k závazkům vyplývajícím z plánu pro oživení a odolnost byly vypracovány nové požadavky na následné posuzování dopadů regulace, které zohledňují udržitelnost ([120]) a budou uplatňovány od roku 2025. Nově vytvořené analytické jednotky v ústřední státní správě zvýší analytické schopnosti. Stále však existují problémy, pokud jde o využívání dat, koordinaci celé správy, koordinaci obcí a řízení na politické úrovni, které ovlivňují důsledné provádění strategií a priorit ([121]). Vzhledem k vysoké územní roztříštěnosti, která souvisí s nejvyšším počtem obcí na obyvatele v EU, je

([117])Celosvětové ukazatele správy, údaje z roku 2022.

([118])OECD (2021), Government at a Glance 2021, OECD Publishing, Paříž, https://doi.org/10.1787/1c258f55-en.

([119])https://idea.cerge-ei.cz/files/IDEA_Studie_2_2022_Statni_zamestnanci_a_urednici/files/extfile/IDEA_Studie_2_2022_Statni_zamestnanci_a_urednici.pdf

([120])Průvodce hodnocením dopadů regulace je k dispozici na adrese: https://ria.vlada.cz/wp-content/uploads/Obecne-zasady-pro-RIA-2023.pdf

([121])OECD (2023), *OECD Public Governance Reviews: Czech Republic: Towards a More Modern and Effective Public Administration*, OECD Public Governance Reviews, OECD Publishing, Paříž, https://doi.org/10.1787/41fd9e5c-en

Tabulka A13.1: **Ukazatele veřejné správy**

CZ	Indicator ([1])	2019	2020	2021	2022	2023	EU-27([2])
E-government and open government data							
1	Share of internet users within the last year that used a public authority website or app	n/a	n/a	n/a	86.0	76.7	75.0
2	E-government benchmark overall score ([3])	n/a	62.7	62.6	63.8	68.5	75.8
3	Open data and portal maturity index	0.6	0.7	0.7	0.9	0.9	0.8
Educational attainment level, adult learning, gender parity and ageing							
4	Share of public administration employees with higher education (levels 5-8, %)	45.1	43.3	45.3 (b)	47.1	44.2	52.9
5	Participation rate of public administration employees in adult learning (%)	13.5	9.3	9.9 (b)	16.2	17.8	17.9
6	Gender parity in senior civil service positions ([4])	40.6	36.6	43.4	42.0	43.6	9.2
7	Ratio of 25-49 to 50-64 year olds in NACE sector O	2.0	2.1	2.0 (b)	1.7	1.6	1.5
Public financial management							
8	Medium-term budgetary framework index	0.5	0.6	0.6	0.6	n/a	0.7
9	Strength of fiscal rules index	1.0	1.0	1.0	1.0	n/a	1.4
Evidence-based policy making							
10	Regulatory governance	n/a	n/a	1.67	n/a	n/a	1.7

([1]) Vysoké hodnoty znamenají dobrý výkon, s výjimkou ukazatele č. 6. ([2]) Hodnota v roce 2023. Pokud není k dispozici, uvádí se poslední dostupná hodnota. ([3]) Měří zaměření na uživatele (včetně přeshraničních služeb) a transparentnost digitálních veřejných služeb, jakož i existenci hlavních předpokladů pro poskytování těchto služeb. ([4]) Definována jako absolutní hodnota rozdílu mezi podílem mužů a žen na vyšších pozicích ve veřejné službě.
Označení: b) přerušení časových řad; d) rozdílné definice; u) nízká spolehlivost.
Zdroj: Zdroj: E-government activities of individuals via websites (Aktivity jednotlivců v oblasti elektronické veřejné správy prostřednictvím internetových stránek), Eurostat (č. 1); srovnávací zpráva o elektronické veřejné správě (č. 2); zpráva o vyspělosti otevřených dat (č. 3); šetření pracovních sil, Eurostat (č. 4, 5, 7), Evropský institut pro rovnost žen a mužů (č. 6), databáze fiskálního řízení (č. 8, 9); ukazatele regulatorní politiky a správy věcí veřejných, OECD (č. 10).

koordinace politik mezi obcemi zásadní pro efektivitu veřejných služeb. To platí v oblastech, ve kterých obce disponují silnými kompetencemi, např. v oblastech povolování staveb, neterciárního vzdělávání a péče a sociálních služeb.

Soudní systém funguje efektivně. Hlavním problémem je délka správních řízení, která v roce 2022 činila u soudů prvního stupně 225 dní. Ve srovnání s 265 dny v roce 2021 a 317 dny v roce 2020 však dochází k neustálému zlepšování. V roce 2022 se počet vyřešených případů zvýšil na 126 % (119 % v roce 2021 a 113 % v roce 2020), což ukazuje, že soudní systém úspěšně snižuje počet nevyřízených správních případů. Kvalita soudního systému je celkově dobrá. Úroveň digitalizace je pokročilá: jsou zavedena procesní pravidla umožňující používání digitálních nástrojů u soudů a jsou k dispozici některá digitální řešení pro zahájení a sledování řízení, zejména v občanských, obchodních a správních věcech. Rozšířilo se využívání technologií komunikace na dálku a dostupnost zabezpečené elektronické komunikace pro soudy a státní zastupitelství, a to i s podporou Nástroje pro oživení a odolnost. Pokud jde o nezávislost soudů, nebyly zaznamenány žádné systémové nedostatky ([122]).

V Česku existuje prostor pro posílení nezávislé fiskální instituce a střednědobého rozpočtového rámce. Hodnota indexu střednědobého rozpočtového rámce pro Česko je pod průměrem EU (tabulka A13.1), což je tlumeno úzkým záběrem vnitrostátního střednědobého rozpočtového rámce a omezenou rolí, kterou má nezávislá fiskální instituce při přípravě střednědobých rozpočtových plánů. Existuje také prostor pro zlepšení přístupu nezávislé finanční

([122])Podrobnější informace viz srovnávací přehled EU o soudnictví 2024 a zpráva o právním státě 2024 vyhotovená Komisí (připravuje se).

instituce k informacím a externím přezkumům nebo následným hodnocením prognóz.

PŘÍLOHA 14: VÝZVY V OBLASTI ZAMĚSTNANOSTI, DOVEDNOSTÍ A SOCIÁLNÍ POLITIKY V SOUVISLOSTI S EVROPSKÝM PILÍŘEM SOCIÁLNÍCH PRÁV

Evropský pilíř sociálních práv udává směr k vzestupnému sbližování v oblasti lepších pracovních a životních podmínek v EU. Tato příloha poskytuje přehled pokroku, kterého Česko dosáhlo při provádění dvaceti zásad pilíře a hlavních evropských cílů a národních cílů pro rok 2030 v oblasti zaměstnanosti, dovedností a snižování chudoby.

Český trh práce má jednu z nejvyšších měr zaměstnanosti v EU, některé skupiny se však při vstupu na trh práce potýkají s problémy, včetně žen s malými dětmi, ukrajinských uprchlíků, starších pracovníků a neformálních pečovatelů. Navzdory zpomalení hospodářského růstu se míra zaměstnanosti v roce 2023 zvýšila na 81,7 % (průměr EU 75,3 %), což se velmi blíží národnímu cíli Česka dosáhnout do roku 2030 zaměstnanosti ve výši 82,2 %. Míra nezaměstnanosti je v roce 2023 nízká a činí 2,6 % (průměr EU 6,1 %). Výdaje na aktivní politiky trhu práce jsou historicky poměrně nízké, s omezenou flexibilitou a nedostatečnou podporou znevýhodněných skupin. Nedostupnost bydlení omezuje mobilitu pracovní síly. Rozdíl v zaměstnanosti žen a mužů v produktivním věku (20–64 let) zůstal v roce 2023 vysoký, a to 13,9 % (průměr EU 10,2 %). V roce 2022 navštěvovalo zařízení formální péče o děti ve věku do 3 let pouze 6,8 % dětí (průměr EU: 35,9 %), což naznačuje nedostatek zařízení péče o děti. K nízké míře zaměstnanosti žen přispívá také rodičovská dovolená v délce až tří let, neoptimální nastavení daní a rodičovské podpory, nízká míra využívání pružných pracovních úvazků a genderové předsudky ([123]). Více než 50 % zaměstnaných ukrajinských uprchlíků pracuje na méně kvalifikovaných pozicích, než jaké zastávali na Ukrajině ([124]), přičemž jako významné překážky působí jazykové znalosti a uznávání kvalifikace ([125]). V letech 2022 a 2023 požádal o předčasný odchod do důchodu rekordní počet starších pracovníků, což souvisí s vysokou valorizací důchodů, která převážila nad sankcí za předčasný odchod do důchodu. Odhaduje se, že 200 000 až 300 000 lidí poskytuje neplacenou neformální péči lidem, kteří ji potřebují, a polovina z nich kvůli tomu nemůže nastoupit do zaměstnání na plný úvazek ([126]).

Kupní sílu domácností snižuje inflace. Přetrvávající a vysoká inflace vedla k poklesu reálných mezd o 6,7 % v roce 2022 ([127]) a o 2,9 % v roce 2023 ([128]), přičemž u osob s minimální mzdou došlo k jednomu z nejvyšších poklesů kupní síly v EU ([129]).

([123])EIGE (2022), Index rovnosti žen a mužů 2022.

([124])https://www.mpsv.cz/documents/20142/7095934/TZ_bilance_UA_23022024_final.pdf/2cd843dc-330b-e0a2-313e-da2a6f6cfc97

([125])https://www.paqresearch.cz/post/uprchlici-posun-jazyk-prace-bydleni/

([126])https://www.mpsv.cz/documents/20142/4552532/TZ_pecujici_roku_27062023.pdf/033e480d-dfc7-d366-8e79-9c33aeea06f2

([127])https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2022

([128])https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2023

([129])https://www.eurofound.europa.eu/en/resources/article/2023/minimum-wage-hikes-struggle-offset-inflation

Tabulka A14.1: **Srovnávací přehled sociálních ukazatelů pro Česko**

Policy area	Headline indicator	
Equal opportunities and access to the labour market	Adult participation in learning (during the last 12 months, excl. guided on the job training, % of the population aged 25-64, 2022)	21.2
	Early leavers from education and training (% of the population aged 18-24, 2023)	6.4
	Share of individuals who have basic or above basic overall digital skills (% of the population aged 16-74, 2023)	69.1
	Young people not in employment, education or training (% of the population aged 15-29, 2023)	10.1
	Gender employment gap (percentage points, population aged 20-64, 2023)	13.9
	Income quintile ratio (S80/S20, 2022)	3.5
Dynamic labour markets and fair working conditions	Employment rate (% of the population aged 20-64, 2023)	81.7
	Unemployment rate (% of the active population aged 15-74, 2023)	2.6
	Long term unemployment (% of the active population aged 15-74, 2023)	0.8
	Gross disposable household income (GDHI) per capita growth (index, 2008=100, 2022)	121.2
Social protection and inclusion	At risk of poverty or social exclusion (AROPE) rate (% of the total population, 2022)	11.8
	At risk of poverty or social exclusion (AROPE) rate for children (% of the population aged 0-17, 2022)	13.4
	Impact of social transfers (other than pensions) on poverty reduction (% reduction of AROP, 2022)	40.00
	Disability employment gap (percentage points, population aged 20-64, 2022)	22.7
	Housing cost overburden (% of the total population, 2022)	6.9
	Children aged less than 3 years in formal childcare (% of the under 3-years-old population, 2022)	6.8
	Self-reported unmet need for medical care (% of the population aged 16+, 2022)	0.2

Critical situation | To watch | Weak but improving | Good but to monitor | On average | Better than average | Best performers

Aktualizace ze dne 25. dubna 2024. Členské státy jsou zařazeny do kategorií na základě srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů podle metodiky dohodnuté s Výborem pro zaměstnanost a Výborem pro sociální ochranu. Podrobnosti k metodice viz příloha Společné zprávy o zaměstnanosti 2024.
Zdroj: Eurostat

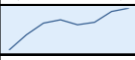
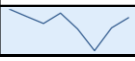
Česko se potýká s významným nedostatkem pracovních sil a nesouladem mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi. Míra volných pracovních míst ve 4. čtvrtletí 2023 činila 3,4 % (to představuje 151 363 volných pracovních míst), což je o 0,8 procentního bodu méně než ve 4. čtvrtletí 2022, ale o 0,9 procentního bodu více než průměr EU. Podíl zaměstnavatelů, kteří uvádějí nedostatek pracovních sil jako faktor omezující jejich výrobu, zůstává značný ve stavebnictví (38 %), zatímco v průmyslu (22 %) a službách (12 %) je nižší. Kvóty pro pracovníky ze zemí mimo EU byly v roce 2023 navýšeny, nicméně jsou stále podstatně nižší, než jaké požadují podniky. Účast dospělých na vzdělávání v předchozích dvanácti měsících v roce 2022 činila 21,2 %, což je pod průměrem EU (39,5 %) a o 1,6 procentního bodu méně než v roce 2016. Spolu s dalšími výzvami to také snižuje potenciál Česka zvýšit svou hospodářskou konkurenceschopnost. Za účelem podpory přechodu k zelené ekonomice je třeba dále usilovat o zvýšení atraktivity a významu prohlubování dovedností a změny kvalifikace (viz příloha 8). Stále je zapotřebí značné úsilí k dosažení národního cíle v oblasti dovedností, kterým je každoroční účast 45 % dospělých na odborné přípravě do roku 2030.

Česko s podporou fondů EU podniklo kroky k uvolnění potenciálu žen na trhu práce, přesto však přetrvávají značné problémy. V roce 2023 bylo zavedeno daňové zvýhodnění pro vybrané skupiny zaměstnanců pracujících na částečný úvazek. Cílem tohoto opatření je zvýšit zaměstnanost ohrožených osob, které se potýkají s předčasným odchodem z trhu práce nebo mají problémy se sladěním pracovního a rodinného života. Směrnice o rovnováze mezi pracovním a soukromým životem a směrnice o transparentních a předvídatelných pracovních podmínkách byly ve vnitrostátním právu provedeny prostřednictvím změn zákoníku práce v září 2023. Důležitou roli při zlepšování zaměstnanosti žen hrají také fondy EU, například investice z plánu pro oživení a odolnost a ESF+ určené na zvýšení kapacity zařízení péče o děti. Česko s podporou fondů EU podniklo kroky k uvolnění potenciálu žen na trhu práce, přesto však přetrvávají značné problémy. V roce 2023 bylo zavedeno daňové zvýhodnění pro vybrané skupiny zaměstnanců pracujících na částečný úvazek. Cílem tohoto opatření je zvýšit zaměstnanost ohrožených osob, které se potýkají s předčasným odchodem z trhu práce nebo mají problémy se sladěním pracovního a rodinného života. Směrnice o rovnováze mezi pracovním a soukromým životem a směrnice o transparentních a předvídatelných pracovních podmínkách byly ve vnitrostátním právu provedeny prostřednictvím změn zákoníku práce v září 2023. Důležitou roli při zlepšování zaměstnanosti žen hrají také fondy EU, například investice z plánu pro oživení a odolnost a ESF+ určené na zvýšení kapacity zařízení péče o děti. Strategie rodinné politiky 2024–2030 se zaměřuje na zvýšení kapacity kvalitních a dostupných služeb péče o děti v předškolním věku.

Omezené fondy sociálního a cenově dostupného bydlení jsou v Česku příčinou chudoby a sociálního vyloučení některých skupin obyvatel. Podíl osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením je sice nízký (11,8 % oproti průměru EU 21,6 % v roce 2022), ale chudoba se stále koncentruje v některých lokalitách a mezi Romy. Ceny obytných nemovitostí se od roku 2015 do roku 2022 zvýšily o 115,3 % (průměr EU 48,4 %) a náklady na bydlení představují 41,6 % disponibilního příjmu domácností s nízkými příjmy (průměr EU 37,9 %)

([130]). Sociální bydlení tvoří pouze asi 0,4 % celkového fondu nájemních bytů (průměr EU 7,5 %) ([131]), což vytváří značné problémy pro zranitelné skupiny obyvatel. Uskutečňují se nové investice do dostupného a sociálního bydlení (s podporou z plánu pro oživení a odolnost ve výši 350 milionů EUR) a existuje související legislativa týkající se dostupného bydlení a poradenské centrum pro investice do bydlení.

Tabulka A14.2: **Výsledky Česka u cílů v oblasti zaměstnanosti, dovedností a snižování chudoby do roku 2030**

Indicators	Latest data	Trend (2016-2023)	2030 target	EU target
Employment (%)	81,7 (2023)		82,2	78
Adult learning[1] (%)	21,2 (2022)		45	60
Poverty reduction[2] (thousands)	-17 (2023)		-120	-15.000

(1) Šetření o vzdělávání dospělých, dospělí ve vzdělávání v posledních dvanácti měsících, special extraction excl. guided on-the-job training
(2) Změna počtu osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením, referenční rok 2019.
Zdroj: Eurostat, GŘ EMPL.

Romská populace v Česku čelí významným výzvám v oblasti sociálního vyloučení. V roce 2021 bylo ohroženo chudobou nebo sociálním vyloučením 77 % Romů a 85 % romských dětí (oba údaje se od roku 2016 výrazně zvýšily). Navíc navzdory rekordní úrovni zaměstnanosti bylo v roce 2021 zaměstnáno pouze 45 % Romů. Podíl mladých Romů (ve věku 16–24 let), kteří nepracují ani se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy, v roce 2021 činil 47 % oproti 7 % v rámci celé populace ([132]). ESF+ věnuje 15 milionů EUR na podporu sociálního začleňování marginalizovaných skupin, což pomůže pokročit k národnímu cíli, aby do roku 2030 ubylo 120 000 lidí ohrožených chudobou a sociálním vyloučením, z nichž by mělo být alespoň 50 000 dětí. V prosinci 2023 získalo v Česku dočasnou ochranu 373 080 osob prchajících z Ukrajiny ([133]), přičemž čtvrtinu tvoří děti. Fond ESF+ podpořil ukrajinské občany v přístupu k sociálním službám a sociálnímu bydlení prostřednictvím tří výzev k předkládání návrhů v hodnotě 30 milionů EUR.

Přístup některých potřebných osob, zejména žen, starších osob a osob se zdravotním postižením, ke kvalitním komunitním službám zůstává omezený. Česká vláda schválila národní akční plán deinstitucionalizace, jehož cílem je poskytnout více příležitostí pro samostatný život a komunitní služby. Bylo také schváleno usnesení vlády, které by mohlo otevřít cestu k uvolnění vnitrostátního financování pro deinstitucionalizaci od roku 2025. Přesto stále přetrvává nedostatek kapacit v oblasti péče v rozmezí od 15 000 do 30 000 míst (ze současných 75 000) ([134]). Dalšími problémy v českém odvětví péče jsou vysoká závislost na pobytových službách, klesající kapacita komunitních služeb (ze 115 000 v roce 2010 na 95 000 v roce 2022 ([135]), roztříštěné a nestabilní finanční prostředí a regulační překážky integrované sociálně-zdravotní péče ([136]).

([130]) Eight overview of housing exclusion in Europe (Osmý přehled vyloučení z přístupu k bydlení v Evropě), 2023 | Feantsa – Fondation Abbé Pierre s. 107–108.

([131]) https://www.oecd.org/housing/data/affordable-housing-database/housing-policies.htm,PH4.2 Fond sociálních nájemních bytů, 2011

([132]) FRA (2022), Roma Survey 2021, main results (Průzkum mezi Romy 2021, hlavní výsledky).

([133]) Česká republika: Přehled dočasné ochrany (unhcr.org)

([134]) https://www.cap.cz/images/Analyzy/Position_paper_LTC.pdf

([135]) https://www.efektivnizdravotnictvi.cz/post/problemy-socialne-zdravotniho-pomezi-v-terennich-sluzbach---kde-brat-inspiraci-dil-1

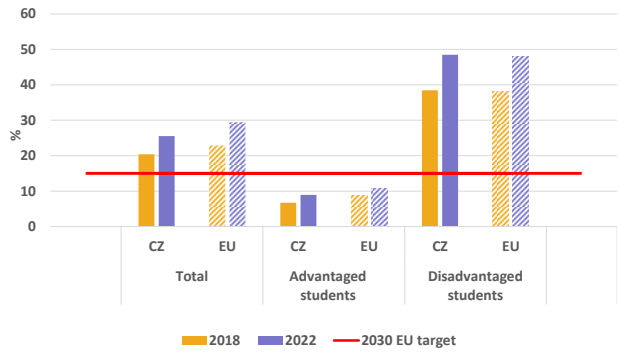
([136]) https://www.apsscr.cz/media/a4-financovani-terenni-sluzby-2023-final.pdf

Tato příloha nastiňuje hlavní výzvy českého systému vzdělávání a odborné přípravy na základě Monitoru vzdělávání a odborné přípravy pro rok 2023 a výsledků Programu OECD pro mezinárodní hodnocení žáků (PISA) z roku 2022.

Výsledky českých žáků se zhoršily v matematice, ale ve čtení a přírodních vědách zůstaly do značné míry stabilní. Výsledky šetření PISA z roku 2022 ([137]) ukazují, že navzdory pandemii byl podíl žáků s horšími výsledky ve čtení (21,3 %) a v přírodních vědách (19,9 %) ve srovnání s rokem 2018 poměrně stálý, ale zůstává nad cílovou hodnotou EU. Průměrné výsledky ve čtení u žáků 4. tříd i 15letých žáků v Česku jsou v několika cyklech hodnocení (Mezinárodní šetření čtenářské gramotnosti a PISA) mimořádně stabilní. V matematice se podíl žáků s horšími výsledky oproti roku 2018 zvýšil (z 20,4 % na 25,5 %), stále však zůstává pod průměrem EU, který činí 29,5 %.

Podíl patnáctiletých žáků s nejlepšími výsledky je ve všech třech oblastech nad průměrem EU, existují však značné rozdíly na základě sociálně-ekonomického postavení.

Graf A15.1: **Míra neúspěšnosti v matematice podle socioekonomického zázemí, PISA 2018, 2022**



Zdroj: OECD (2023).

Žáci ze zvýhodněného prostředí dosahují mimořádně dobrých výsledků v matematice. Podíl žáků s nejlepšími výsledky mezi žáky ze znevýhodněného prostředí se blíží průměru EU. Znepokojující je, že přibližně polovina znevýhodněných studentů (48,5 % oproti 48 % v EU) nedosahuje v matematice základní úrovně. Mezi roky 2018 a 2022 se podíl studentů s horšími výsledky mezi sociálně a ekonomicky znevýhodněnými studenty zvýšil, zatímco mezi zvýhodněnými studenty zůstal stálý ([138]), což prohloubilo socioekonomickou propast. K tomu přispívají různé faktory, například ztráty učení spojené s distančním vzděláváním během pandemie, které neúměrně postihly znevýhodněné žáky.

Česko usiluje o zvýšení přitažlivosti učitelského povolání v souvislosti s rostoucími obavami ohledně kvality vzdělávání. Novela zákona o pedagogických pracovnících zavedla zákonnou valorizaci platů pedagogických pracovníků ve výši 130 % průměrné mzdy. Zúčastněné strany však protestovaly proti plánovaným škrtům v rozpočtech škol, které se dotkly zejména nepedagogických pracovníků; to vedlo k největší demonstraci v tomto odvětví za posledních 30 let. Nedostatek kvalifikovaných učitelů je patrný v jazycích, matematice, fyzice, strojírenství, telekomunikacích a výpočetní technice ([139]). Nedostatek pedagogických pracovníků či chybějící dostatečně kvalifikovaní pedagogičtí pracovníci a omezená dostupnost učitelů, kteří by v době pandemie pomáhali studentům, kteří to potřebují, byly ve studii PISA z roku 2022 spojeny s nižší výkonností žáků v matematice.

Úsilí se zaměřuje na větší inkluzivitu vzdělávání, výsledky se však teprve dostaví. Česko provádí různé reformy v rámci Strategie vzdělávací politiky 2030+, stále však existují problémy. Segregace romských dětí ve vzdělávání se zvýšila z 29 % v roce 2016 na 49 % v roce 2021. I nadále existuje asi 130 škol, kde více než třetinu žáků tvoří Romové, přičemž 60 z nich je zřízeno jako zvláštní školy, se sníženými výsledky učení pro žáky s lehkým mentálním postižením ([140]). V září 2023 bylo v Česku zapsáno k povinné školní docházce 48 000 dětí z Ukrajiny a počet studentů z Ukrajiny na středních školách se od září 2022 zvýšil o 40 % ([141]). Roztříštěnost řízení škol ([142]) přispívá k regionálním rozdílům v přístupu

([137])OECD (2023), Výsledky šetření PISA 2022 (svazek I): The State of Learning and Equity in Education (Stav učení a rovnost ve vzdělávání), PISA, OECD Publishing, Paříž.

([138])Změna u zvýhodněných studentů (2,2 p.b.) není významná.

([139])Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2019, Hlavní výstupy z mimořádného šetření o stavu zajištění výuky.

([140])PAQ a STEM, 2023, výzkumná zpráva.

([141])https://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/aktualni-pocty-ukrajinskych-uprchliku-na-ceskych-skolach

([142])90 % zřizovatelů obecních škol v Česku provozuje pouze jednu školu, často s nedostatečnou administrativní kapacitou a odborností. Viz J. Zeman, PAQ Research, 2024.

Tabulka A15.1: **Cíle na úrovni EU a další kontextové ukazatele v rámci strategického rámce Evropského prostoru vzdělávání**

				2012		2018		2023	
Indicator			Target	Czechia	EU-27	Czechia	EU-27	Czechia	EU-27
[1]Participation in early childhood education (age 3+)			96%	76.8% 2013	91.8% 2013	86.7%	92.2%	85.4% 2021	92.5% 2021,d
[2]Low-achieving 15-year-olds in:		Reading	< 15%	16.9%	18.0%	20.7%	22.5%	21.3% 2022	26.2% 2022
		Mathematics	< 15%	21.0%	22.1%	20.4%	22.9%	25.5% 2022	29.5% 2022
		Science	< 15%	13.8%	16.8%	18.8%	22.3%	19.9% 2022	24.2% 2022
Early leavers from education and training (age 18-24)	[3]Total		< 9 %	5.5%	12.6%	6.2%	10.5%	6.4%	9.5%
	[3] By gender	Men		6.1%	14.5%	6.4%	12.1%	6.4%	11.3%
		Women		4.9%	10.6%	6.1%	8.7%	6.4%	7.7%
	[4] By degree of urbanisation	Cities		5.3% b	11.2%	5.6%	9.4%	6.5%	8.6%
		Rural areas		4.7% b	14.0%	5.3%	11.0%	4.7%	9.9%
	[5] By country of birth	Native		5.5%	11.3%	6.2%	9.2%	6.0%	8.2%
		EU-born		10.3% u	26.2%	9.6% u	22.4%	25.1% u	21.0%
		Non EU-born		8.3% u	30.1%	6.4% u	23.0%	11.0% u	21.6%
[6]Socio-economic gap (percentage points)				30.8	:	31.8	29.5	39.5 2022	37.2 2022
[7]Exposure of VET graduates to work-based learning			≥ 60% (2025)	:	:	:	:	16.1%	64.5%
Tertiary educational attainment (age 25-34)	[8]Total		45%	27.8%	34.1%	33.3%	38.7%	33.7%	43.1%
	[8] By gender	Men		23.2%	29.1%	26.3%	33.3%	26.9%	37.6%
		Women		32.8%	39.2%	40.7%	44.2%	41.1%	48.8%
	[9] By degree of urbanisation	Cities		39.6% b	43.5%	45.5%	49.0%	50.0%	53.3%
		Rural areas		19.8% b	24.8%	24.9%	27.7%	24.1%	31.7%
	[10] By country of birth	Native		27.8%	35.4%	33.1%	39.7%	32.6%	44.2%
		EU-born		26.4%	29.3%	42.2%	36.7%	57.6%	40.2%
		Non EU-born		32.6%	24.2%	34.0%	31.0%	36.0%	37.1%
[11]Participation in adult learning (age 25-64)			≥ 47% (2025)	:	:	22.8% 2016	37.4% 2016	21.2% 2022	39.5% 2022
[12]Share of school teachers (ISCED 1-3) who are 55 years or over				20.0% 2013	22.7% 2013	28.1%	23.8%	30.5% 2021	24.5% 2021

Poznámky: b = přerušení časových řad; d = definice se liší; e = odhad; p = prozatímní; u = nízká spolehlivost; : = údaj není k dispozici.
Zdroj: 1, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 12 = Eurostat; 11 = Eurostat, průzkum vzdělávání dospělých; 2,6 = OECD, PISA.

ke kvalitnímu vzdělávání, zejména ve znevýhodněných oblastech.

Česko pokračuje ve zlepšování kapacit a cenové dostupnosti předškolního vzdělávání a péče. V roce 2021 byla účast na předškolním vzdělávání dětí ve věku od tří let do věku zahájení povinné základní školní docházky (85,4 %) nadále výrazně pod průměrem EU (92,5 %) a cílem na úrovni EU (96 %). Pozitivní je, že se výrazně zvýšila účast romských dětí v předškolním vzdělávání a péči, a to z 24 % v roce 2016 na 51 % v roce 2021 (FRA, 2022). V letech 2019 až 2023 bylo otevřeno 70 nových mateřských škol ([143]). Vláda zavedla nová opatření k regulaci poplatků za předškolní vzdělávání, aby bylo dostupnější (viz příloha 14).

Účast na vysokoškolském vzdělávání vázne a finanční podpora studentů je nízká. V roce 2023 mělo vysokoškolský diplom 33,7 % dospělých ve věku 25 až 34 let. Tato míra je jednou z nejnižších v EU (průměr 43,1 %, cíl 45 %) a je obzvláště nízká u mužů (26,9 %). Mezi lety 2016 a 2021 se počet zapsaných studentů snížil o 11,6 % ([144]), a to mimo vliv demografických výkyvů. Přispívá k tomu i malá prostupnost forem středoškolského vzdělávání vedoucích k vysokoškolskému studiu ve spojení s předčasnou diferenciací studentů, což omezuje přístup k terciárnímu vzdělávání. Kromě toho Česko patří také k zemím, které investují nejméně do finanční podpory studentů: 2,5 % veřejných výdajů na terciární vzdělávání oproti průměrným 18,8 % v EU ([145]). Zúčastněné strany a odborníci vyzývají k větším investicím do konkurenceschopnosti odvětví, aby se podařilo přilákat a udržet talenty. V roce 2024 připravuje Česko reformu financování, která má zlepšit úspěšnost doktorského studia.

([143])Česká školní inspekce, 2023, Kvalita vzdělávání v České republice, Výroční zpráva 2022–2023.

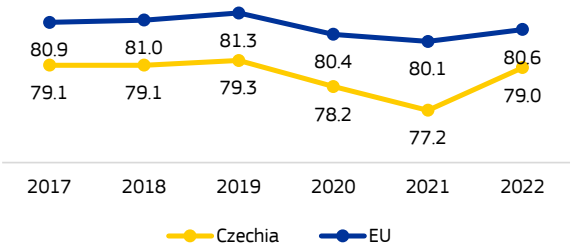
([144])Zdroj: educ_uoe_enrt02.

([145])Eurostat, educ_uoe_fina01.

Zdravé obyvatelstvo a účinný, dostupný a odolný systém zdravotní péče jsou předpokladem udržitelného hospodářství a společnosti. Tato příloha poskytuje přehled o zdravotním stavu obyvatelstva a systému zdravotní péče v Česku.

Střední délka života v Česku byla pod průměrem EU před i během pandemie COVID-19. V letech 2019 až 2021 v důsledku pandemie výrazně poklesla a dále zaostala za průměrem EU. Vzhledem k tomu, že úmrtnost na COVID-19 v Česku v roce 2022 klesla ([146]), střední délka života se vrátila na úroveň před pandemií a nyní patří k nejvyšším v zemích střední a východní části EU, relativně blízko průměru EU (79,0 oproti 80,6 roku). Úmrtnost na příčiny, kterým lze předejít a které jsou léčitelné, je o 40 % vyšší než průměr EU. V roce 2021 byly hlavními příčinami úmrtí nemoci oběhové soustavy („kardiovaskulární nemoci"), rakovina a COVID-19, na něž připadalo více než 70 % všech úmrtí. Nejčastější příčinou úmrtí na rakovinu zůstává rakovina plic. COVID-19 se v roce 2021 podílel na 17,9 % všech úmrtí v Česku, což je jeden z největších podílů mezi všemi zeměmi EU.

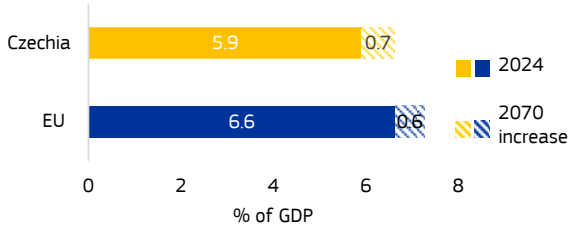
Graf A16.1: **Střední délka života při narození, v letech**



Zdroj: Eurostat

Výdaje na zdravotnictví se v průběhu pandemie COVID-19 významně zvýšily, a to jak v poměru k HDP, tak v nominálním vyjádření. V roce 2021 představovaly výdaje na zdravotnictví 9,5 % HDP, což je pod průměrem EU, který činí 10,9 %. Předběžné údaje OECD naznačují, že v roce 2022 celkové výdaje na zdravotnictví klesly zpět na 9,1 % HDP. Obecně jsou výdaje na zdravotnictví na obyvatele v Česku (očištěné o rozdíly v kupní síle) přibližně o čtvrtinu nižší než průměr EU. Podíl veřejných prostředků na zdravotnictví na celkových výdajích na zdravotnictví, který v roce 2021 činil 86,4 %, byl vyšší než průměr EU (81,1 %). S tím souvisí i podíl přímých výdajů na zdravotní péči (12,7 % výdajů na zdravotnictví v roce 2021), který stále patří k nejnižším v EU a má především podobu poplatků za ambulantně vydaná léčiva. Nejvíce výdajů na zdravotnictví v Česku (podle standardu kupní síly na obyvatele) jde na lůžkovou a ambulantní péči (na každou z nich připadá přibližně 30 % celkových výdajů na zdravotnictví), načež následují léčiva (přibližně 16 %). Na základě věkového profilu obyvatel Česka se předpokládá, že veřejné výdaje na zdravotnictví vzrostou do roku 2070 o 0,7 procentního bodu HDP, zatímco v EU celkem o 0,6 procentního bodu (viz graf A16.2 a příloha 21).

Graf A16.2: **Předpokládaný nárůst veřejných výdajů na zdravotní péči v období 2024–2070**



Základní scénář
Zdroj: Evropská komise / EPC (2024)

V roce 2021 výdaje na prevenci v Česku překonaly průměr EU – 8,1 % celkových výdajů na zdravotní péči, zatímco v EU celkem 6,0 %. Od roku 2019 do roku 2021 vzrostly o 185 %, což předčilo 106% nárůst v celé EU. Poměrně vzato, podíly rozpočtu určené na prevenci se v EU nejvíce zvýšily u programů reakce na mimořádné události, odhalování nemocí a očkování. V Česku jsou hlavními faktory, které vysvětlují tento nárůst, imunizační programy, u nichž došlo k 740% nárůstu výdajů, a programy včasného odhalování nemocí, u nichž představoval nárůst přibližně 1 100 %.

Probíhající reformy se zaměřují na posílení primární zdravotní péče, větší integraci zdravotnických služeb a digitalizaci systému zdravotní péče, což může pomoci urychlit pomalé zavádění digitálních zdravotnických řešení. Například počet osob, které mají on-line přístup k

([146])Na základě údajů poskytnutých přímo členskými státy Evropskému středisku pro prevenci a kontrolu nemocí v rámci Evropského systému dohledu.

Tabulka A16.1: **Hlavní ukazatele zdraví**

	2018	2019	2020	2021	2022	EU average (latest year)
Treatable mortality per 100 000 population (mortality avoidable through optimal quality healthcare)	124.2	120.3	122.5	125.9	NA	93.3 (2021)
Cancer mortality per 100 000 population	272.1	272.4	267.2	257.0	NA	235.4 (2021)
Current expenditure on health, % GDP	7.5	7.6	9.2	9.5	NA	10.9 (2021)
Public share of health expenditure, % of current health expenditure	84.9	85.0	87.7	86.4	NA	81.1 (2021)
Spending on prevention, % of current health expenditure	2.9	2.9	3.7	8.1	NA	6.0 (2021)
Available hospital beds per 100 000 population	666	663	661	666	NA	525 (2021)
Doctors per 1 000 population	4.0	4.1	4.1	4.3	NA	4.1 (2021)*
Nurses per 1 000 population	8.1	8.1	8.2	8.3	NA	7.9 (2021)
Total consumption of antibacterials for systemic use, daily defined dose per 1 000 inhabitants per day ***	NA	16.9	13.4	13.7	17.1	19.4 (2022)

Poznámka: Průměr EU je vážený u všech ukazatelů s výjimkou lékařů a zdravotních sester na 1 000 obyvatel, pro něž se používá prostý průměr za EU. Údaje o počtu lékařů se týkají praktikujících lékařů ve všech zemích kromě Řecka, Portugalska (s oprávněním k výkonu praxe) a Slovenska (profesně aktivní). Údaje o počtu zdravotních sester se týkají praktikujících sester ve všech zemích kromě Irska, Francie, Portugalska, Slovenska (profesně aktivní) a Řecka (pouze nemocnice).
Zdroj: databáze Eurostatu; kromě: * OECD, ** společný dotazník ohledně nepeněžních statistik zdravotní péče, *** ECDC, **** doporučení Rady o posílení opatření EU pro boj proti antimikrobiální rezistenci v rámci přístupu „jedno zdraví“ “.

osobním zdravotním záznamům, je v Česku pod průměrem EU, což ukazuje na zpoždění v zavádění elektronického zdravotnictví a v celkové digitalizaci systémů zdravotní péče. Cílem reforem je také restrukturalizace veřejných zdravotnických služeb a řešení hlavních rizikových faktorů špatného zdravotního stavu, kterým lze předcházet, včetně konzumace alkoholu (která patří k nejvyšším v EU), užívání tabáku, obezity a expozice environmentálním hrozbám. Podle nedávného průzkumu Eurobarometr byly nejčastěji uváděnými překážkami v přístupu ke zdravotnickým službám v oblasti duševní péče dlouhé čekací lhůty a zpoždění v diagnostice a léčbě ([147]).

Počet lékařů a zdravotních sester (na 1 000 obyvatel) je mírně nad průměrem EU. Problémem je však nerovnoměrné geografické rozmístění zdravotnických pracovníků, což vede k obavám o rovný přístup ke zdravotní péči, a počet absolventů ošetřovatelství na 100 000 obyvatel, který je výrazně pod průměrem EU. Přestože se hustota lékařů a zdravotních sester a ošetřovatelů v Česku od roku 2010 zvýšila, vzrostly i potřeby zdravotní péče a některé nemocnice uvedly, že kvůli nedostatku sester, ošetřovatelů a dalších zdravotnických pracovníků došlo k uzavření oddělení. Ve venkovských oblastech je hlášena poměrně vysoká neuspokojená potřeba zdravotní péče. Kromě toho je přibližně čtvrtina zdravotních sester starší 55 let, což vyvolává určité obavy o dlouhodobou dostupnost zdravotnických služeb. Reakce na pandemii upozornila na oblasti, v nichž je třeba zlepšit připravenost na krize a kapacitu zdravotnických pracovních sil, zejména v některých krajích. Udržení a posílení zdravotnické pracovní síly je jedním z hlavních bodů politického programu. Vláda například přijala opatření ke zvýšení počtu studentů na lékařských fakultách a nabízí dotace na otevření ordinací primární péče v oblastech s nedostatečnou péčí.

Fondy EU podporují značné investice do zdravotnictví v Česku. Úroveň investic do zdravotnictví v minulosti zaostávala. Mezi zeměmi EU investuje Česko do tvorby hrubého kapitálu ve zdravotnictví poměrně nízké procento HDP. To se odráží i v nízké dostupnosti klíčových diagnostických technologií (diagnostické zobrazování). V letech 2021–2027 bude z fondů politiky soudržnosti poskytnuto více než 665 milionů EUR na investice do zdravotní péče ([148]). Tyto investice budou směřovat především do zdravotnické infrastruktury, služeb a aplikací elektronického zdravotnictví, zdravotnického vybavení a opatření na zlepšení přístupu ke zdravotnickým službám v nedostatečně obsluhovaných oblastech a pro nejvíce znevýhodněné skupiny obyvatel. Prostřednictvím plánu pro oživení a odolnost bude Česko investovat do zdravotnictví 1,22 miliardy EUR (13,25 % celkové hodnoty plánu), přičemž se zaměří na onkologickou péči (zejména na zřízení českého onkologického institutu) a služby intenzivní péče (například vybudování simulačního centra intenzivní medicíny). Zaměří se také na intenzivnější vzdělávání zdravotnických pracovníků, elektronické zdravotnictví a výzkum a vývoj.

([147])https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3032

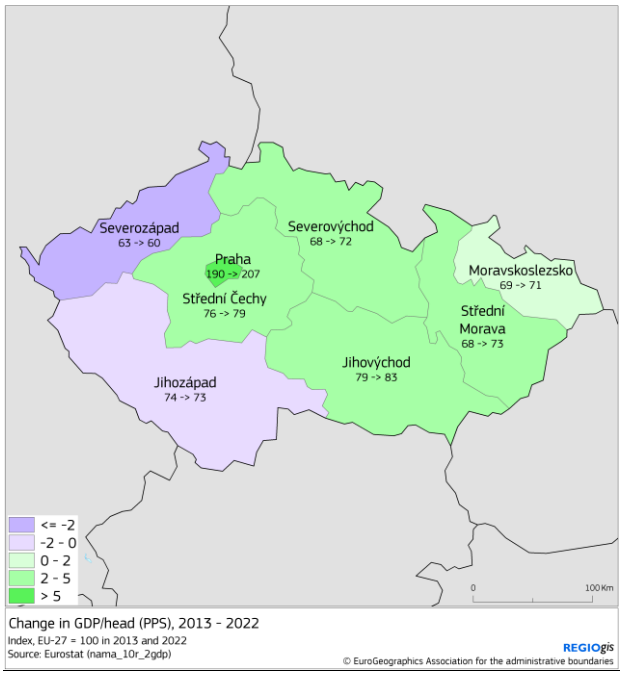
([148])Údaje o politice soudržnosti EU odrážejí stav ke dni 13. května 2024.

Příloha 17 ukazuje ekonomickou a sociální regionální dynamiku v Česku. Poskytuje analýzu regionální soudržnosti a hodnotí nové investiční potřeby a opatření na podporu hospodářského růstu, sociálního rozvoje a konkurenceschopnosti v zemi.

Přehled hospodářské a sociální výkonnosti na regionální úrovni

Regionální rozdíly v Česku zůstávají stabilní, ale značné. Země má vysoce rozvinuté hlavní město, kde HDP na obyvatele v roce 2022 dosahoval 207 % průměru EU. Ve zbytku země se HDP na obyvatele skupiny šesti mírně rozvinutých regionů pohyboval mezi 71 % a 83 %, zatímco HDP na obyvatele chudšího regionu Severozápad činil 60 % průměru EU.

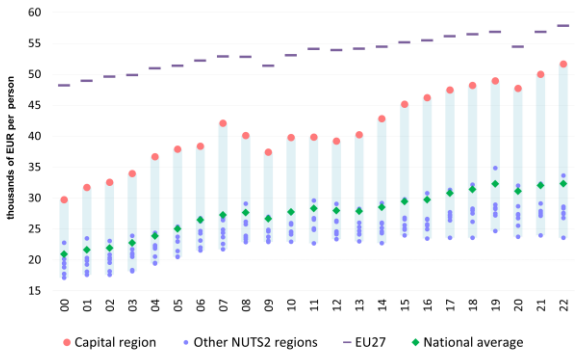
Mapa A17.1: **Index HDP na obyvatele v českých regionech NUTS 2 (2013–2022)**



Zdroj: Eurostat, vypracovalo GŘ REGIO.

Téměř všechny regiony se postupně přibližují průměru EU, i když různou rychlostí. Česko se tak nadále přibližuje průměru EU, a to z 84 % průměrného unijního HDP na obyvatele v roce 2011 na 90 % v roce 2022. Jedinou výjimkou v tomto procesu sbližování byl Severozápad, jehož HDP na obyvatele v porovnání s průměrem EU mezi lety 2011 (63 %) a 2022 (60 %) poklesl.

Graf A17.1: **Produktivita práce (reálná hrubá přidaná hodnota na pracovníka), EU-27, české regiony NUTS 2, 2000–2022**



Zdroj: ARDECO, vypracovalo GŘ REGIO.

Podobně je tomu i v případě produktivity práce, kde se projevuje stejný rozdíl mezi regionem hlavního města a zbytkem země. Vývoj produktivity práce ukazuje, že téměř všechny regiony dohánějí průměr EU, avšak opět různou rychlostí. Reálný růst produktivity byl nejvyšší v Praze, a to ve výši 3,2 % ročně v období 2013–2022. Ostatní mírně rozvinuté regiony zaznamenaly nižší růst produktivity, většina z nich se však stále pohybuje nad průměrem EU (0,45 %). Tato smíšená výkonnost na regionální úrovni vedla k tomu, že národní produktivita v období 2012–2021 rostla v průměru o 1,21 % ročně.

Dostupnost klíčových aktiv, jako je dopravní síť a konektivita, zůstává poměrně nerovnoměrná a ovlivňuje vyhlídky na rozvoj regionů s méně rozvinutou infrastrukturou. V Praze je 86 % obyvatel žijících v okruhu 120 km dosažitelných za méně než 90 minut. V regionech Jihozápad a Severovýchod, dvou přechodových regionech, tento poměr klesl na přibližně 50 %.

Úroveň lidského kapitálu je mimo region hlavního města výrazně nižší. Téměř ve všech regionech je podíl obyvatel ve věku 30–34 let s terciárním vzděláním pod průměrem EU (42,8 %), přičemž nejnižší je v regionech Severovýchod a Severozápad. Tento podíl je zdaleka nejvyšší v regionu Praha (60,6 %), což odráží jedinečné postavení hlavního města v zemi.

Tabulka A17.1: **Vybrané ukazatele na regionální úrovni v Česku**

	GDP per head (PPS)	GDP growth	Productivity (GVA (PPS) per person employed)	Transport performance by car	Population aged 30 34 with high educational attainment	R&D expenditure	At-risk-of-poverty or social exclusion	EU Regional Competitiveness Index 2.0	Population growth
	Index, EU-27 = 100 2022	Average % change on the preceding year (2013-2022)	Index, EU-27 = 100 2022	Share of population in a 120-km radius that can be reached within 1h30 (%) in 2021	% of population aged 30-34 2023	% of GDP 2021	% of population 2022	Index, EU-27 = 100 2022 edition	Average annual change per 1 000 residents (2013-2021)
Czechia	90	2.15	85.4	65.2	34.9	2.0	11.8	99.8	2.2
Praha	207	3.20	134.4	86.0	60.6	2.8	8.9	114.3	9.0
Střední Čechy	79	2.77	85.6	73.5	29.6	2.3	8.7	114.3	9.9
Jihozápad	73	1.43	71.0	54.9	32.1	1.6	10.9	93.0	2.6
Severozápad	60	0.32	65.7	64.4	26.3	0.4	17.2	86.6	0.0
Severovýchod	72	2.30	72.4	52.5	25.4	1.4	11.4	95.7	0.5
Jihovýchod	83	1.91	78.4	66.5	39.2	2.5	11.7	98.8	1.8
Střední Morava	73	1.99	72.4	57.3	31.3	1.6	11.4	95.5	-1.6
Moravskoslezsko	71	0.90	73.5	66.1	27.2	1.2	15.5	96.8	0.0

Zdroj: Eurostat, databáze EDGAR

Tato koncentrace lidského kapitálu se odráží také v inovacích a technologiích. V roce 2021 byly výdaje na výzkum a vývoj nejvyšší v regionu hlavního města, kde činily 2,8 % HDP (v regionu Jihovýchod 2,5 %). Na opačném konci spektra, v méně rozvinutém regionu Severozápad činily výdaje na výzkum a vývoj pouze 0,3 % HDP.

Rozdíly mezi méně rozvinutými regiony a ostatními regiony jsou také v podílu obyvatel ohrožených chudobou a sociálním vyloučením. Je však třeba zdůraznit, že v roce 2022 byl tento podíl v Česku (11,8 %) nejnižší v EU (21,6 %).

Rozdíly v produktivitě, investicích, vzdělání a chudobě se jen částečně odrážejí v údajích o trhu práce. Míra nezaměstnanosti v Česku v roce 2022 byla pozoruhodně nízká (2,2 %) a v jednotlivých regionech se příliš nelišila.

Obyvatelstvo má zjevnou tendenci soustřeďovat se v nejbohatších regionech. Mezi lety 2013 a 2021 vzrostl počet obyvatel ve všech regionech s výjimkou tří regionů s nejnižším HDP na obyvatele v zemi (–1,6 % na Střední Moravě, –2,3 % na Severozápadě a –3,6 % v Moravskoslezském kraji). Na druhé straně regiony Praha a Střední Čechy vykázaly v témže období značné navýšení počtu obyvatel, který dosáhl 9 %, resp. 9,9 %, což jsou hodnoty výrazně převyšující národní průměr (2,2 %) i průměr EU (1,9 %). Severozápad a Moravskoslezsko se kvůli poklesu počtu obyvatel v produktivním věku a zaostávající úrovni terciárního vzdělávání nacházejí v pasti rozvoje talentů.

Finanční prostředky EU jsou pro regionální rozvoj klíčové. V Česku představují fondy EU 40 % všech veřejných investic. Investice z Fondu pro spravedlivou transformaci budou v Česku v období 2021–2027 plynout do regionů Moravskoslezsko a Severozápad. Tyto strukturálně postižené regiony čelí řadě problémů, například nemají žádné vyhlídky pro mladé lidi a mají pověst deprivovaných regionů. Tyto regiony by proto měly investovat do toho, aby se staly atraktivnějšími místy pro život a práci.

Potřeba investic a reforem na nižší než celostátní úrovni

Různé regiony mají různé investiční potřeby. Strategickou potřebou v rozvinutějších regionech je podpora investic do digitální a zelené transformace, zejména do výzkumu a vývoje a podnikatelských ekosystémů. Tyto investice se musí zaměřit na inteligentní řešení. V regionu Severozápad jsou klíčovou podmínkou pro dohnání náskoku investice do kvalitního vzdělávání, atraktivního podnikatelského prostředí a dobrého dopravního spojení. Investice v českých uhlíkově náročných regionech by měly podpořit zelenou transformaci, například investicemi do obnovitelných zdrojů energie a opatření ke zvýšení energetické účinnosti. Zásadní význam má rozvoj místní administrativní kapacity a poskytování technické pomoci žadatelům v regionu Severozápad a příprava seznamu projektů.

Nedostatečná administrativní kapacita je významným faktorem, který v Česku brání investicím malých subjektů. Aby se zvýšilo čerpání prostředků malými obcemi, malými a

středními podniky a místními nevládními organizacemi, je třeba, aby vnitrostátní orgány žadatele podporovaly, například prostřednictvím společných projektových manažerů a poskytováním komplexních informací o podávání žádostí o finanční prostředky EU na jednom místě.

Česko neoptimalizuje využívání finančních nástrojů, neboť na finanční nástroje je plánováno pouze 2,5 % prostředků z fondů politiky soudržnosti na období 2021–2027 (a 5,5 % z českého plánu pro oživení a odolnost), zatímco průměr EU činí 9 %. Existuje neochota využívat alternativní způsoby financování za účelem úspory nákladů nebo produktivních investic (viz také příloha 12). Jedním z důvodů hluboce zakořeněné dotační mentality regionálních a místních orgánů je absence záruk, že finanční prostředky zůstanou na daném území. Zaručené revolvingové fondy by představovaly pobídku pro širší využití možností financování.

Regiony v Česku by měly mít silnější úlohu při definování svých specifických potřeb. Sociálně-ekonomickému rozvoji regionů by prospěly účelové finanční injekce na podporu dlouhodobého růstu, například cílené fiskální stimuly. V českých programech by měl být ve větší míře využíván potenciál integrovaných nástrojů. Regiony oceňují integrované územní nástroje zavedené prostřednictvím integrovaných územních investic a místních akčních skupin. Vhodná by byla metodická a finanční podpora pro rozvoj konkrétního krátkodobého a střednědobého strategického plánování na místní a regionální úrovni. Dobrým příkladem mohou být plány spravedlivé územní transformace.

PŘÍLOHA 18: HLAVNÍ VÝVOJ VE FINANČNÍM SEKTORU

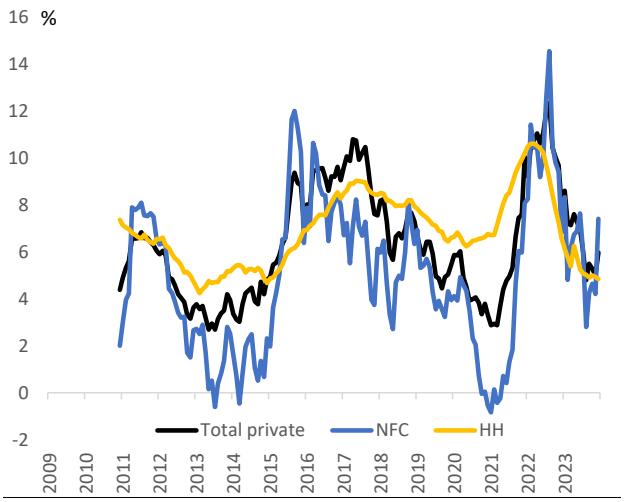
Český finanční sektor je založen převážně na bankách s vysokou mírou zahraničního vlastnictví. Celková aktiva bankovního sektoru země v září 2023 odpovídala 130,6 % HDP, což představovalo přibližně 80 % finančního sektoru z hlediska aktiv. Téměř 90 % všech aktiv v českém bankovním sektoru patřilo zahraničním subjektům.

České banky zůstávají silné a nad průměrem EU, pokud jde o velikost a kvalitu kapitálu. Celkový kapitálový poměr bank se v prvních devíti měsících roku 2023 mírně zlepšil na 20,4 % a jejich ukazatel kmenového kapitálu tier 1 zůstal silný na úrovni 18,7 %. U obou těchto ukazatelů jsou české banky nad průměrem EU. Nedávná rozhodnutí české centrální banky, České národní banky (ČNB), snížit sazbu proticyklické kapitálové rezervy českých bank nejprve na 2 % z 2,5 % od 1. října 2023 a poté na 1,75 % od 1. dubna 2024 by měla dále zvýšit rezervy bank pro řízení kapitálu nad minimální kapitálové požadavky. Očekává se, že banky splní závazný cíl stanovený pro minimální požadavek na kapitál a způsobilé závazky (MREL) k 1. lednu 2024, a to díky svému úsilí v roce 2023 o zvýšení způsobilých závazků podle minimálních požadavků na kapitál a částečně i prostřednictvím využití vlastních zdrojů.

Po silném roce 2022 byla čistá ziskovost bank mírnější, ale zůstává solidní. Návratnost vlastního kapitálu ve výši 15,2 % v září 2023 je stále výrazně nad průměrem EU, který činí 9,9 %. Čistý zisk bankovního sektoru za prvních osm měsíců roku 2023 však meziročně vzrostl jen nepatrně, a to v důsledku vyšších ztrát ze znehodnocení v roce 2023 než ve stejném období roku 2022. ČNB mimoto k srpnu 2023 vykázala meziročně nižší úrokové marže z nových úvěrů u spotřebitelských úvěrů a úvěrů nefinančním podnikům. Poměr nákladů a výnosů bank se v roce 2023 zvýšil jen mírně a je i nadále mnohem nižší než průměr EU, což podporuje zisky.

Růst úvěrů vykazuje jasné známky zpomalení. Meziroční tempo růstu úvěrů domácnostem se v prosinci 2023 snížilo na 4,8 % oproti 6,6 % o rok dříve. Růst úvěrů nefinančním podnikům, kterému se v první polovině roku 2023 dařilo lépe, se ve druhé polovině roku rovněž prudce snížil a v listopadu zaznamenal meziroční tempo ve výši 4,2 %, než se v prosinci zvýšil na 7,4 % (graf A18.1).

Graf A18.1: **Vývoj úvěrové aktivity**



Upravené úvěry na prodej a sekuritizaci
Zdroj: ECB

Úvěrové riziko roste, ale kvalita aktiv je i nadále dobrá. Ačkoli podíl úvěrů se selháním v prvních devíti měsících roku 2023 klesl na 1,2 % (oproti průměru EU ve výši 1,8 %), podíl úvěrů ve fázi 2 na celkových úvěrech a zálohách podle údajů orgánu EBA ve druhé polovině roku 2023 opět rostl a zvýšil se na 10,1 % v prosinci 2023 z 9,7 % v červnu 2023 a 6,4 % v prosinci 2021 ([149]). Do fáze 2 přecházejí především úvěry zajištěné komerčními a obytnými nemovitostmi a nezajištěné spotřebitelské úvěry. V prosinci 2023 se mimoto zhoršil ukazatel hotovostního krytí úvěrů ve fázi 2 na 3,5 % z 3,6 % v červnu 2023 a 5,1 % v prosinci 2021, což naznačuje potřebu vyšší tvorby rezerv. Riziko platební neschopnosti domácností spojené s refixací úrokových sazeb hypoték se nicméně zdá být zvládnutelné vzhledem k tomu, že převažují hypoteční úvěry s fixací na pět a více let. Ačkoli se dvanáctiměsíční míra selhání u úvěrů na bydlení začala postupně zvyšovat na 0,6 %, je stále výrazně pod svým dlouhodobým průměrem (2,5 % v období 2007–2022). Kromě toho se snížil podíl soukromého dluhu na HDP, což podporuje schopnost dlužníků obsluhovat dluh. Pokud jde o činnosti v oblasti komerčních nemovitostí, podíl domácího financování příslušných investic se za posledních pět let výrazně zvýšil, což naznačuje větší přímou angažovanost místního finančního sektoru než v minulosti. Úvěry zajištěné komerčními nemovitostmi tvořily v září 2023 přibližně 43 %

([149])Orgán EBA, přehled ukazatelů rizik, 3. čtvrtletí 2023.

všech úvěrů a záloh poskytnutých nefinančním podnikům ([150]). To vedlo banky k obezřetnějšímu přístupu k úvěrovým standardům a tvorbě rezerv. Nicméně zatím se neobjevily žádné známky významného dopadu na kvalitu aktiv bank.

Navzdory odolnosti bank si zaslouží přísnější dohled rychlý nárůst úvěrů v cizích měnách. U úvěrů denominovaných v eurech nadále platí nižší úroková sazba než u úvěrů denominovaných v českých korunách, což vedlo k postupnému zvyšování podílu úvěrů denominovaných v eurech na 49 % všech úvěrů nefinančním podnikům na konci 3. čtvrtletí 2023 ([151]). Tyto úvěry mají historicky nižší míru selhání než úvěry v korunách a jsou poskytovány společnostem s příjmy v eurech, čímž poskytují přirozené zajištění proti měnovému riziku. Nicméně je třeba pečlivě sledovat kurzové riziko, jelikož nemusí být plně zajištěno (přirozeně nebo finančně), přičemž úroveň zajištění se může snížit, pokud dojde k poklesu poptávky po vývozu, a tedy k poklesu devizových příjmů vyvážejících společností. Relativně vysoký podíl těchto úvěrů podnikům také zvyšuje význam devizové likvidity bank. Ačkoli celková likvidní pozice bank je silná a souhrnný ukazatel krytí likvidity bez státních institucí v červnu 2023 činil 187 %, vážený průměr ukazatele krytí likvidity v eurech za bankovní sektor jako celek činil ve stejném okamžiku 71 % ([152]).

Trh s nemovitostmi prošel v roce 2023 korekcí, nyní se však u obytných nemovitostí objevují známky stabilizace. Meziroční růst cen obytných nemovitostí se ve 2. a 3. čtvrtletí roku 2023 poprvé od roku 2012 dostal do záporných hodnot, a to v podmínkách utlumeného růstu HDP a rostoucích úrokových sazeb. Ceny klesly ve všech regionech a segmentech trhu, včetně novostaveb. Nyní se však objevují známky odražení ode dna, neboť růst cen byl ve 3. čtvrtletí roku 2023 mezičtvrtletně mírně kladný. Omezená nabídka nemovitostí by měla v budoucnu podpořit ceny a ceny mohou být případně podpořeny i nedávnými daňovými změnami ([153]). I přes určité zlepšení v první polovině roku 2023 však zůstává dostupnost vlastnického bydlení nízká. Vyšší úrokové sazby také vyvolaly ve druhé polovině roku 2022 pokles transakční aktivity v oblasti komerčních nemovitostí ve srovnání se stejným obdobím roku 2021 a od té doby zůstávají transakce v tomto segmentu utlumené. Důvodem byla nejistota ohledně budoucího vývoje nájemného, rostoucí náklady na provoz nemovitostí a rostoucí náklady na dluhové financování. Nově dokončené kancelářské prostory se rovněž blíží historickému minimu. Stále však přetrvávají známky přetrvávajícího nadhodnocení komerčních nemovitostí. To s sebou nese riziko dalšího snižování cen, přinejmenším u maloobchodních a kancelářských prostor, kde klesá míra obsazenosti a růst nájemného je slabší.

ČNB nedávno přehodnotila svou makroobezřetnostní politiku. Zrušila limity poměru nákladů na obsluhu dluhu k příjmům k 1. červenci 2023 a limity poměru dluhu k příjmům k 1. lednu 2024, a to vzhledem k vnímanému snížení míry cyklického a systémového rizika spojeného s hypotečními úvěry. ČNB navíc vyhodnotila, že v důsledku růstu úrokových sazeb se tato opatření stala tvrdým limitem pro větší než zamýšlený okruh možných dlužníků. Horní limity poměru úvěru k hodnotě nemovitosti však ponechala beze změny, vzhledem k pokračujícímu nadhodnocování cen obytných nemovitostí a větší nejistotě, což představuje určité, i když nižší riziko větší cenové korekce.

Český kapitálový trh zůstává málo rozvinutý, roste však tuzemský sektor investičních fondů. Poměr tržního financování se od roku 2021 zhoršil a v roce 2022 činil 40,9 %, což je pod průměrem EU, který činí 51,8 %. V roce 2022 klesla celková tržní kapitalizace pražské burzy v poměru k HDP a v roce 2022 se třetí rok po sobě meziročně snížil i objem vydaných podnikových dluhopisů. Míra přímých retailových investic na českých kapitálových trzích je nízká, odvětví investičních fondů však stále roste a nyní představuje téměř 9 % celkových aktiv finančního sektoru. Aktiva investičních fondů se v první polovině roku 2023 ve srovnání s koncem

([150]) Orgán EBA, přehled ukazatelů rizik, 3. čtvrtletí 2023, v naběhlé hodnotě.

([151]) Financování v cizích měnách může být ve skutečnosti vyšší, pokud se připočtou úvěry od zahraničních bank nebo vnitropodnikové úvěry.

([152]) Česká národní banka, podzim 2023, *Zpráva o finanční stabilitě*.

([153]) Prodloužení požadované doby držby z pěti na deset let pro využití osvobození od daně z příjmu ze zisku z prodeje nemovitostí u nemovitostí pořízených po roce 2021 může omezit nabídku, zatímco snížení DPH u některých novostaveb z 15 % na 12 % by mohlo potenciálně napomoci poptávce.

Tabulka A18.1: **Ukazatele finančního zdraví**

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	EU	Median
Total assets of the banking sector (% of GDP)	143.0	135.6	133.2	141.8	145.4	134.4	130.6	257.0	184.6
Share (total assets) of the five largest banks (%)	63.7	64.5	64.8	65.3	65.4	65.5	-	-	69.6
Share (total assets) of domestic credit institutions (%)[1]	8.3	8.6	8.9	8.2	13.4	15.3	15.6	-	62.9
NFC credit growth (year-on-year % change)	6.1	6.3	3.9	-0.6	8.1	6.8	7.4	-	2.4
HH credit growth (year-on-year % change)	8.4	7.9	6.6	6.8	10.2	6.6	4.8	-	1.4
Financial soundness indicators:[1]									
- non-performing loans (% of total loans)	2.8	2.1	1.7	1.9	1.7	1.4	1.2	1.8	1.8
- capital adequacy ratio (%)	18.1	18.3	19.7	22.1	21.2	20.3	20.4	19.6	20.1
- return on equity (%)[2]	13.0	13.3	13.9	6.7	10.6	14.4	15.2	9.9	13.2
Cost-to-income ratio (%)[1]	47.1	47.0	47.0	49.6	48.9	41.7	42.6	52.8	44.9
Loan-to-deposit ratio (%)[1]	94.9	101.9	103.9	102.1	100.6	94.1	92.2	93.3	80.2
Central bank liquidity as % of liabilities	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	-	0.7
Private sector debt (% of GDP)	80.3	83.0	78.6	81.7	78.8	76.0	-	133.0	118.4
Long-term interest rate spread versus Bund (basis points)	66.3	158.5	180.1	163.9	227.8	319.0	200.4	107.7	104.2
Market funding ratio (%)	48.2	47.0	46.0	46.0	41.7	40.9	-	50.8	39.8
Green bonds outstanding to all bonds (%)[3]	-	-	-	-	-	-	-	4.0	2.7

1-3 **4-10** **11-17** **18-24** **24-27** Colours indicate performance ranking among 27 EU Member States.

(1) Poslední údaje: 3. čtvrtletí 2023.
(2) Údaje jsou anualizované.
(3) Údaje jsou k dispozici pouze za země eurozóny, průměr EU se vztahuje k eurozóně.
Zdroj: ECB, Eurostat

roku 2022 zvýšila o 14 % (([154]). Jejich likviditní pozice se v první polovině roku 2023 výrazně nezměnila a zůstává solidní. Ve snaze podpořit domácí kapitálové trhy byly nedávno přijaty právní předpisy týkající se dlouhodobého investičního produktu, který využívá daňových úlev a nabízí alternativu k jiným daňově efektivním dlouhodobým spořicím produktům (tj. penzijním fondům a produktům životního pojištění). České odvětví finančních technologií roste a firmy působí v oblastech, jako je účetnictví, platby, spoření, osobní finance, přímé úvěrování a skupinové financování.

České pojišťovnictví je relativně malé a koncentrované, ale odolné. V červnu 2023 činil podíl odvětví pojišťovnictví na celkových aktivech finančního sektoru jen 3,9 %. Pokud jde o poměr aktiv k HDP, ten představoval v červnu 2023 pouze 6,1 %, zatímco průměr EU činil 54,3 %. Toto odvětví je velmi koncentrované, neboť téměř 50 % veškerého předepsaného pojistného v segmentu životního i neživotního pojištění připadá na dvě pojišťovny ([155]). Jeho celková kapitálová přiměřenost zůstává náležitá a v první polovině roku 2023 mírně vzrostla na 222 % z 219 % v roce 2022. Po solidním roce 2022 pokračoval v první polovině roku 2023 růst hrubého pojistného, a to v čele se segmentem neživotního pojištění, jenž vzrostl o 4,4 %. Hrubé pojistné v segmentu životního pojištění bylo ve stejném období vyrovnané a náklady na likvidaci pojistných událostí rostly pomaleji než pojistné v obou segmentech ([156]). V důsledku toho zůstala celková ziskovost nad svým dlouhodobým průměrem a byla pozorována nejvyšší návratnost aktiv za posledních deset let. České pojišťovny čelí rizikům spojeným se změnou klimatu. V příslušném přehledu orgánu EIOPA ([157]) dosahuje země téměř průměrných výsledků, pokud jde o mezeru v pojistné ochraně pro případ přírodních katastrof.

([154])Česká národní banka, podzim 2023, *Zpráva o finanční stabilitě*.

([155])Statistiky České bankovní asociace, září 2023.

([156])Česká národní banka, podzim 2023, *Zpráva o finanční stabilitě*.

([157])Viz The dashboard on the insurance-protection gap for natural catastrophes in a nutshell (europa.eu) (Přehled mezer v pojistné ochraně pro případ přírodních katastrof v kostce).

Tato příloha poskytuje přehled daňového systému Česka na základě ukazatelů. Obsahuje informace o struktuře daní (tj. o druzích daní, z nichž Česko získává nejvíce příjmů), o daňovém zatížení zaměstnanců a o progresivitě a přerozdělovacím účinku daňového systému. Poskytuje také informace o výběru daní a dodržování daňových předpisů.

Daňové příjmy Česka jsou v poměru k HDP relativně nízké, s výjimkou spotřebních daní. Z tabulky A19.1 vyplývá, že objem daňových příjmů Česka vyjádřený v procentech HDP byl v roce 2022 výrazně pod souhrnným objemem EU. Celkové daňové příjmy se od roku 2010 zvýšily přibližně o 2,5 procentního bodu HDP, zůstávají však pod průměrem EU (35,3 % v roce 2022 oproti 40,2 % v EU; viz tabulka A19.1). Daňové příjmy ve všech kategoriích zůstávají nižší, než je souhrnný objem EU, s výjimkou spotřebních daní (11,3 % HDP v roce 2022 ve srovnání s 11,0 % v EU). Příjmy z daní z práce se od roku 2010 zvýšily (o 0,9 procentního bodu HDP na 17,9 % v roce 2022) a v menší míře se v témže období zvýšily i příjmy ze spotřebních daní (o 0,6 procentního bodu na 11,3 % v roce 2022), zatímco příjmy z daní z kapitálu vzrostly (6,2 % HDP v roce 2022). Příjmy z environmentálních daní jsou pod průměrem EU (1,5 % HDP ve srovnání s průměrem EU ve výši 2,0 %) a příjmy ze zdanění nemovitostí (včetně periodických daní z nemovitosti) zůstávají na velmi nízké úrovni (vyjádřeno jako procento HDP a jako procento celkových daňových příjmů) (viz tabulka A19.1 a graf A19.1). Takto nízké daně z nemovitostí se v příštích letech zvýší, jak je stanoveno v zákoně o konsolidaci veřejných rozpočtů (konsolidační balíček), který je vysvětlen níže.

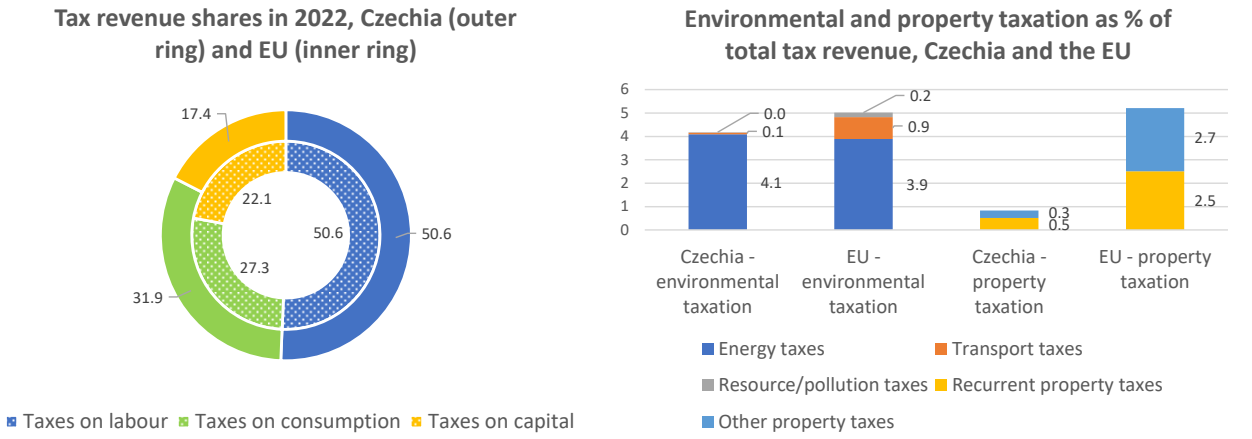
Zákon o konsolidaci veřejných rozpočtů obsahuje řadu daňových opatření, která většinou zvyšují příjmy, a je účinný od ledna 2024. Některá z klíčových daňových opatření jsou uvedena níže. Sazba daně z příjmů právnických osob se zvýšila z 19 % na 21 %, čímž se Česká republika přiblížila evropskému průměru. U daně z příjmů fyzických osob se nyní na příjmy nad určitou hranicí vztahuje vyšší sazba daně ve výši 23 % a ruší se některé odpočty nebo daňové úlevy, čímž se rozšiřuje daňový základ. Minimální vyměřovací základ pro odvody sociálního pojištění osob samostatně výdělečně činných se zvýšil z 25 % na 40 % průměrné mzdy. V oblasti DPH byly snížené sazby daně sjednoceny do jediné 12% sazby a pro různé kategorie zboží a služeb zůstaly pouze sazby 21 % a 12 % (některé zboží a služby se přesunuly z jedné kategorie sazeb do druhé). Sazby daně z nemovitostí se zvýšily v průměru o 80 %. V případě spotřebních daní existuje víceletý plán na zvýšení sazeb u alkoholu a tabákových výrobků, u nichž bylo navíc zavedeno zdanění alternativních výrobků, které dosud zdaněny nebyly (náplně do elektronických cigaret, nikotinové sáčky). Kromě toho byla upravena nebo zrušena

Tabulka A19.1: **Ukazatele zdanění**

		Czechia					EU-27				
		2010	2020	2021	2022	2023	2010	2020	2021	2022	2023
Tax structure	Total taxes (including compulsory actual social contributions) (% of GDP)	32.9	35.9	35.9	35.3		37.9	40.0	40.4	40.2	
	Labour taxes (as % of GDP)	17.0	20.2	19.0	17.9		20.0	21.3	20.7	20.3	
	Consumption taxes (as % of GDP)	10.7	11.3	11.4	11.3		10.8	10.7	11.2	11.0	
	Capital taxes (as % of GDP)	5.1	4.4	5.5	6.2		7.1	8.0	8.6	8.9	
	Of which, on income of corporations (as % of GDP)	3.2	3.1	3.8	4.2		2.4	2.5	3.0	3.4	
	Total property taxes (as % of GDP)	0.5	0.3	0.3	0.3		1.9	2.3	2.2	2.1	
	Recurrent taxes on immovable property (as % of GDP)	0.2	0.2	0.2	0.2		1.1	1.2	1.1	1.0	
	Environmental taxes as % of GDP	2.3	1.9	1.8	1.5		2.4	2.2	2.3	2.0	
Progressivity & fairness	Tax wedge at 50% of average wage (Single person) (*)	35.7	39.7	35.4	35.1	35.7	33.9	31.7	32.1	31.8	31.7
	Tax wedge at 100% of average wage (Single person) (*)	42.1	44.1	40.0	39.9	40.2	41.0	40.1	39.9	40.0	40.2
	Corporate income tax - effective average tax rates (1) (*)		18.3	18.3	18.3			19.5	19.0	19.0	
	Difference in Gini coefficient before and after taxes and cash social transfers (pensions excluded from social transfers) (2) (*)	8.0	6.7	7.2	6.1		8.6	8.1	8.2	7.9	
Tax administration & compliance	Outstanding tax arrears: total year-end tax debt (including debt considered not collectable) / total revenue (in %) (*)		31.4	28.8				40.9	35.5		
	VAT Gap (% of VAT total tax liability, VTTL)(**)	22.7	12.1	7.0	5.3			9.7	5.4		

Výhledová efektivní daňová sazba (OECD).
Vyšší hodnota znamená silnější přerozdělovací účinek zdanění.
(*) Prostý průměr za EU-27
(**) Předpokládaná hodnota pro rok 2022, je-li k dispozici. Podrobnější informace o výpadcích příjmů z DPH viz Evropská komise, Generální ředitelství pro daně a celní unii, 2023, *VAT gap in the EU* (Výpadek příjmů z DPH v EU), https://data.europa.eu/doi/10.2778/911698
Další údaje o daňových příjmech a použité metodice jsou uvedeny na internetové stránce Data on Taxation Trends, https://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation-1/economic-analysis-taxation/data-taxation_en
Zdroj: Evropská komise, OECD

Graf A19.1: **Daňové příjmy z různých druhů daní, vyjádřeno v % celkových příjmů**



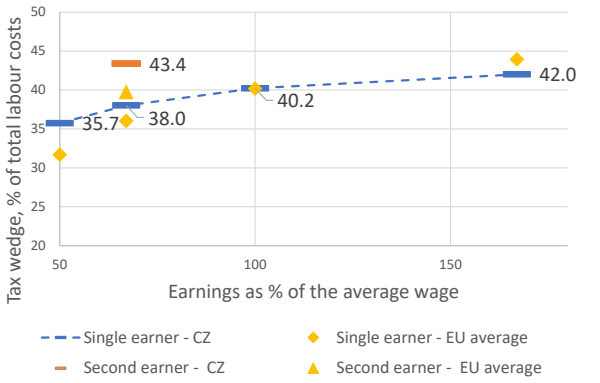
Zdroj: Evropská komise

osvobození od spotřební daně z minerálních olejů a energetické daně. U daně z hazardních her byla druhá sazba zvýšena z 23 % na 30 % a výnosy z daně ze všech internetových her nyní zcela plynou do státního rozpočtu. Většina těchto opatření povede ke zvýšení příjmů.

Česko do svého revidovaného plánu pro oživení a odolnost zahrnulo dvě reformy v oblasti zelené transformace. Jedná se o daňová opatření na podporu mobility s nulovými emisemi a o dálniční známku, která má motivovat k mobilitě s nulovými emisemi. Pokud jde o další zdanění znečištění a zdrojů, mohlo by se posílit uplatňování zásady „znečišťovatel platí“. Česko zavedlo tři ze šesti hlavních typů daní ze znečištění a zdrojů (tj. daně z emisí NOx, skládkování odpadů a vypouštění odpadů do vody).

Daňové zatížení práce v Česku je o něco méně progresivní, než je průměr EU. Z tabulky A19.1 vyplývá, že daňové zatížení u svobodných pracovníků s příjmem ve výši 50 % průměrné mzdy se v posledních letech snížilo (35,7 % v roce 2023 oproti 39,7 % v roce 2020). Převyšuje však průměr EU, který činí 31,7 % (viz také graf A19.2). Podobně daňové zatížení druhých výdělečně činných osob s příjmem ve výši 67 % průměrné mzdy činilo 43,4 % (více než průměr EU). Rovněž daňové zatížení u druhé výdělečně činné osoby bylo výrazně vyšší než daňové zatížení svobodných osob se stejnou výší mzdy. Daňové zatížení ve výši 100 % průměrné mzdy se v posledních letech rovněž snížilo a podle posledních údajů se blíží průměru EU. Schopnost systému daní a dávek snižovat příjmovou nerovnost (měřená schopností systému snižovat Giniho koeficient) se od roku 2010 snížila a v posledních letech zůstává pod průměrem EU (viz tabulka A19.1). Nejnovější opatření schválená v rámci konsolidačního balíčku mohou v tomto ohledu přinést zlepšení.

Graf A19.2: **Daňové zatížení svobodných osob a druhých výdělečně činných osob v domácnosti, vyjádřeno v % celkových nákladů práce, 2023**



Daňové zatížení pro druhou výdělečně činnou osobu v domácnosti předpokládá, že první výdělečně činná osoba má 100 % průměrné mzdy a nemá děti. Pokud jde o metodiku daňového zatížení u druhé výdělečně činné osoby, viz OECD, 2016, *Taxing Wages 2014–2015*.
Zdroj: Evropská komise

Česko si vede relativně dobře v oblasti dodržování a vymáhání daní. Výpadek příjmů z DPH (ukazatel účinnosti vymáhání a dodržování předpisů v oblasti DPH, kde nízká hodnota výpadku znamená vysokou účinnost) se v Česku snížil o 5,1 procentního bodu z 12,1 % v roce 2020 na 7 % v roce 2021, ačkoliv to bylo částečně způsobeno dopady pandemie COVID-19. To je však stále nad průměrným výpadkem příjmů z DPH v celé EU v roce 2021, který činil 5,4 % (viz tabulka A19.1) Očekává se, že klesající trend výpadku příjmů z DPH v Česku bude pokračovat i v roce 2022, kdy se předpokládá pokles na 5,3 %.

Stabilita tohoto trendu od roku 2019 je rovněž signálem, že v letech 2020 až 2021 nedošlo k žádnému zásadnímu problému se zaznamenáváním odložených plateb DPH do příjmů z DPH. S účinností od 1. ledna 2023 zdvojnásobilo Česko hranici ročního obratu pro registraci k DPH (z 1 milionu Kč [přibližně 40 000 EUR] na 2 miliony Kč [přibližně 80 000 EUR]). Toto opatření podporuje malé podniky tím, že je chrání před zátěží spojenou s dodržováním předpisů v oblasti DPH, ale zároveň znamená, že od nich Česko vybere méně daní. Podle odhadů poskytnutých českými orgány by však zavedení zvláštního opatření vedlo ke snížení příjmů z DPH o méně než 2 %, a proto by nemělo významný vliv na celkovou výši příjmů z DPH ani na celkovou výši vybraných daňových příjmů. Česko předpokládá, že zvýšením prahové hodnoty se sníží zatížení daňové správy tím, že dojde k omezení povinnosti spravovat a kontrolovat způsobilé malé podniky, které se rozhodnou se tohoto režimu účastnit.

PŘÍLOHA 20: TABULKA HOSPODÁŘSKÝCH A FINANČNÍCH UKAZATELŮ

Tabulka A20.1: **Klíčové hospodářské a finanční ukazatele**

	2004-07	2008-12	2013-20	2021	2022	2023	forecast 2024	forecast 2025
Real GDP (y-o-y)	5.9	0.2	2.2	3.6	2.4	-0.3	1.2	2.8
Potential growth (y-o-y)	.	2.0	2.3	0.5	1.1	2.0	1.5	1.5
Private consumption (y-o-y)	3.6	0.6	1.7	4.1	-0.6	-3.1	2.3	3.8
Public consumption (y-o-y)	0.2	-0.1	2.5	1.4	0.3	3.5	1.8	2.2
Gross fixed capital formation (y-o-y)	7.1	-1.9	3.4	0.8	3.0	4.0	3.0	2.4
Exports of goods and services (y-o-y)	18.1	4.2	3.2	6.9	7.2	2.8	2.8	3.7
Imports of goods and services (y-o-y)	15.5	2.9	3.4	13.3	6.3	-0.7	1.3	4.4
Contribution to GDP growth:								
Domestic demand (y-o-y)	3.8	-0.3	2.2	2.4	0.6	0.3	2.2	2.8
Inventories (y-o-y)	0.6	-0.4	0.0	4.8	0.9	-3.3	-2.1	0.2
Net exports (y-o-y)	1.5	1.0	0.1	-3.6	0.9	2.6	1.1	-0.3
Contribution to potential GDP growth:								
Total Labour (hours) (y-o-y)	.	0.3	0.3	-0.5	0.3	1.1	0.4	0.2
Capital accumulation (y-o-y)	.	0.8	0.7	0.6	0.7	0.7	0.8	0.8
Total factor productivity (y-o-y)	.	1.0	1.3	0.5	0.1	0.1	0.3	0.5
Output gap	3.7	-0.3	0.3	-0.9	0.4	-1.9	-2.2	-0.9
Unemployment rate	7.2	6.4	3.6	2.8	2.2	2.6	2.8	2.9
GDP deflator (y-o-y)	2.1	0.9	2.4	3.3	8.5	8.6	2.6	2.5
Harmonised index of consumer prices (HICP, y-o-y)	2.3	2.7	1.6	3.3	14.8	12.0	2.5	2.2
HICP excluding energy and unprocessed food (y-o-y)	1.8	2.1	1.9	3.8	12.4	9.5	2.8	2.4
Nominal compensation per employee (y-o-y)	6.0	2.5	5.0	5.0	6.0	7.0	7.3	6.9
Labour productivity (real, hours worked, y-o-y)	4.9	0.3	2.3	0.4	-2.1	-0.6	1.4	2.3
Unit labour costs (ULC, whole economy, y-o-y)	1.3	2.1	3.5	1.8	5.1	8.2	6.3	4.1
Real unit labour costs (y-o-y)	-0.7	1.2	1.0	-1.5	-3.2	-0.3	3.6	1.5
Real effective exchange rate (ULC, y-o-y)	3.6	2.0	1.4	5.0	5.8	2.9	-3.9	1.3
Real effective exchange rate (HICP, y-o-y)	3.4	2.4	0.6	3.9	9.6	8.4	.	.
Net savings rate of households (net saving as percentage of net disposable income)	7.2	7.4	8.4	14.8	11.7	.	.	.
Private credit flow, consolidated (% of GDP)	7.9	4.3	3.3	2.9	4.5	.	.	.
Private sector debt, consolidated (% of GDP)	57.6	77.5	80.8	78.8	76.0	.	.	.
of which household debt, consolidated (% of GDP)	18.1	28.6	31.5	34.4	32.6	.	.	.
of which non-financial corporate debt, consolidated (% of GDP)	39.5	48.9	49.3	44.4	43.4	.	.	.
Gross non-performing debt (% of total debt instruments and total loans and advances) (1)	.	.	.	1.4	1.2	.	.	.
Corporations, net lending (+) or net borrowing (-) (% of GDP)	-2.7	-0.9	-1.2	-2.0	-5.7	-0.5	-1.2	-1.0
Corporations, gross operating surplus (% of GDP)	28.6	28.2	28.6	28.3	29.1	30.7	27.8	27.3
Households, net lending (+) or net borrowing (-) (% of GDP)	1.0	1.9	2.6	6.2	4.9	6.6	6.3	5.3
Deflated house price index (y-o-y)	4.6	-0.9	5.5	16.4	1.6	-10.0	.	.
Residential investment (% of GDP)	4.4	4.4	4.1	4.7	4.3	3.9	.	.
Current account balance (% of GDP), balance of payments	-3.2	-2.3	1.0	-2.8	-4.9	0.4	0.9	0.5
Trade balance (% of GDP), balance of payments	1.8	3.5	6.6	2.8	1.1	5.2	.	.
Terms of trade of goods and services (y-o-y)	-0.5	-0.7	0.6	-0.1	-3.7	2.7	-0.6	0.1
Capital account balance (% of GDP)	0.3	0.9	1.0	1.7	0.7	1.2	.	.
Net international investment position (% of GDP)	-27.8	-43.5	-26.0	-14.5	-18.7	-13.2	.	.
NENDI - NIIP excluding non-defaultable instruments (% of GDP) (2)	17.8	8.6	27.0	36.9	28.9	30.4	.	.
IIP liabilities excluding non-defaultable instruments (% of GDP) (2)	30.5	41.9	60.1	72.1	63.1	50.7	.	.
Export performance vs. advanced countries (% change over 5 years)	.	.	3.6	2.4	-3.7	1.2	.	.
Export market share, goods and services (y-o-y)	10.0	-0.9	1.7	-4.8	-5.0	1.6	-0.7	0.0
Net FDI flows (% of GDP)	-4.8	-1.7	-1.6	-0.5	-1.2	-0.2	.	.
General government balance (% of GDP)	-2.0	-3.6	-0.7	-5.1	-3.2	-3.7	-2.4	-1.9
Structural budget balance (% of GDP)	.	.	-0.8	-4.8	-3.3	-2.9	-1.5	-1.5
General government gross debt (% of GDP)	27.7	36.5	36.0	42.0	44.2	44.0	45.2	45.5

(1) Domácí bankovní skupiny a samostatné banky, zahraniční dceřiné společnosti ze zemí EU a mimo EU a zahraniční pobočky ze zemí EU a mimo EU.
(2) Čistá investiční pozice vůči zahraničí kromě přímých a portfoliových investic.
Zdroj: Eurostat a ECB ke dni 17. května 2024, pokud byly údaje k dispozici; Evropská komise, pokud jde o prognózované údaje (jarní prognóza 2024).

Tato příloha posuzuje rizika, která ohrožují fiskální udržitelnost v Česku v krátkodobém, střednědobém a dlouhodobém horizontu. Sleduje tentýž vícerozměrný přístup jako Monitor udržitelnosti dluhu, připravený Komisí v roce 2023, aktualizovaný podle prognózy Komise z jara 2024.

1 – Krátkodobá rizika pro fiskální udržitelnost jsou nízká. Ukazatel včasného odhalení (S0) používaný Komisí nenaznačuje krátkodobá fiskální rizika (tabulka A21.2) ([158]). Očekává se, že hrubé potřeby financování vládních institucí se v období 2024–2025 v průměru sníží o přibližně 6 % HDP (tabulka A21.1, tabulka 1). Rozpětí CDS a rating AA, které Česku při hodnocení veřejného dluhu udělily tři velké ratingové agentury, potvrzují, že svrchované riziko je ze strany finančních trhů stále vnímáno pozitivně.

2 – Střednědobá rizika pro fiskální udržitelnost se jeví jako střední.

Ze základního scénáře analýzy udržitelného dluhu vyplývá, že se očekává, že míra veřejného zadlužení zůstane ve střednědobém horizontu víceméně beze změny a pod 60 % HDP (přibližně 48 % HDP v roce 2034) (graf 1, tabulka 1) ([159]). Dynamiku dluhu podporuje předpokládaný strukturální primární schodek (bez změn v nákladech na stárnutí obyvatelstva) ve výši –0,1 % HDP od roku 2024. Ve srovnání s předchozími fiskálními výsledky se tento předpoklad zdá být poměrně ambiciózní (tabulka A21.2) ([160]). Pokles dluhu rovněž těží z mírně příznivého, ale slábnoucího efektu sněhové koule, zejména díky dopadu nástroje Next Generation EU. Rovněž se očekává, že hrubé potřeby financování vládních institucí se do konce období projekcí v roce 2034 mírně zvýší o přibližně 7 % HDP, což je více než průměr za období 2024–2025.

Projekce základního scénáře jsou podrobeny zátěžovému testu vůči čtyřem alternativním deterministickým scénářům, aby se posoudil dopad změn hlavních předpokladů ve vztahu k základnímu scénáři (graf 1). V případě Česka by všechny scénáře zátěžového testování vedly k horším výsledkům než v základním scénáři, přičemž vývoj by byl zvlášť nepříznivý ve scénáři *nižšího strukturálního primárního salda* (tj. snížení předpokládaného kumulativního zlepšení strukturálního primárního salda v období 2023–2024 na polovinu). Podle tohoto zátěžového scénáře by byla míra zadlužení v roce 2034 přibližně o 8 procentních bodů HDP vyšší než v základním scénáři. Podobný dopad (přibližně 7 p.b.) je předpokládán ve scénáři historického strukturálního primárního salda (tj. návratu strukturálního primárního salda k historickému patnáctiletému průměru –0,9 % HDP). Podle scénáře nepříznivého diferenciálu úrokových sazeb a růstu (tj. zhoršení rozdílu mezi úrokovými sazbami a hospodářským růstem o 1 p.b. oproti základnímu scénáři) by byla míra zadlužení v roce 2034 přibližně o 4 procentní body HDP vyšší než v základním scénáři. Nejmenší nepříznivý dopad na míru zadlužení pro rok 2034 je předpokládán ve ve *scénáři finančního stresu* (tj. dočasného zvýšení úrokových sazeb o 1 p.b. oproti základnímu scénáři) – míra zadlužení by byla vyšší jen o přibližně 0,4 procentního bodu.

Stochastické projekce naznačují nízké riziko a poukazují na nízkou citlivost těchto projekcí na možné nepředvídané události ([161]). Podle

([158])() S0 je složený ukazatel krátkodobého rizika fiskálního tlaku. Zakládá se na široké škále fiskálních ukazatelů a ukazatelů finanční konkurenceschopnosti, které se v minulosti ukázaly být dobrým indikátorem vznikajícího fiskálního tlaku.

([159])Předpoklady, z nichž vychází Komise v základním scénáři nezměněné fiskální politiky, zahrnují zejména: i) strukturální primární deficit, před zohledněním změn v nákladech na stárnutí obyvatelstva, ve výši 0,1 % HDP od roku 2024 dále; ii) inflaci konvergující lineárně k desetileté forwardové inflačně indexované swapové sazbě na deset let dopředu (což se vztahuje k desetiletým inflačním očekáváním na deset let dopředu); iii) nominální krátkodobé a dlouhodobé úrokové sazby na nový a přesunutý dluh konvergující lineárně ze současných hodnot na tržní forwardové nominální sazby T+10; iv) tempo růstu reálného HDP z prognózy Komise z jara 2024, následované prognózami na základě tzv. metodiky EPC/OGWG T+10 mezi T+3 a T+10 (v průměru 1,5 %); v) náklady na stárnutí obyvatelstva podle zprávy Komise o stárnutí populace 2024 (Evropská komise, institucionální dokument 279, duben 2024). Informace o metodice viz Monitor udržitelnosti dluhu 2023 (Evropská komise, institucionální dokument 271, březen 2024).

([160])Toto posouzení vychází z ukazatele prostoru pro fiskální konsolidaci, který měří četnost, s jakou byla v minulosti pozorována restriktivnější fiskální situace, než se předpokládalo v daném scénáři. Technicky toto spočívá v pohledu na percentilové pořadí předpokládaného strukturálního primárního salda v rámci rozdělení strukturálních primárních sald, která byla v zemi pozorována v minulosti, při zohlednění všech dostupných údajů od roku 1980 do roku 2022.

([161])Stochastické projekce ukazují, jaký má na dluh společný dopad 10 000 různých šoků ovlivňujících stav veřejného rozpočtu, hospodářský růst, úrokové sazby a směnné kurzy.

těchto stochastických simulací existuje 52% pravděpodobnost, že míra zadlužení bude v roce 2028 vyšší než v roce 2023, což vzhledem k relativně nízkému dluhu implikuje nízká rizika. Také nejistota ohledně předpokladů zadlužení podle základního scénáře je nízká, měřeno rozdílem mezi 10. a 90. percentilem rozdělení dluhu v pětiletém období (graf 2).

3 – Dlouhodobá rizika pro fiskální udržitelnost se celkově jeví jako střední. Toto posouzení se zakládá na kombinaci dvou ukazatelů fiskální mezery, které zachycují fiskální úsilí potřebné ke stabilizaci dluhu (ukazatel S2) a k dosažení hodnoty 60 % HDP v dlouhodobém horizontu (ukazatel S1) ([162]). Odvíjí se od předpokládaného nárůstu nákladů na stárnutí obyvatelstva a v menší míře od nepříznivého výchozího stavu rozpočtu. Výsledky jsou tedy podmíněny tím, zda bude země dlouhodobě udržovat značné strukturální primární saldo a řádně provede zákonem stanovené důchodové reformy.

Ukazatel S2 ukazuje na střední rizika pro fiskální udržitelnost. Ve vztahu k základnímu scénáři z tohoto ukazatele vyplývá, že aby byla zajištěna stabilizace dluhu v dlouhodobém horizontu, potřebovalo by se strukturální primární saldo v roce 2025 zlepšit o 4,7 p.b. Za tímto výsledkem stojí prognózované zvýšení nákladů spojených se stárnutím obyvatelstva (příspěvek 4,0 p.b. HDP) a v menší míře nepříznivý výchozí stav rozpočtu (0,7 p.b.). Vývoj nákladů na stárnutí obyvatelstva závisí primárně na předpokládaném nárůstu veřejných výdajů na důchody (příspěvek ve výši 2,1 p.b.) v kombinaci s předpokládaným nárůstem výdajů na zdravotní a dlouhodobou péči (1,9 p.b. HDP) (tabulka A21.1, tabulka 2).

Ukazatel S1 naznačuje střední rizika pro fiskální udržitelnost. Z ukazatele vyplývá, že aby země do roku 2070 dostala dluh na 60 % HDP, musela by v roce 2025 zlepšit svou fiskální situaci o 2,9 p.b. HDP. Tento výsledek vychází hlavně z prognózovaného zvýšení veřejných výdajů v souvislosti se stárnutím obyvatelstva (příspěvek 2,9 p.b. HDP) a v menší míře z nepříznivého výchozího stavu rozpočtu (0,4 p.b.) (tabulka A21.1, tabulka 2).

4 – V posouzení je třeba zvážit několik dalších rizikových faktorů. Faktory, která rizika zvyšují, souvisejí s nárůstem úrokových sazeb v poslední době a s významným podílem krátkodobého dluhu. Mezi faktory, která rizika snižují, patří stabilita splatnosti dluhu v posledních letech, poměrně stabilní zdroje financování (s diverzifikovanou a velkou investorskou základnou) a měnová denominace dluhu.

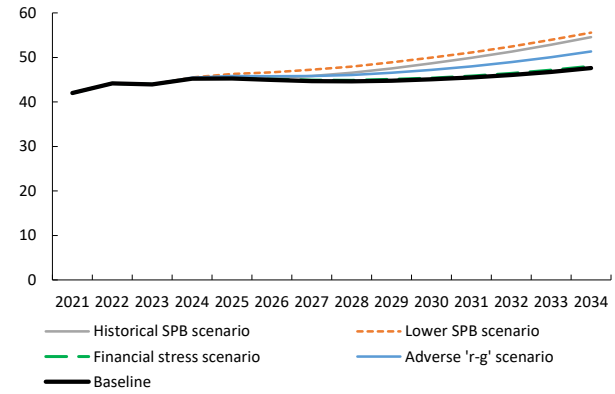
Zahrnuto je 80 % všech simulovaných typů vývoje dluhu, a jsou tedy vyloučeny události na okraji křivky.

([162])Ukazatel fiskální udržitelnosti S2 měří trvalou korekci strukturálního primárního salda v roce 2025, která by byla zapotřebí ke stabilizaci veřejného dluhu v dlouhodobém horizontu. Je doplněn ukazatelem S1, který měří trvalou korekci strukturálního primárního salda v roce 2025, aby se míra zadlužení dostala do roku 2070 na 60 %. U obou ukazatelů S1 a S2 závisí posouzení rizik na míře potřebné fiskální konsolidace: „vysoké riziko“ znamená, že potřebné úsilí překračuje 6 % HDP, „střední riziko“, že je mezi 2 % a 6 % HDP, a „nízké riziko“, že je úsilí negativní nebo pod 2 % HDP. Celková klasifikace dlouhodobých rizik spojuje kategorie rizik získané z S1 a S2. S1 může poskytnout kategorii rizik získávanou z S2, pokud signalizuje vyšší riziko než S2. Podrobnosti viz Monitor udržitelnosti dluhu z roku 2023.

Tabulka A21.1: **Analýza udržitelnosti dluhu – Česko**

Table 1. Baseline debt projections	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Gross debt ratio (% of GDP)	**42.0**	**44.2**	**44.0**	**45.2**	**45.3**	**45.0**	**44.7**	**44.6**	**44.8**	**45.1**	**45.5**	**46.0**	**46.8**	**47.6**
Changes in the ratio	4.4	2.2	-0.2	1.3	0.1	-0.3	-0.3	-0.1	0.2	0.3	0.4	0.6	0.7	0.9
of which														
Primary deficit	4.4	2.0	2.3	1.0	0.2	0.0	-0.1	0.1	0.2	0.3	0.4	0.6	0.7	0.8
Snowball effect	-1.7	-3.1	-2.0	-0.2	-0.9	-0.3	-0.2	-0.1	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Stock-flow adjustments	1.7	3.2	-0.5	0.5	0.7	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Gross financing needs (% of GDP)	10.9	10.6	6.8	5.5	5.5	4.9	5.0	5.3	5.7	6.1	6.5	6.9	7.3	7.5

Graph 1. Deterministic debt projections



Graph 2. Stochastic debt projections 2024-2028

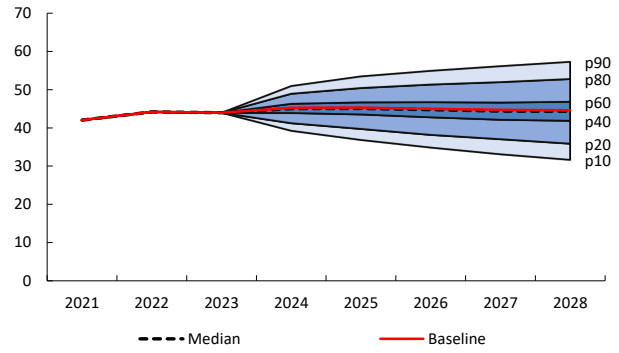


Table 2. Breakdown of the S1 and S2 sustainability gap indicators

		S1	S2
Overall index (pps. of GDP)		**2.9**	**4.7**
of which			
Initial budgetary position		0.4	0.7
Debt requirement		-0.3	
Ageing costs		2.9	4.0
of which	*Pensions*	1.6	2.1
	Health care	0.5	0.7
	Long-term care	0.7	1.2
	Education	0.1	0.1

Zdroj: útvary Komise

Tabulka A21.2: **Tepelná mapa rizik, která ohrožují fiskální udržitelnost – Česko**

Short term	Medium term - Debt sustainability analysis (DSA)								Long term		
Overall (S0)	Overall		Deterministic scenarios					Stochastic projections	S2	S1	Overall (S1 + S2)
			Baseline	Historical SPB	Lower SPB	Adverse 'r-g'	Financial stress				
LOW	MEDIUM	Overall	MEDIUM	MEDIUM	MEDIUM	MEDIUM	MEDIUM	LOW	MEDIUM	MEDIUM	MEDIUM
		Debt level (2034), % GDP	47.6	54.6	55.6	51.4	48.0				
		Debt peak year	2034	2034	2034	2034	2034				
		Fiscal consolidation space	26%	28%	28%	26%	26%				
		Probability of debt ratio exceeding in 2028 its 2023 level						52%			
		Difference between 90th and 10th percentiles (pps. GDP)						25.7			

(1) Debt level in 2034. Green: below 60% of GDP. Yellow: between 60% and 90%. Red: above 90%. (2) The debt peak year indicates whether debt is projected to increase overall over the next decade. Green: debt peaks early. Yellow: peak towards the middle of the projection period. Red: late peak. (3) Fiscal consolidation space measures the share of past fiscal positions in the country that were more stringent than the one assumed in the baseline. Green: high value, i.e. the assumed fiscal position is plausible by historical standards and leaves room for corrective measures if needed. Yellow: intermediate. Red: low. (4) Probability of debt ratio exceeding in 2028 its 2023 level. Green: low probability. Yellow: intermediate. Red: high (also reflecting the initial debt level). (5) the difference between the 90th and 10th percentiles measures uncertainty, based on the debt distribution under 10000 different shocks. Green, yellow and red cells indicate increasing uncertainty. (For further details on the Commission's multidimensional approach, see the 2023 Debt Sustainability Monitor)

Source: European Commission (for further details on the Commission's multidimensional approach, see the 2023 Debt Sustainability Monitor)

Zdroj: útvary Komise